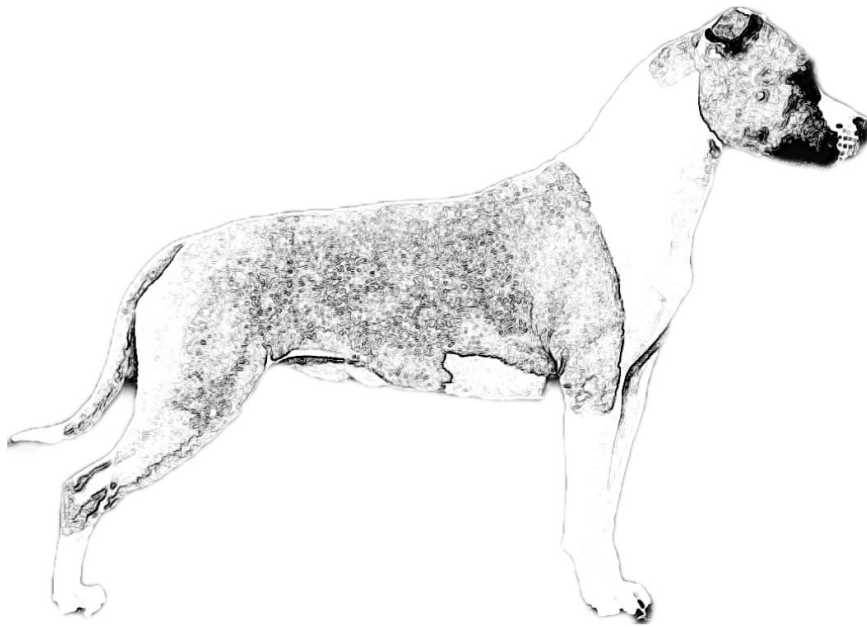

**Jalostuksen tavoiteohjelma
2023 - 2027**

Amerikanstaffordshirenterrieri

Uusi JTO 2023-2027

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa [05.03.2022]

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [23.04.2022]

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [04.06.2022]

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE.....	9
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	9
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	9
4.1.2 Jalostuspohja.....	11
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	14
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	14
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	15
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	15
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	15
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	15
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	16
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	25
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	28
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	30
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	30
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	31
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	39
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	48
4.3.4 Lisääntyminen	49
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	49
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	49
4.4. Ulkomuoto	50
4.4.1 Rotumääritelmä	50
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	53
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	53
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	53
5. YHTEENVETO Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta.....	54
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	54
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	56
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	57
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	57
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	58
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	59
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	60
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	61
7. LÄHTEET	62

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman yhteenveto sisältää rodun tärkeimmät jalostustavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi.

Rodun käyttötarkoitus

Amerikanstaffordshirenterrierin (jäljempänä amstaffi) alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut toimia maatilojen yleiskoirana ja perhekoirana. Amstaffi on kokoonsa nähden hyvin voimakas, tasapainoinen koira. Lihaksikas, samalla ketterä ja tyylikäs sekä ympäristöstään hyvin kiinnostunut. Tanakkarakenteinen, ei korkeajalkainen eikä virtaviivainen. Sen tulee parhaalla mahdollisella tavalla soveltua seura-, harrastus- ja perhekoiraksi. Amstaffi on erittäin suosittu näyttelykoira.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry:n (jäljempänä Amstaffiyhdistys) yleinen jalostustavoite on yhteiskuntakelpoinen, elinvoimainen ja terve, rotumääritelmän mukainen amstaffi.

Luonne ja käyttäytyminen

Rotumääritelmä: ”Kokoonsa nähden hyvin voimakas, tasapainoinen koira. Lihaksikas, samalla ketterä ja tyylikäs sekä ympäristöstään hyvin kiinnostunut.”

”Ympäristöstään hyvin kiinnostunut” kuvaa elävää, älykästä olemusta, joka tarkkailee ympäristönsä tapahtumia, ja jolta mikään ei jää huomaamatta. Amstaffi on luonteeltaan rohkea ja toimintakykyinen sekä tietoinen ympäristöstään, ja valmis reagoimaan tarvittaessa.

Vaikka amstaffien PEVISA-ohjelmaan ei ole sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testausta tai kuvausta, Amstaffiyhdistys suosittelee jalostukseen käytettävien ja myös jalostuksen ulkopuolelle jäävien yksilöiden luonteen kuvausta.

Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota pennunostajien ohjaukseen amstaffin kasvattamisessa yhteiskuntakelpoiseksi sekä mukavaksi seura- ja harrastuskoiraksi. Tärkein tavoite rodun luonteen jalostuksessa on säilyttää luonne edellä kuvatun kaltaisena.

Terveys

Amstaffien terveydentila kokonaisuudessaan on kohtuullisen hyvä. Amstaffi on anatomisesti terve, eikä sen rakenne näin ollen itsessään altista varsinaisille sairauksille eikä lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille.

Yleisimpiä rodun terveysongelmia ovat allergiat, atopiat ja ristisidevauriot. Yleisimpien kuolinsyiden luettelosta nousevat esille myös kasvaimet.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää amstaffin terveystilanne vähintään nykyisellä tasolla ja pyrkiä estämään amstaffilla perinnölliseksi todettujen sairauksien lisääntymistä kannassa. Allergisia tai atooppisia koiria ei tule käyttää jalostukseen, eikä koiraa, jolla on todettu ristisidevamma.

Lisääntyminen

Amstaffin rakenne aiheuttaa erittäin harvoin minkäänlaisia ongelmia lisääntymisen osalta. Amstaffit ovat keskimäärin hyviä synnyttäjiä. Urokset astuvat pääsääntöisesti luonnollisesti, eikä narttujen tiinehtymisen kanssa ole ongelmia. Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti normaalisti ja nartut hoitavat yleisesti pentunsa erittäin hyvin. Yksittäisiä synnynnäisiä vikoja ja/tai epämuodostumia on raportoitu.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on vaalia tätä ominaisuutta.

Rakenteen ja anatomian terveys

Amstaffin rotumääritelmän sisään mahtuu kolme eri tyyppiä: terrier, bull ja moderate eli keskivahva. Nämä tyypit eroavat toisistaan lähinnä vahvuuden osalta.

Amstaffi on seurakoiraa, jolla on palveluskoirakoeoikeudet. Näihin käyttötarkoituksiin soveltuu erinomaisesti terve ja liioittelematon rakenne. Rodun nykyinen rakenne mahdollistaa nämä käyttötarkoitukset.

Rakenteessa ei ole yleisesti tarkasteltuna havaittavissa vakavia puutteita. Kehityskohteita suhteessa rotumääritelmään löytyy toki jonkin verran. Erityisesti kapeisiin ja heikkoihin alaleukoihin sekä takaosan rakenteeseen tulee kiinnittää jalostuksessa huomiota. Etu- ja takakulmausten tulee olla tasapainossa keskenään. Jalostuksessa tulee pyrkiä tasapainoiseen, kestävään ja terverakenteiseen amstaffiin, jolla on voimakas ja puruvoimainen alaleuka.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää amstaffin rakenne ja ulkomuoto vähintään nykyisellä tasolla. Rodulle on myös kehitteillä ulkomuodon jalostustarkastus, mikä yritetään saada käyttöön vuonna 2022.

Käyttöominaisuudet

Amstaffin käyttöominaisuudet pohjautuvat sen taustaan maatalojen ja perheiden yleiskoirana. Se toimi maatilan vahtina, lähinnä ilmoittamalla tunkeilijasta, se auttoi karjan siirrossa, sitä käytettiin apuna metsästyksessä ja ennen kaikkea se toimi perheen, ja etenkin lasten seurakoirana, mistä se sai nimen ”nanny dog”.

Rotu halutaan säilyttää ”farmin monitoimikoirana”. Amstaffia voisi kuvailla sanomalla, että se on kova yrittämään kaikkea, mutta oikein huippu se ei ole missään. Se on siis oiva harrastuskoira moneen lajiin, mutta huipulle pääsy esim. pk-lajeissa vaatii jo taitavaa ohjaajaakin.

Amstaffeja kilpailee tottelevaisuuskokeessa, agilitys ja rally-tokossa, sekä jonkin verran palveluskoirien kansallisissa lajeissa: jälki ja haku, pelastuskoirakokeissa, koiratanssissa, mejässä ja vepessä.

Amstaffin rodunomaiset käyttäytymistarpeet saadaan täytetyksi, kun koirille tarjotaan riittävästi liikuntaa ja muita aktiviteetteja. Amstaffilla on oltava mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, oli se sitten oman perheen kanssa arjessa touhuamista tai jonkun lajin harrastamista.

Jalostuspohja

Suomalaisen amstaffin populaation tila on kohtuullinen. Rodun tehollisen populaatiokoon säilyttämiseksi olisi hyvä käyttää sekä uroksia että narttuja mahdollisimman laajasti jalostukseen ja välttää samojen urosten liiallista käyttöä. Jalostusyksilöitä valittaessa tulee ottaa huomioon rodun geneettisen vaihtelun säilyttäminen, ja välttää samojen koirien esiintyminen liian monen yhdistelmän sukutaulussa.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää ja/tai parantaa rodun kannan populaatiokokoa kiinnittämällä huomiota siihen, etteivät jalostuskriteerit tule liian tiukoiksi, sekä lisäämällä jalostukseen käytettyjen koirien osuutta kannasta, jotta saataisiin mahdollisimman tehokkaasti säilytettyä rodussa perinnöllistä vaihtelua.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

PEVISA 1.1.2023 – 31.12.2027

Pentueen vanhemmilla tulee olla astutushetkellä virallinen lonkka- ja kyynärkuvauslausunto sekä voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 24 kk vanhempi.

Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1 ja lonkkaniveldysplasian aste C tai vaihtoehtoisesti tulee yhdistelmän lonkkaindeksien keskiarvon olla vähintään 101.

Ulkomaisia koiria koskeva poikkeus: Ei vaadita PEVISA-tutkimuksia (narttu 1 pentue, uros 2 pentuetta).

Muut rotukohtaiset erityisehdot:

Koiran väri ilmoitetaan rekisteröinnin yhteydessä. Pentueen molempien vanhempien värin on oltava merkittynä koirarekisteriin pentueen rekisteröintihetkellä. On kiellettyä yhdistää kaksi koiraa, joilla molemmilla on sininen haalistustekijä homotsygoottina (koiran kirsu harmahtava). Kielto koskee mm. seuraavan väriseksi merkittyjen koirien yhdistämistä:

sininen – sininen

sininen – sininen fawn

sininen fawn – sininen fawn

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Amerikanstaffordshirenterrieri eli amstaffi on lähtöisin Englannista, missä ”bull and terrier” -tyyppisiä käytettiin jo 1800-luvun alussa teurastajien apuna siirtämään tai pysäyttämään härkiä. Koirat kirjaimellisesti tarttuivat härkiä kiinni turvasta, jotta ne pysyisivät paikallaan ja teurastaja saisi lopetettua eläimen. Tästä muodostui ennen pitkää myös kansanhuvi, kun teurastajan koira tarttui härkään kiinni. Jossain vaiheessa tällaista lihaa pidettiin myös maukkaampana. Koirat valittiin tehtävään hyvin tarkkaan, sillä tarvittiin paljon rohkeutta ja voimaa tarttua härkään kiinni, mutta samalla myös ketteryyttä ja sitkeyttä roikkua siinä kiinni. Tähän tarkoitukseen valikoitui vahva ja rohkea mastiffi-tyyppinen bulldoggi mikä risteytettiin kevyemmällä ja pienemmällä terrieriroduilla, jo sukupuuttoon kuolleella valkoisella terrierillä ja manchesterinterrierin kaltaisilla black and tan -terriereillä. Pienempänä ja ketteränä koirana ”bull and terrier” -koiria käytettiin tuhoeläimien kannan harventamiseen. Ajan myötä kehittyi rodun historiasta tunnettu osuus eli koiratappelut. Koiratappelut olivat rahvaan kansan huvia, missä kansa saattoi pienillä summilla lyödä vetoa voittajakoirasta. Koiratappelut olivat erityisen suosittuja kaivosmiesten kesken, jotka käyttivät näitä sitkeitä ja voimakkaita koiria kaivoskärryjen vetämiseen ahtaissa tunneleissa. Staffordshiren kaivosalueilta rodun nimikin on peräisin. Bull-and-terriereistä kehittyi kolme nykyaikaista rotua: staffordshirenbullterrieri, bullterrieri ja amerikanstaffordshirenterrieri.

Uudisraivaajien myötä koirat levisivät myös uudelle mantereelle, jossa ”Bull and terrieristä” kehittyi maatilan yleiskoiri, jota käytettiin lähes kaikkeen maatilan toimintaan. Uusien vaatimuksien myötä rodusta kehitettiin hieman korkearaajaisempi kuin ennen. Se toimi maatilan vahtina, lähinnä ilmoittamalla tunkeilijasta, se auttoi karjan siirrossa, sitä käytettiin apuna metsästyksessä ja ennen kaikkea se toimi jo silloin perheen ja etenkin lasten seurakoirana mistä se sai nimen ”nanny dog”.

Jo 1800-luvun lopussa perustettiin Amerikkaan ”taistelukoirien” rekisteri, jossa rodun yksilöt nimettiin American Pit Bull Terrieriksi. Tosin rodusta käytettiin myös nimiä American Bull Terrier, Yankee dog ja vain Pit Bullia.

Sana taistelukoira on hyvin harhaanjohtava, koska rotua ei missään vaiheessa ole jalostettu käymään ihmisen päälle. Päin vastoin, rotu on aina tunnettu äärimmäisen ihmisystävällisenä, ja se on ollut tärkeä kriteeri myös koiratappeluiden harrastajille. Koirahan ei ikinä saanut kääntyä ihmistä vastaan, ei edes erotteluvaiheessa. On kuitenkin muistettava, että vain pientä osaa koirista käytettiin julmiin koiratappeluihin, kun suurin osa koirista pysyi edelleen maataloilla karjatilojen yleiskoirina, paimentamassa, vartioimassa ja auttamassa nautojen käsittelyssä, aivan kuten ne olivat tehneet alusta lähtien.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1930-luvun alussa rodun harrastajat pyysivät American Kennel Clubia hyväksymään koiransa sen alaiseen rekisteriin. Rotu oli jo rekisteröity United Kennel Clubiin, mutta nämä uudet harrastajat eivät olleet kiinnostuneita koiratappeluista, ja halusivat edistää rotua perhe- ja näyttelykoirana. American Kennel Club rekisteröi rodun vuonna 1936 nimellä Staffordshire Terrier. Vuotta aiemmin oli Englannin Kennel Club rekisteröinyt alkuperäisen rodun nimellä Stafforshire Bull Terrier. Rodun alkuperäiset rotumääritelmät kirjoitettiin lähes identtisiksi, sillä kirjoittajat olivat yhteydessä toisiinsa. American Kennel Club tosin vaati erään merkittävän seikan muuttamista amstaffin rotumääritelmässä. Englannin bullterrieri oli jo aiemmin rekisteröity valkoisena bull-rotuna eikä tälle rodulle haluttu 'valkoista haastajaa' tai näiden rotujen sekoittumista toisiinsa. Näin ollen on amstaffin rotumääritelmässä alusta alkaen ollut ei toivottavana kokonaan valkoinen väri.

Vasta 1970-luvulla Staffordshire Terrier nimen eteen liitettiin "American" erottamaan rotu englantilaisesta staffordshirenbullterrierirodusta, joka niihin aikoihin rekisteröitiin AKC:ssa.

Rotu halutaankin säilyttää "farmin monitoimikoirana". Amstaffia voisi kuvailla sanomalla, että se on kova yrittämään kaikkea, mutta oikein huippu se ei ole missään. Se on siis oiva harrastuskoira moneen lajiin, mutta kisakoiraksi esim. pk-lajeihin vaaditaan jo taitava ohjaajakin.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Staffordshirenbullterrieri.

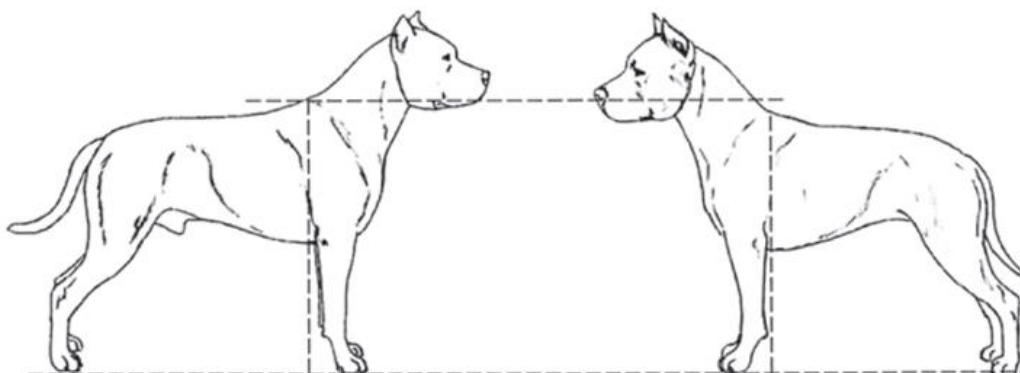
Eri linjat

Rotu ei ole jakautunut erillisiin käyttö- tai näyttelylinjoihin.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen ensimmäinen amstaffi tuli vuonna 1985, narttu Rachel vom Simba-Camp Saksasta ja toinen vuonna 1986 uros Blue Angel Mela's Sam Amerikasta, maahantuoja toimii Mela Ekman, kennel Dinah-mite. Ensimmäinen amstaffipentue syntyi vuonna 1987, pentueen isänä Blue Angel Mela's Sam ja emänä Rachel vom Simba-Camp (Dinah-mite D-pentue) ja tästä alkoi amstaffien kasvatus Suomessa.

Rekisteröintimääriä: 90-luvulla vuotuinen rekisteröintimäärä on vaihdellut 1-29 yksilön välillä. Rekisteröinnin huippuvuodet ajoittuvat 2000-luvulle seuraavasti: 253 yksilöä vuonna 2008, 237 yksilöä vuonna 2012, 239 yksilöä vuonna 2014 ja 258 yksilöä vuonna 2021. Vuotuiset rekisteröintimäärät ovat vakiintuneet viimeisten kymmenen vuoden aikana keskimäärin n. 200 yksilöön.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Staffordshire Bullterrierikerho - Staffordshire Bullterrierklubben ry:n perustava kokous pidettiin 15.10.1968 eläinlääketieteellisellä korkeakoululla, Helsingissä. Suomen Kennelliitto (jäljempänä Kennelliitto) myönsi yhdistykselle rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet vuonna 1970. Vuonna 1978 hyväksyttiin virallisesti uusi nimi Staffordshirenbullterrieriyhdistys ry (SBTY).

Rotujärjestön virallinen nimi on nykyisin Staffordshirenbullterrieriyhdistys SBTY ry (jäljempänä Staffiyhdistys). Yhdistys on Kennelliiton jäsen. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia staffordshirenbullterrieri- ja amerikanstaffordshirenterrierirotuja harrastavien henkilöiden yhdyssiteenä koko maassa, edistää ja auttaa näiden rotujen jalostusta ja kasvatusta niille kuuluvien arvokkaiden ominaisuuksien turvaamiseksi, sekä tehdä molempia rotuja tunnetuksi.

19.10.2002 perustettiin [Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry](#) (jäljempänä Amstaffiyhdistys). Yhdistys on Kennelliiton alainen rotuyhdistys, sekä rotujärjestön Staffiyhdistyksen alainen jäsenyhdistys.

Yhdistyksen jäsenyydet:

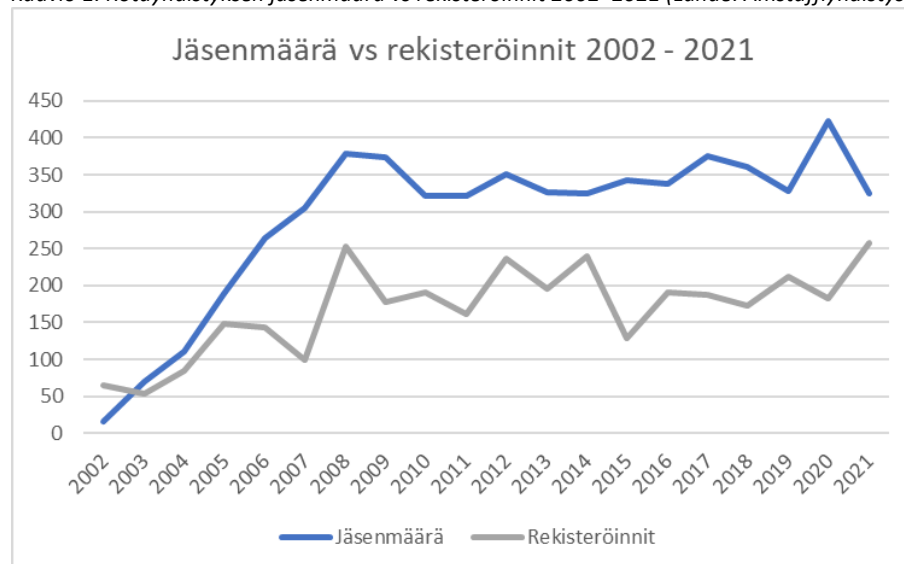
- [Staffordshirenbullterrieriyhdistys SBTY ry](#):n (SBTY) jäsen vuodesta 2003
- [Helsingin Seudun Kennelpiiriin](#) (HSKP) jäsen vuodesta 2004
- [Suomen Kennelliiton](#) (SKL) jäsen 23.2.2006 lähtien
 - rotua harrastava yhdistys 15.12.2011 lähtien
- [Suomen Palveluskoiraliiton](#) (SPKL) jäsen vuodesta 2006

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää amerikanstaffordshirenterrierien kasvatusta ja jalostusta sekä toimia aatteellisena yhdistyksenä jäsenten keskuudessa näiden koiraharrastuksen kannustamiseksi.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Kaaviossa 1 on Amstaffiyhdistyksen jäsenmäärän kehitystä verrattuna rodun rekisteröintimäärään.

Kaavio 1. Rotuyhdistyksen jäsenmäärä vs rekisteröinnit 2002–2021 (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Jäsenmäärä on pysynyt suhteellisen samalla tasolla vuodesta 2008 lähtien. Rekisteröintimäärä on pysynyt suhteellisen samalla tasolla viimeiset 10 vuotta.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Staffiyhdistyksen jalostustoimikunta noudattaa Kennelliiton yleistä jalostusstrategiaa, sekä sen ja Staffiyhdistyksen yleisiä toimintaperiaatteita. Jalostustoimikunta vastaa sille esitettyihin tiedusteluihin kirjallisesti, jolloin selvitetään tehdyt ratkaisut perusteluineen. Jalostustoimikunta toimii lähinnä neuvoa-antavana elimenä ja järjestää hallitukselta toimeksi saaneena toimintasuunnitelmien mukaisia kasvattaja- ja terveysluentoja sekä toimittaa vuosikirjoja ja terveystarkastusten koosteita.

Amstaffiyhdistys vastaa amerikanstaffordshirenterrierirodun jalostuksen ohjauksesta ja jalostusta koskevista tarkemmista ohjeista sääntöjen edellyttämällä tavalla.

Keskeisiä tavoitteita jalostuksessa ovat:

- rodun geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen
- rodunomaisen ja yhteiskuntakelpoisen luonteen säilyttäminen ja käyttöominaisuuksien kehittäminen
- koiran terveyden ja hyvinvoinnin kannalta vakavampien perinnöllisten sairauksien ja vikojen vähentäminen ja niiden leviämisen ehkäiseminen
- rotutyypillisen ulkomuodon säilyttäminen ilman turhaa liioittelua

Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisena, rodun puolueettomana jalostusta ohjaavana yksikkönä, ja sen tehtävä on tiedon kerääminen, tiedon jakaminen ja neuvonta. Kaikissa tapauksissa valinnanvapaus ja vastuu on kuitenkin kasvattajilla.

Jalostustoimikunta noudattaa neuvoissaan, ohjeissaan ja toimissaan voimassa olevaa eläinten hyvinvointilakia ja eläinsuojeluasetusta, Euroopan Neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevaa päätöslauselmaa soveltuvin osin sekä Kennelliiton yleistä jalostusstrategiaa, sekä toimii rotukohtaisen jalostuksen tavoiteohjelman (JTO) ja PEVISA-ohjelman mukaisesti.

Rotuyhdistys voi halutessaan määritellä erikseen toimikunnan tehtävät.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on tiedottaa ja neuvoa, kerätä ja hyödyntää tietoa, seurata rodun tilaa eri ominaisuuksissa sekä kartoittaa ja vastustaa perinnöllisiä sairauksia. Jalostustoimikunta laatii tavoite- ja toimintaohjelmia ja huolehtii yhteydenpidosta jalostustoimikunnan ja muiden rodun harrastajien, esimerkiksi ulkomaisten rotuyhdistysten välillä.

- Jalostustiedustelut
- Poikkeuslupa-anomukset
- Jalostuksen tavoiteohjelma (JTO)
- Ataksialistan ylläpito
- Vuosikirjat
- Luonnetestit, -kuvaukset ja jalostustarkastukset

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Lähde: [Kennelliitto, ”Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja” MMT Katariina Mäki 5.8.2013](#)

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5% ja suurilukuisissa enintään 2-3% laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10% ja suurilukuisissa 4-6% laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

TAULUKKO 1. Vuositolasto - rekisteröinnit 2011-2020 (lähde: KoiraNet / Kennelliitto 23.12.2021)										
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut (kotimaiset)	161	191	153	162	177	108	220	182	214	140
Tuonnit	22	21	20	26	14	20	19	13	23	21
Rekisteröinnit yht.	183	212	173	188	191	128	239	195	237	161
Pentueet	21	32	21	24	24	15	31	26	32	18
Pentuekoko	7,7	6	7,3	6,8	7,4	7,2	7,1	7	6,7	7,8
Kasvattajat	17	24	20	17	18	14	25	24	25	15
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	15	27	19	21	22	12	28	23	24	15
- kotimaiset	9	16	9	10	19	10	20	11	14	10
- tuonnit	2	6	6	5	2	1	7	8	9	2
- ulkomaiset	4	5	4	6	1	1	1	4	1	3
- keskimääräinen	3 v 7 kk	4 v 5 kk	6 v 1 kk	5 v 4 kk	5 v 4 kk	3 v 3 kk	3 v 5 kk	3 v	2 v 8 kk	3 v 4 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	21	31	21	22	24	15	31	26	30	18
- kotimaiset	10	15	14	14	21	12	22	22	21	14
- tuonnit	11	16	7	8	3	3	9	4	9	4
- keskimääräinen	3 v 7	3 v 11	3 v 2	3 v 11	3 v 8	3 v 11	3 v 10	3 v 3	3 v 3	3 v 1
Isoisät	32	47	36	36	37	26	51	40	45	27
Isoäidit	32	49	35	35	37	25	48	43	44	28
Sukusiitosprosentti	2,21 %	2,68 %	1,51 %	1,49 %	2,42 %	2,29 %	2,33 %	1,95 %	1,65 %	1,61 %

Monimuotoisuutta turvaava laskennallinen suositus amstaffeilla vuosien 2017-2020 rekisteröinneistä (756) on 23 jälkeläistä (3%) ja toisen polven jälkeläismäärän enimmäissuositus 45 (6%).

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintimäärissä ei ole merkittävää vuotuista vaihtelua. Suomalaisten amstaffien rekisteröintien keskiarvo vuosina 2016-2020 on ollut noin 168 kpl (vuotuinen vaihtelu 153-191 kpl). Tarkastelujaksolla ei ole rekisteröintimäärissä tapahtunut merkittävää muutosta.

Jakautuminen linjoihin

Rodussa ei ole jakautumista eri linjoihin.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien rekisteröintien keskiarvo vuosina 2016-2020 on ollut noin 21 kpl (vuotuinen vaihtelu 14-26 kpl). Tuontikoirien rekisteröintimäärissä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta tarkastelujaksolla.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Rodun keskimääräinen jalostuskäyttöikä uroksilla on 3-5 vuotta. Jalostukseen käytettyjen narttujen keskimääräinen ikä on pysynyt noin kolmen vuoden tuntumassa, eikä suurta vuosittaista vaihtelua ole havaittavissa.

Tietoa sukusiitoksesta

Lähde: [Kennelliitto, "Sukusiitos" MMT Katariina Mäki, päivitetty 13.1.2016](#)

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25%, puolisisarparituksessa 12,5% ja serkusparituksessa 6,25%. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5%. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5%.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettynä eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10%

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25%.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50%. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

Sukusiitosaste muilla, kuin kotimaisilla roduilla, on laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten sukusiitosaste on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sukusiitosasteen kehitysmuutosta on kuitenkin tärkeä.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Amstaffien keskimääräinen sukusiitosaste on vuosien 2011-2020 aikana pysynyt melko tasaisena, sukusiitosprosentti on vaihdellut 1,49% - 2,68% (Taulukko 1).

4.1.2 Jalostuspohja

TAULUKKO 2. Jalostuspohja per sukupolvi 2011-2020 (lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)										
Per vuosi	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
- pentueet	21	32	21	24	24	15	31	26	32	18
- jalostukseen käytetyt eri urokset	15	27	19	21	22	12	28	23	24	15
- jalostukseen käytetyt eri nartut	21	31	21	22	24	15	31	26	30	18
- isät/emät	0,71	0,87	0,9	0,95	0,92	0,8	0,9	0,88	0,8	0,83
- tehollinen populaatio	25 (60%)	39 (61%)	27 (64%)	29 (60%)	31 (65%)	18 (60%)	40 (65%)	33 (63%)	37 (58%)	22 (61%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3 %	2 %	5 %	10 %	7 %	5 %	12 %	5 %	14 %	19 %
- nartuista käytetty jalostukseen	4 %	8 %	16 %	16 %	17 %	23 %	11 %	20 %	9 %	20 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	98	101	84	94	96	104	107	99	96	93
- jalostukseen käytetyt eri urokset	66	72	57	62	68	69	70	70	68	63
- jalostukseen käytetyt eri nartut	75	81	71	75	72	76	79	74	75	79
- isät/emät	0,88	0,89	0,8	0,83	0,94	0,91	0,89	0,95	0,91	0,8
- tehollinen populaatio	96 (49%)	104	88 (52%)	93 (49%)	94 (49%)	98 (47%)	101	97 (49%)	97 (51%)	97 (52%)
- uroksista käytetty jalostukseen	5 %	6 %	7 %	9 %	8 %	10 %	12 %	13 %	14 %	15 %
- nartuista käytetty jalostukseen	11 %	15 %	18 %	16 %	17 %	14 %	14 %	15 %	15 %	19 %

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Jalostukseen käytettävien urosten sekä narttujen määrä on aivan liian pieni. Tarkastelujaksolla 2016-2020 uroksia on käytetty vain 2-10% ja narttuja 4-17%. Huolestuttavaa on, että viiden vuoden (2016-2020) keskiarvoja tarkasteltaessa ovat lähes kaikki arvot laskeneet (urokset ka. 11% -> 5,4%, nartut ka. 16,6% -> 12,2%). Laskun yhtenä syynä on lonkkaindeksien käyttö PEVISA-ohjelmassa ajanjaksolla 1.1.2013 – 13.11.2020. Jalostuskäyttöön on valittu ne urokset, joilla on ollut riittävän hyvät lonkkaindeksit, jotta yhdistelmän keskiarvoksi on saatu vähintään 101. Myös PEVISA-ohjelman raja-arvo; kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa, on vaikuttanut rajoittavasti jalostusyksilön valintaan. Todetaan vielä, että edellä mainittujen lisäksi on ataksiatuloksella ollut iso vaikutus jalostuskoirien valintoihin, ottaen huomioon koiran oman ataksiatuloksen. Huomioitavaa kuitenkin on, että nuorempien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten taulukon 2 luvut kasvavat tulevien vuosien aikana.

Isät/emät -luku

Positiivisena asiana voidaan todeta, että käytettyjen urosten ja narttujen määrä on lähes yhtä suuri. Viiden vuoden tarkastelujakson keskiarvo on pysynyt lähes samana ollen 0,89.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Lähde: [Kennelliitto "Tehollinen populaatiokoko" MMT Katariina Mäki, päivitetty 14.1.2016](#)

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun [perinnöllisestä monimuotoisuudesta](#). Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti, kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua, ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokoosta perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa

$$N_e = 4 * N_u * N_n / (2 * N_u + N_n)$$
, jossa

- N_u on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- N_n neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Rodun tehollinen populaatiokoko

Jalostustietojärjestelmän mukaan amstaffin tehollinen populaatiokoko on neljän viimeisimmän sukupolven aikana eli viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksolla ollut välillä 88-104 (Taulukko 2). Kun isien lukumäärä jaetaan emien lukumäärällä, saadaan suhdeluku, joka kuvaa kannan jalostuskäytön monipuolisuutta ja sitä kautta myös tehollista kannan kokoa. Kun suhde on yksi, eli uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, säilyy monimuotoisuutta tehokkaimmin. Amstaffin suhde on vuosien 2011-2020 aikana ollut 0,80-0,95.

TAULUKKO 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostuksen runsaimmin käytetyt 20 urosta vuosilta 2012-2021

(Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)

#	Uros	Synt.	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	REMASTERS ARISE	2012	5	39	2,24 %	2 %	7	40	5	39
2	SINDELAR'S TOUCH OF SANGARA	2010	5	38	2,19 %	4 %	3	23	7	43
3	ROYALTYBOLT ESPECIALLY FOR ME	2013	5	37	2,13 %	7 %	3	23	5	37
4	ALPINE'S RIO GRANDE	2007	4	35	2,01 %	9 %	21	121	4	35
5	MASTERBOLT HARD TO GET	2007	4	33	1,90 %	10 %	17	98	4	33
6	GOLDEN FERYA DREAM OF BROKEN TOP	2010	5	32	1,84 %	12 %	4	18	5	32
7	ROYALTYBOLT COMEON WINNINGSTREAK	2011	4	31	1,78 %	14 %	2	19	4	31
8	TIPSUKUMMUN DILLINGER	2009	4	30	1,73 %	16 %	2	14	4	30
9	GOLDEN FERYA ARCANINE	2016	4	29	1,67 %	17 %	0	0	4	29
10	HULLABALOO'S CATCH A MOON CHASE THE STARS	2017	3	29	1,67 %	19 %	0	0	3	29
11	BLAZING STAR OF DAFT RAPTOR	2007	4	28	1,61 %	21 %	10	80	5	40
12	WONDERWORKER MASTERPIECE	2011	4	27	1,55 %	22 %	5	24	4	27
13	VILLA VAPPULAN BE-BOP-A-LULA	2013	3	27	1,55 %	24 %	5	30	3	27
14	VILLA VAPPULAN ARMOTONTA MENO	2013	3	26	1,50 %	25 %	6	42	3	26
15	OSCAR OF FIANNA	2010	5	25	1,44 %	27 %	12	96	5	25
16	BORN-WILD	2013	3	24	1,38 %	28 %	2	18	3	24
17	GOLDEN FERYA DREAM OF YELLOWSTONE	2010	3	24	1,38 %	30 %	4	25	3	24
18	TKO MADE IN GOLD	2005	3	23	1,32 %	31 %	7	39	6	47
19	KESSELIN LORD LAWLESS	2008	3	23	1,32 %	32 %	4	16	3	23
20	BAXTAFF MASTER OF STICK ETS	2011	3	22	1,27 %	33 %	1	7	3	22

37 urosta on tuottanut 50% kymmenvuotiskauden (vuosien 2012-2021) pennuista.

TAULUKKO 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua vuosilta 2012-2021

(Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)

#	Narttu	Synt.	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus		Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	GOLDEN FERYA HAWAII NIGHT	2010	4	36	2,07 %		19	128	4	36
2	TIPSUKUMMUN D'ZSTAFS UNNA	2009	3	29	1,67 %		1	9	3	29
3	IMPOSSIBLE IS NOTHING DIAMOND STAFF	2013	3	26	1,50 %		1	7	3	26
4	UNIKALNAYA IZ ZVEZDNOGO LEGIONA	2010	3	25	1,44 %		3	18	3	25
5	ROYALTYBOLT CALL ME DIAMOND	2011	3	24	1,38 %		6	42	3	24
6	JUST STAR SUPER SPECIAL	2010	3	24	1,38 %		2	13	3	24
7	MARKOV STAFF J.LO	2013	3	22	1,27 %		4	29	3	22
8	ROYALTYBOLT BOLLYWOOD STAR	2009	2	21	1,21 %		2	17	2	21
9	HERA EMPIRE STAFF	2017	2	21	1,21 %		0	0	2	21
10	BAXTAFF THIS IS IT	2010	2	21	1,21 %		1	9	2	21
11	GOLDEN FERYA PINKIE PIE	2013	3	21	1,21 %		4	26	3	21
12	OVERTAKER'S PATHFINDER	2008	3	20	1,15 %		4	26	3	20
13	ANBARDIZ INFINITY BEAUTY	2009	2	19	1,09 %		0	0	2	19
14	HOT GUY NOMEN EST OMEN	2010	2	19	1,09 %		1	6	2	19
15	CELESTE DUETO	2013	3	19	1,09 %		3	21	3	19
16	CHIRPY ANASTASIA	2015	2	18	1,04 %		0	0	2	18
17	RICE CRISP HONEY NUT	2011	2	18	1,04 %		0	0	2	18
18	UNBREAKABLE'S GOLDEN ROSE	2013	2	17	0,98 %		2	6	2	17
19	GOLDEN FERYA GOODNEWS BAY	2015	2	17	0,98 %		0	0	2	17
20	STRONGWILLED STAR OF THE SOUTH	2008	2	16	0,92 %		4	26	3	26

Jalostuskoirien käyttömäärät

Taulukoista pystyy hyvin seuraamaan, että koirien jatkojalostus on kohtuu vähäistä. Jalostukseen käytettyjen eri koirien määrä on pysynyt kohtuullisella tasolla, vaikka vielä olisi parantamisen varaa varsinkin urosten suhteen. Koiria olisi pystyttävä käyttämään vieläkin laajemmin.

Rodun tehollisen populaatiokoon säilyttämiseksi olisi hyvä käyttää sekä uroksia että narttuja mahdollisimman laajasti jalostukseen ja välttää samojen urosten liiallista käyttöä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuussuhde ei ole niin merkittävää nykypäivänä.

Taulukko 3. ja Taulukko 4. eniten jalostuksessa käytettyjen koirien sukulaissuhteet viimeisen 10 vuoden aikana

6. ja 17. eniten käytetyt urokset, Golden Ferya Dream of Broken Top ja Golden Ferya Dream of Yellowstone (s. 2010), ovat keskenään täyssisarukset, joilla on toisessa polvessa yhteensä 56 jälkeläistä. 9. eniten käytetty uros Golden Ferya Arcanine (s. 2016) isä on 14. eniten käytetty uros Villa Vappulan Armotonta Menoa ja emä 7. eniten käytetty narttu Markov Staff J.Lo. Eniten käytetyimmän uroksen Remaster Arisen (s. 2012) pojan pojalla, Kesselin Snadi Seikkailijalla (s. 2017) on 4 pentuetta ja 31 jälkeläistä (uros ei näy taulukossa, mutta sukuineen varmastikin tulee vaikuttamaan rodun populaation monimuotoisuuteen). Se on isänä 7. eniten käytetyn nartun Markov Staff J.Lo:n yhdessä pentueessa (5 pentua s. 2020) ja 16. eniten käytetyn nartun, Chirpy Anastasian toisessa pentueessa (8 pentua s. 2020). Kesselin Snadi Seikkailijan emä on Golden Ferya In Love Again, jolla on 3 pentuetta, 15 jälkeläistä (narttu ei näy taulukossa) ja joka on eniten käytetyn nartun, Golden Ferya Hawaii Night (s. 2010) tytär. Kuten myös Golden Ferya Happy Valley jolla on 3 pentuetta, 21 jälkeläistä, se on myös Golden Ferya in Love Again puolisisar.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun kotimaassa Yhdysvalloissa on ollut rodun alkuajoista viisi eri sukulinjaa: Tacoma-, Ruffian-, X-pert-, Crusader- ja California-linjat. Näistä suurimmat ovat olleet Ruffian- ja X-pert-linjat, joista varsinkin Ruffian-linja on saanut vaikutteita Tacoma-linjasta, jonka kantakoira on syntynyt jo 1920-luvulla. On lähes mahdoton sanoa, moniko koira nykypäivänä edustaa mitäkin sukulinjaa, koska linjat ovat ajan saatossa sekoittuneet keskenään.

Rodun kotimaasta tai muista rotua kasvattavista maista ei ole saatavilla luotettavaa dataa koiramääräistä, mutta rotu on nykyään hyvin suosittu etenkin Euroopassa, missä esim. Ranskassa on vuonna 2021 rekisteröity lähes 10 000 pentua.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Perinnöllisen muuntelun kannalta on rodun kannan populaatiokoko riittävällä tasolla (88-104). Tämän säilyttämiseksi ja parantamiseksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei jalostuskriteerit tulisi liian tiukaksi.

Eri koiria tulisi myös käyttää tasaisemmin, jotta saataisiin mahdollisimman tehokkaasti säilytettyä rodussa perinnöllistä vaihtelua. Tarkastelujakson 2011-2020 sukusiitosasteen keskiarvo on hieman noussut, mutta nousu on niin pieni, ettei vaikuta heikentävästi perinnölliseen vaihteluun. Tehollinen populaatiokoko on hyvällä tasolla, lähellä yhtä (tarkastelujakso 2011-2020 0,80-0,95). Positiivisena asiana voidaan kuitenkin sanoa, että amstaffin keskimääräinen jalostuskäytön ikä on riittävän korkea sekä isät/emät –suhde on myös hyvällä tasolla.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Jalostuksen tavoitteena populaatorakenteen osalta on ylläpitää perinnöllistä vaihtelua. Uroksia ja narttuja tulisi käyttää mahdollisimman tasaisesti jalostukseen. Jalostuskoiria tulisi saada käyttöön myös muista kuin yksistä ja samoista sukulinjoista. Monimuotoisella kannalla on mahdollisimman monta eri esivanhempaa.

Jäkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Amstaffeilla ei ole jäkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa. Varsinaista matadorjalostusta ei esiinny: isät-emät -suhde vuosivaihtelu 0,80-0,95.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Amstaffille rodunomainen luonne on hyvin tärkeä ominaisuus. Kauneinkaan yksilö ei ole oikea amstaffi ilman rodunomaista luonnetta. Virallinen määritelmä on vähäsanainen. Käytetyt sanat kuvaavat kuitenkin hyvin rodun luonnetta. Voimassa olevassa FCI:n rotumääritelmässä amstaffia luonnehditaan seuraavanlaisesti: ”Kokoonsa nähden hyvin voimakas, tasapainoinen koira. Lihaksikas, samalla ketterä ja tyylikäs sekä ympäristöstään hyvin kiinnostunut.”

”Ympäristöstään hyvin kiinnostunut” kuvaa elävää, älykäs olemusta, joka tarkkailee ympäristönsä tapahtumia ja jolta mikään ei jää huomaamatta. Lisäksi koira ei vain tarkkaile, vaan ottaa osaa – koira on tietoinen ympäristöstään ja reagoi siihen. Se on valmis vastaamaan kaikkiin haasteisiin.

”Rotu on kuuluisa rohkeudestaan.” Tämä kuvaa hyvin rodun oikeaa luonnetta. Rotu on nimenomaan rohkea ja toimintakykyinen. Sen tulee vaikuttaa varmalta kaikenlaisissa arjen tilanteissa. Rohkeus ei ole aggressiivisuutta. Ihanne amstaffi ei osoita aggressiivisuutta muita eläimiä tai ihmisiä kohtaan. Sen tulee sen sijaan vaikuttaa avoimen kiinnostuneelta ja valmiilta osallistumaan tai tarpeen tullen puuttumaan tilanteeseen.

Vaikka rotumääritelmässä ei asiaa erikseen mainita, tämä rotu on ollut kauan kotikoirana maatiloilla ja perheissä. Rotu ei ole luonteeltaan vartioiva, vaan pitää useimpia ihmisiä ystävinään ja luottaa näihin.

Rotumääritelmän mainitsevat hylkäävät virheet: *"vihaisuus tai liiallinen arkuus sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen"*

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Amstaffit eivät ole jakaantuneet erillisiin näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Amstaffien PEVISA-ohjelmaan ei ole sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testausta tai kuvausta. Amstaffiyhdistys suosittelee jalostukseen käytettävälle ja myös jalostuksen ulkopuolelle jäävien yksilöiden luonteen testausta, kuvausta tai tulevaisuudessa käyttöön tulevaa käyttäytymisen jalostustarkastusta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Amstaffi on toiminnan koira; se haluaa olla mukana ja osallistua kaikkeen mihin omistajansakin. Kaiken minkä amstaffi tekee, se tekee tunteella ja "sata lasissa", niin pusujen antamisen kuin treenaamisenkin.

Amstaffit eivät pääsääntöisesti ole herkkähaukkuisia, mutta ne usein vahtivat reviiriään ja ilmaisevat vieraat. Ne ottavat vieraat riemuiten vastaan, mutta tervehdittyään jäävät usein sivummalle tarkkailemaan tilannetta.

Amstaffin kuuluu olla peloton ja rohkea, avoin ja aktiivinen. Luonteen osalta suurena virheenä pidetään arkuutta eikä amstaffin kuulu koskaan olla kyräilevä tai salakavala. Amstaffilla kuuluu myös olla hyvä hermorakenne ja kova kivunsietokynnys. Nämä ominaisuudet tekevätkin amstaffista hyvän lapsiperheen koiran, ne eivät pienistä törmäyksistä hätkähdä. On kuitenkin huomioitava, että amstaffi on kokoonsa nähden vahva koira, joten se ei sovellu missään tilanteessa perheen pienimpien ulkoilutettavaksi, ja sen tapakasvatuksesta on huolehdittava.

Amstaffi ei viihdy yksin, vaan on mieluummin ihmisten seurassa. Ihanneyksilö ei ole alistuva tai mielitelevä, vaan avoin ja ystävällinen kaikessa kanssakäymisessään ihmisten kanssa. Rodulle hyvin epätyypillistä on aggressiivisuus tai uhkaava/pelokas käytös ihmistä kohtaan. Arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Lähes kaikki suomalaiset amstaffipennut syntyvät ja varttuvat kotioiloissa, mikä onkin rodulle ainoa oikea paikka kasvaa. Amstaffi ei sovi tarhattavaksi Suomen olosuhteissa. Jotta amstaffista varttuisi ihmisystävällinen, vilkas ja rohkea seura- ja harrastuskoira, sen paikka on jo alle luovutusikäisenä normaaleissa kotioiloissa, jossa se tottuu ihmisiin ja normaaliin elämänmenoon.

Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota pennunostajien ohjaukseen amstaffin kasvattamisessa yhteiskuntakelpoiseksi sekä mukavaksi seura- ja harrastuskoiraksi.

Luonnekysely

Rotujärjestön toteuttamaan luonne- ja käyttäytymiskyselyyn 10-12/2020 osallistui 143 omistajaa. Amstaffeissa sukupuolet jakautui vastanneiden kesken seuraavasti 61 urosta ja 82 narttua. Vastauksien perusteella enemmistö koirista on aikuiseen ikään päässeitä 60%, jolloin luonne ja käyttäytyminen on vakiintunut. Kyselyn vastaukset kokonaisuudessaan on luettavissa Amstaffiyhdistyksen kotisivujen jäsenosiossa <https://amstaffiyhdistys.net/jasenille/julkaisut/>

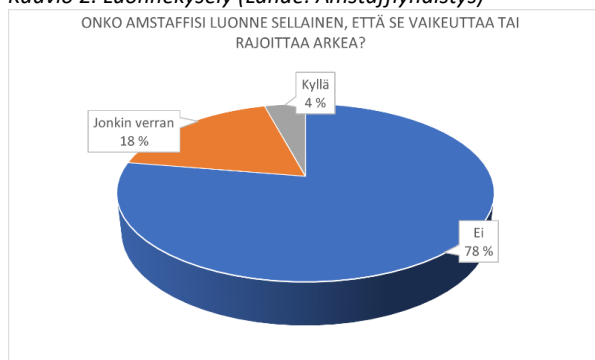
Vastauksien perusteella amstaffi asuu pääsääntöisesti lapsiperheessä 49% tai kahden aikuisen kanssa 39%. Enemmistö vastanneista asuu kaupungeissa tai taajamissa, vähemmistö vastanneista maaseudulla.

Vastauksien perusteella kyselyyn osallistuneista amstaffeista;

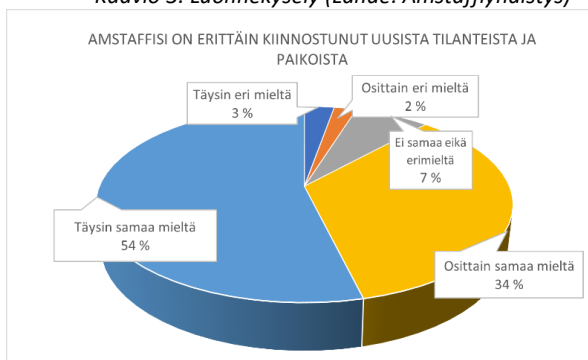
- 38% on ääniarkoja kts. kohta 4.2.6 (kaavio 27.)
- 7% osoittaa arkuutta vierasta ihmistä kohtaan, 6% väistää 31 % on enemmänkin avoimia ja rauhallisen uteliaita, sekä 56% tervehtii innokkaasti vierasta ihmistä kts. kohta 4.2.6 (kaavio 25.)
- 1% osoittaa aggressiivisuutta ihmisiä 6% toisia koiria kohtaan kts. kohta 4.2.6 (kaaviot 25. ja 26.)
- 8% osoittaa eroahdistuksen oireita kts. kohta 4.2.6 (kaavio 21.)

On huomioitava vastaajien pieni määrä (143 vastaajaa) suhteessa rodun rekisteröintimääriin viimeisen kymmenen vuoden aikana (n. 2000 yksilöä). Tästä johtuen ei voi analysoida tarkemmin rodun luonteen keskeisimpiä ongelmakohtia.

Kaavio 2. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

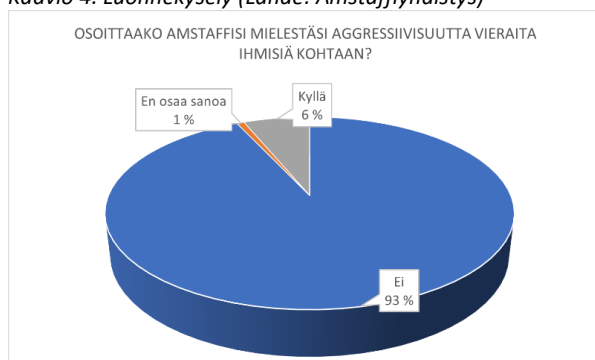

Kaavio 3. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

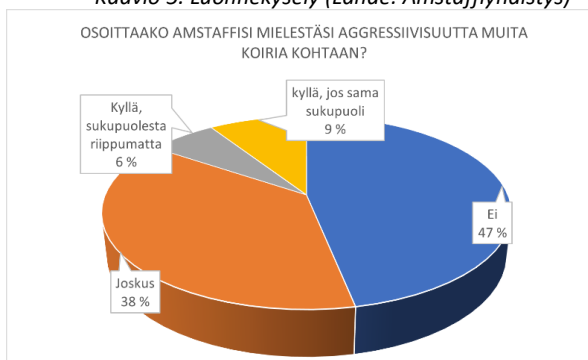

Suurin osa vastanneista, 78% on sitä mieltä, ettei oman amstaffin luonne vaikeuttaisi tai rajoittaisi arkea, 18% koki sen vaikeuttavan jonkin verran ja 4% oli sitä, että vaikeuttaa ja rajoittaa.

Kaavio 4. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

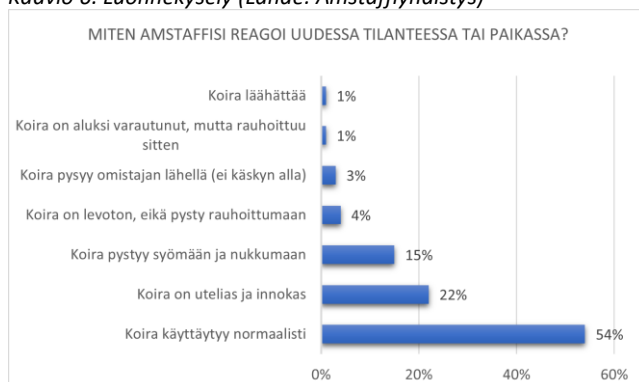

Kaavio 5. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

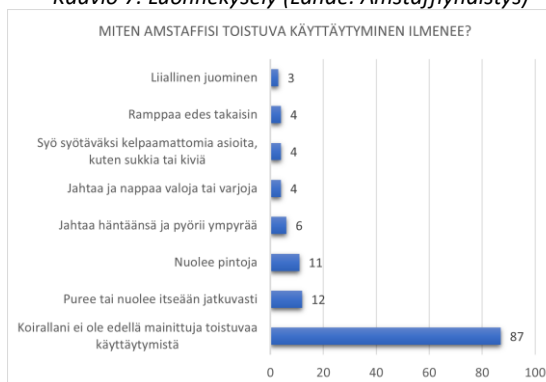

Suurin osa vastanneista, 93% on sitä mieltä, ettei oman amstaffi osoita aggressiivisuutta vieraita ihmisiä kohtaan.

Kaavio 6. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Kaavio 7. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

SKL:n kuolinsyytilastossa 7% amstaffeista on lopetettu käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi, keskimääräisesti 4 vuoden iässä.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Amstaffeja käytetään luonnetesteissä kohtuullisen paljon. Halukkuutta luonnetesteihin olisi enemmänkin mikäli testejä pystyisi järjestämään enemmän. MH-luonnekuvaus on tehty tähän mennessä ainoastaan 36 amstaffilla, näistä kolmen testi on keskeytetty joko ohjaajan tai kuvaajan toimesta.

Seuraavassa taulukossa on esitetty, kuinka suuri osuus vuosina 2002-2018 syntyneistä amstaffeista on osallistunut luonnetestiin. Amstaffeja luonnetestataan noin 25-30% ikäluokasta. Tarkasteluajanjaksolla kuusi koiraa on saanut arvosanan LTE- (ohjaajan keskeyttämä) ja yksi koira on saanut arvosanan LTEO (tuomarin keskeyttämä). Amstaffeja on luonnetestattu 1991-2021 yhteensä 627 kpl.

TAULUKKO 5. Luonnetesti tulostilasto rekisteröintivuoden mukaan (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 17.4.2022)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Rekisteröidyt kpl	183	212	173	188	191	128	239	195	237	161
LTE	36	64	41	44	67	79	82	54	53	44
LTEO			-	-	-	-	-	-	-	-
LTE-	-	-	1	-	-	3	1	3	1	-
Testaus %	20 %	30 %	24 %	23 %	35 %	64 %	35 %	29 %	23 %	27 %

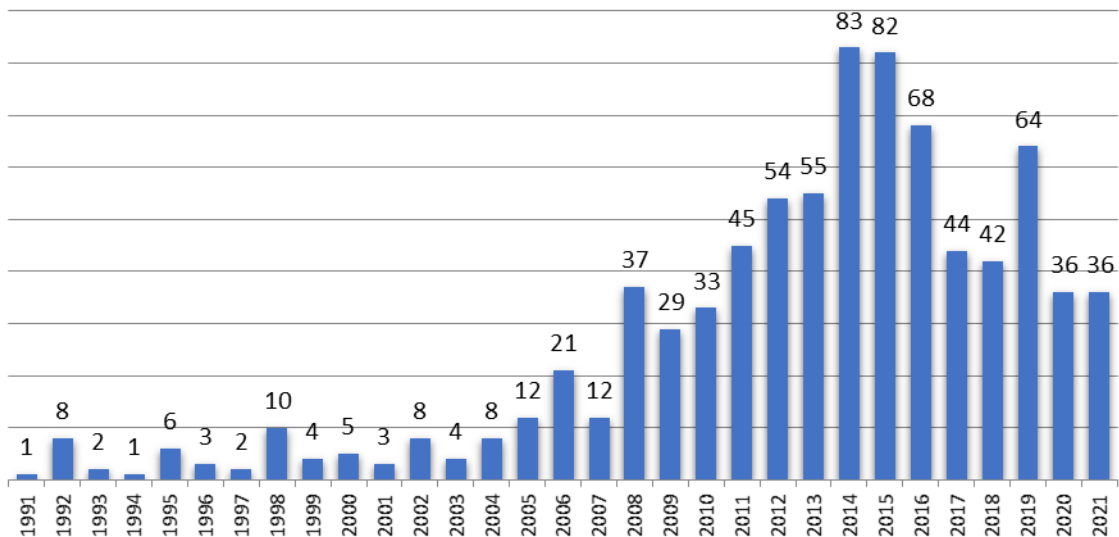
TAULUKKO 6. MH-luonnekuvaus tulostilasto rekisteröintivuoden mukaan (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 17.4.2022)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Rekisteröidyt kpl	183	212	173	188	191	128	239	195	237	161
suoritettu	2	4	-	6	3	4	3	3	2	1
ohj. Kesk.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
kuv. Kesk.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Testaus %	1 %	2 %	1 %	3 %	2 %	4 %	1 %	2 %	1 %	1 %

Luonnetestitulosten (773 testattua koiraa vuosina 2002 – 2021) valossa tämän päivän amerikanstaffordshirenterrieri sopii luonteensa puolesta hyvin rooliinsa seurakoirana tai harrastuskoirana.

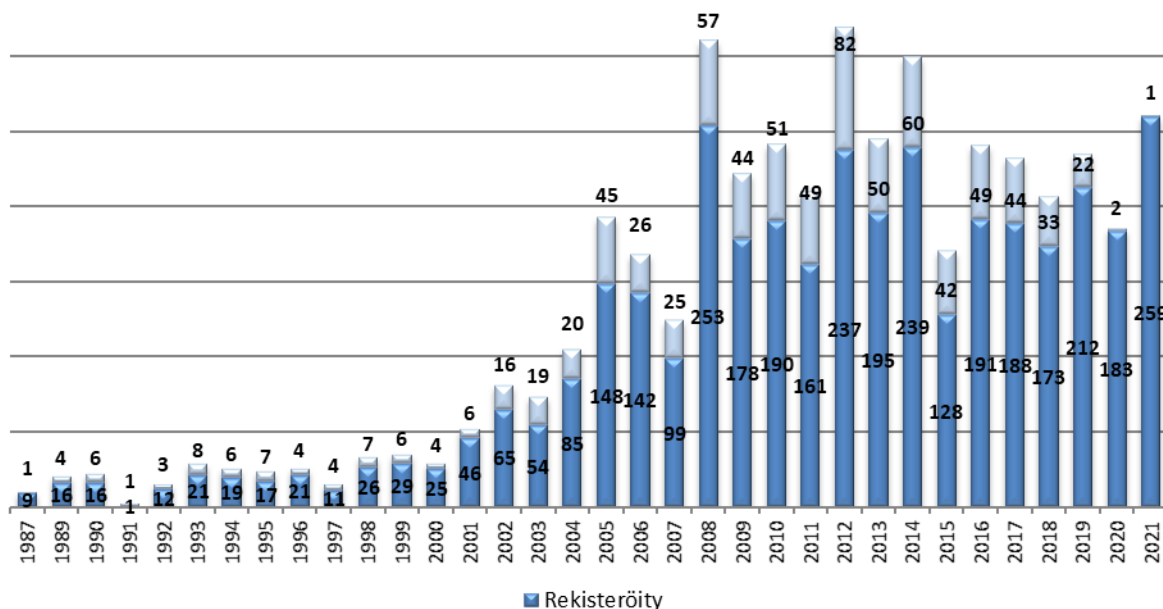
Kaavio 8. Vuosittain testattujen amerikanstaffordshirenterrierien määrät (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

LUONNETESTATUT AMSTAFFIT 1991 - 2021

Kaavio 9. Luonnetestiin osallistuneiden amerikanstaffordshirenterrierien lukumäärä rekisteröidyistä (testausikä 2-7v eli vähintään 2 vuotta rekisteröinnin jälkeen (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022))

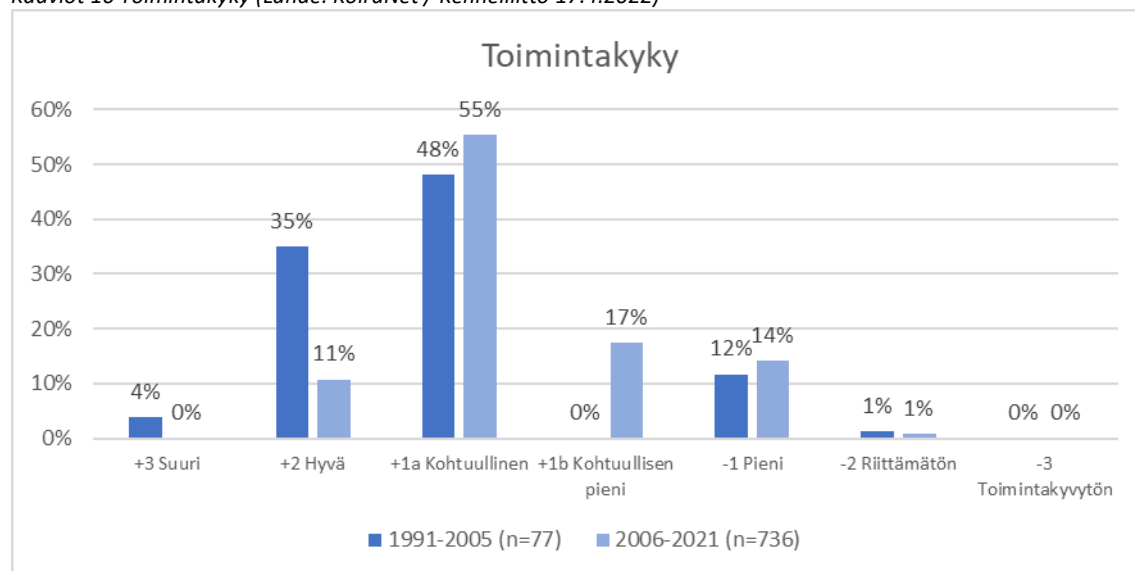
LUONNETESTATTUJEN AMSTAFFIEN MÄÄRÄ REKISTERÖIDYISTÄ

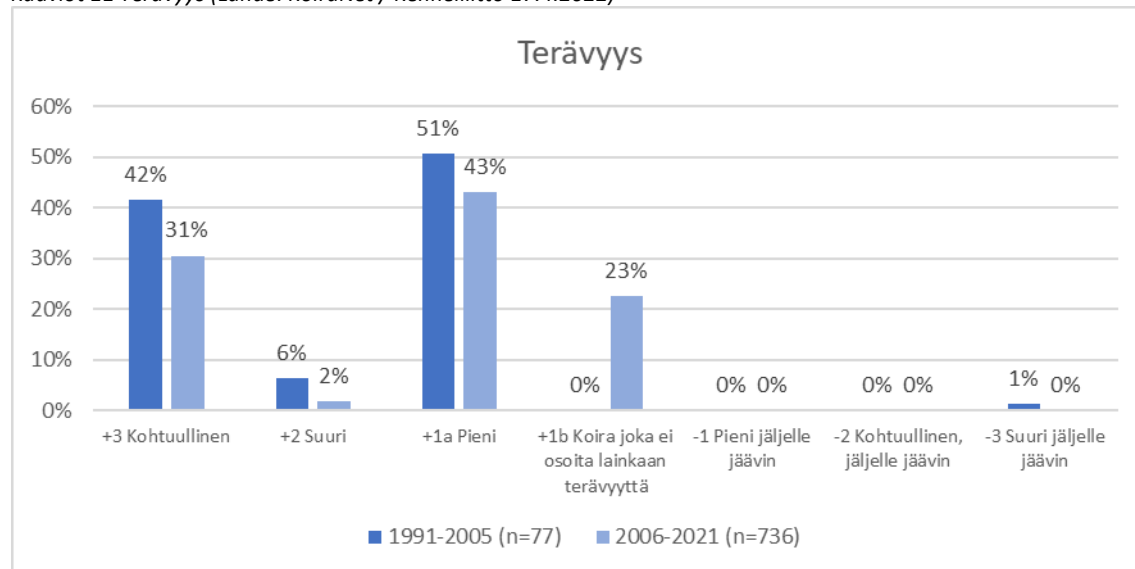
Testattujen amstaffien pisteet osa-alueittain ajanjaksolla 1991-2021

1991-2005 välillä on testattu 77 amstaffia ja 2006-2021 välillä 736 amstaffia.

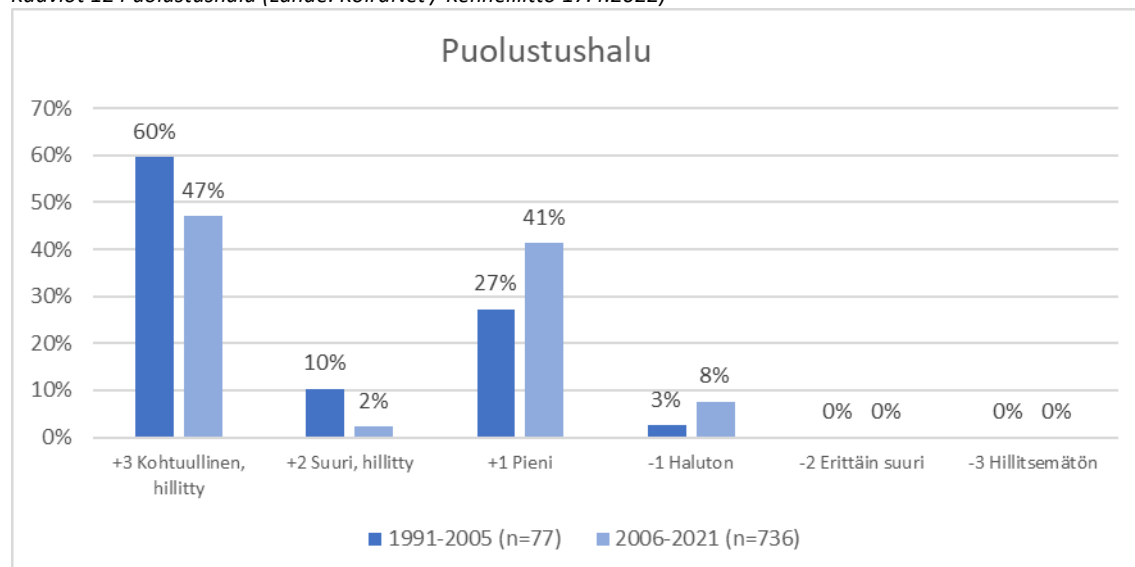
Kaaviot 10 Toimintakyky (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

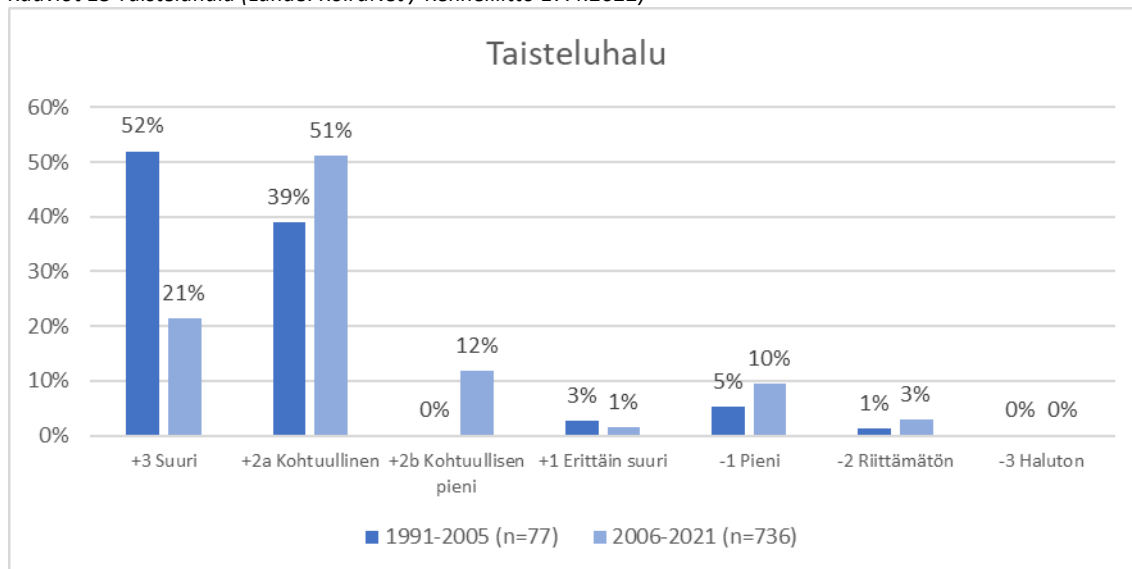
Kaaviot 11 Terävyys (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

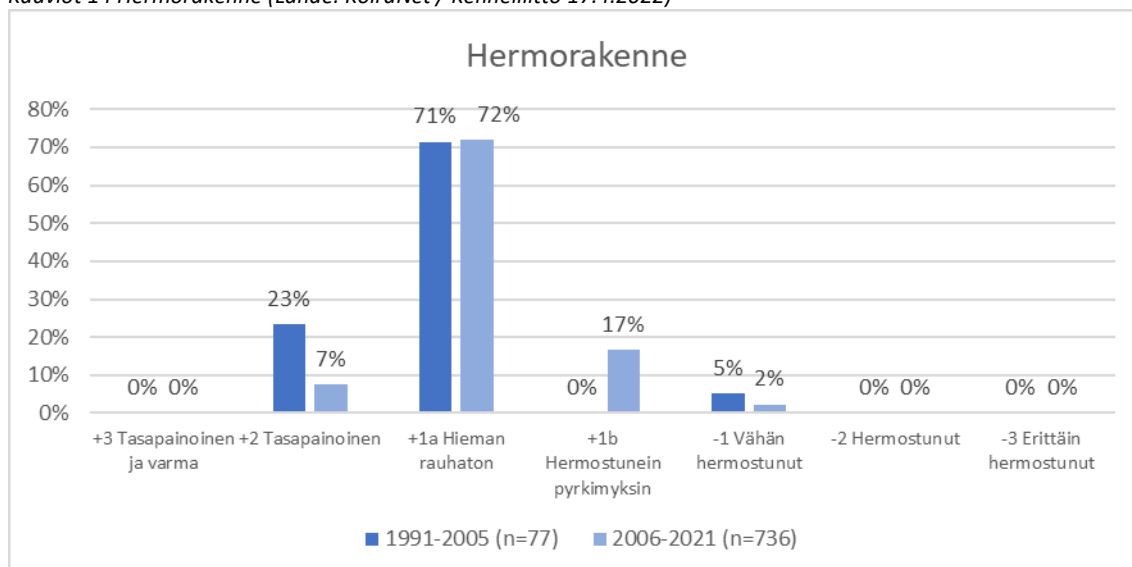
Kaaviot 12 Puolustushalu (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

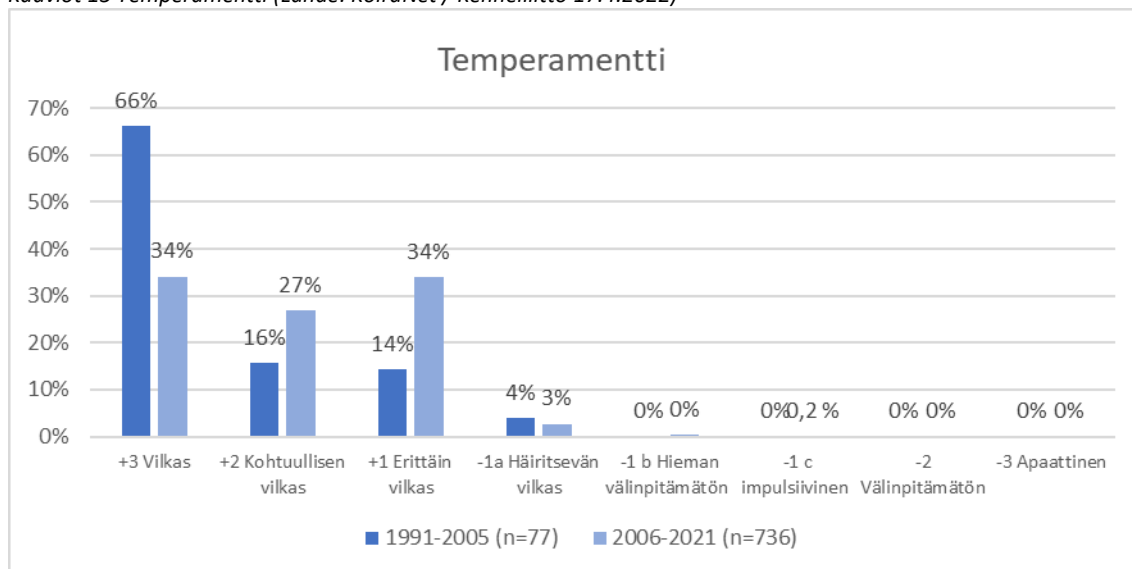
Kaaviot 13 Taisteluhalu (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

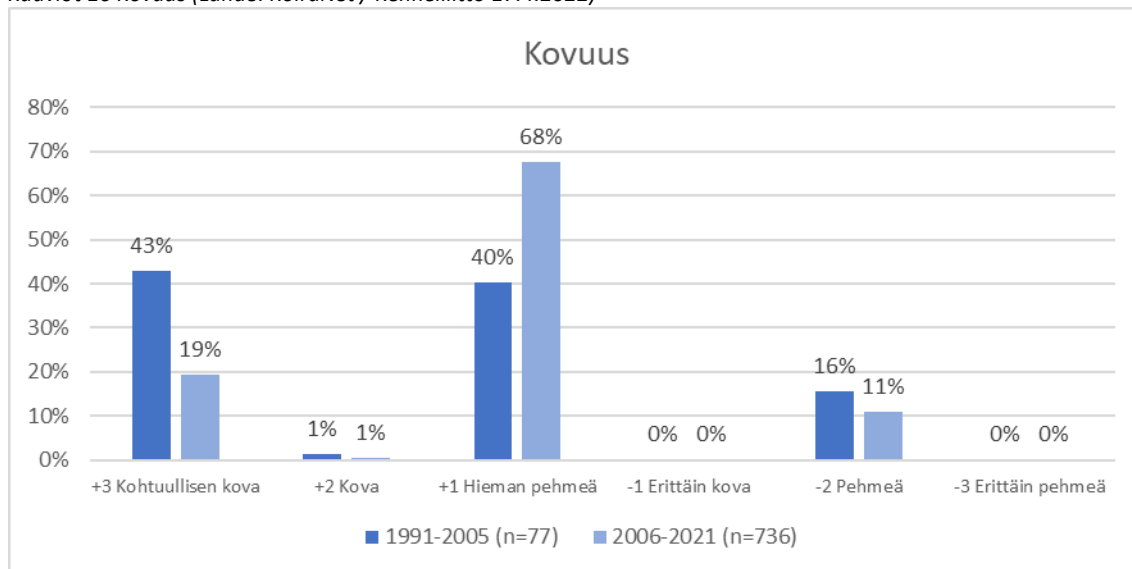
Kaaviot 14 Hermorakenne (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

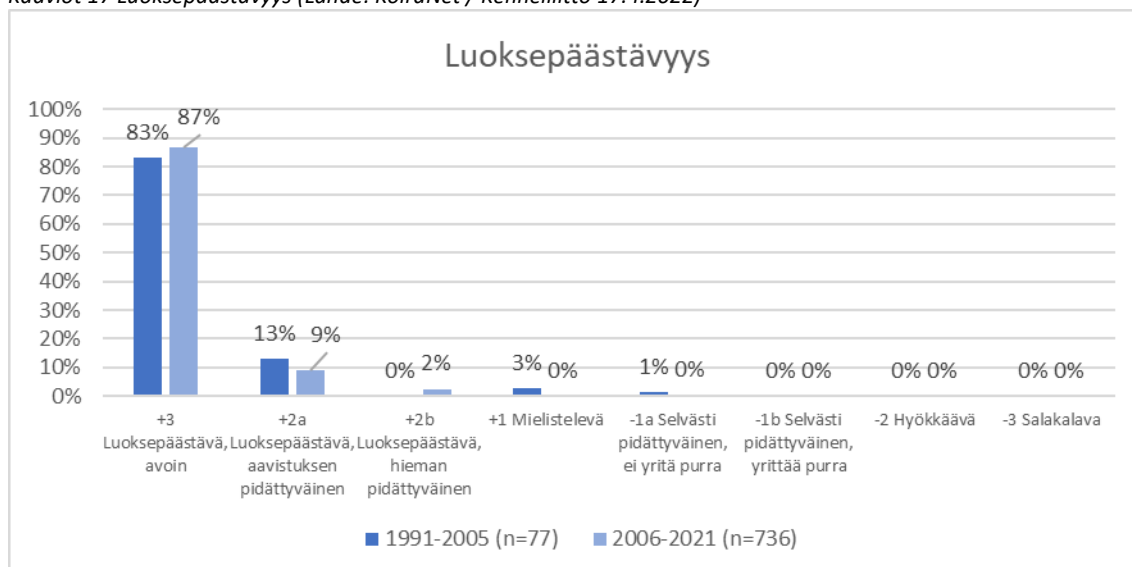
Kaaviot 15 Temperamentti (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

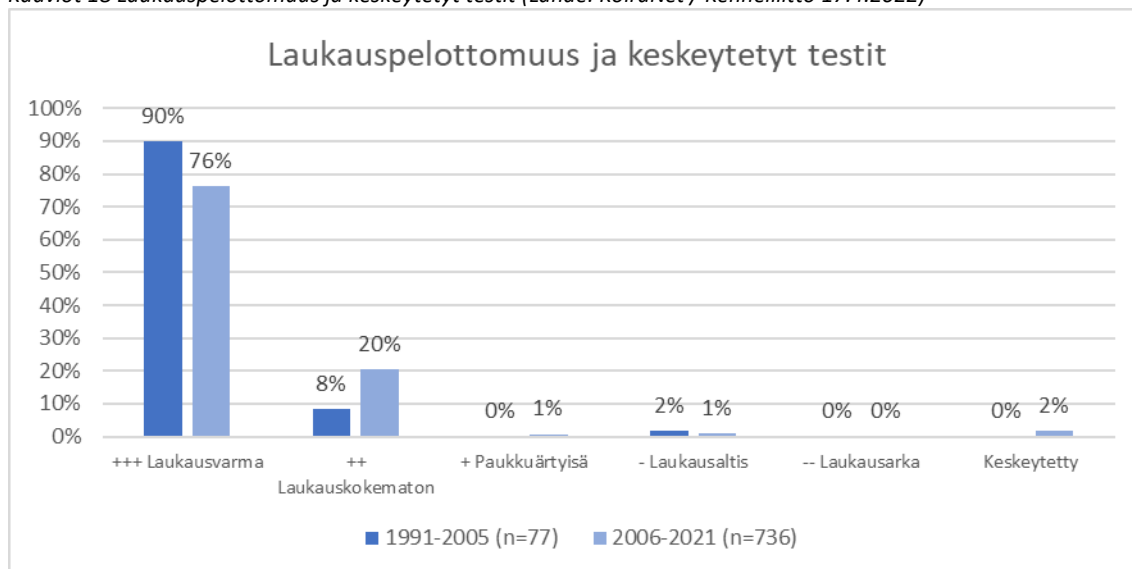
Kaaviot 16 Kovuus (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

Kaaviot 17 Luoksepäästävyys (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

Kaaviot 18 Laukauspelottomuus ja keskeytetyt testit (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)

Kuten tässä esiteltävistä luonnetestin pistejakaumakaavioista käy ilmi, luonnetestattujen amstaffin tulokset eivät ole merkittävästi muuttuneet verrattaessa 1991-2005 ja 2006-2021 luonnetestituloksia. Suurin osa amstaffeista on ollut ja on yhä luoksepäästäviä ja avoimia, laukaisupelottomia ja niiden puolustushalu on yleisimmin ollut +3 kohtuullinen, hillitty. Terävyydestä amstaffit ovat tyyppillisesti saaneet arvion +1a pieni tai +3 kohtuullinen molempien tarkastelujaksojen aikana. Laukauspelottomuudesta yleisin tulos on +++ laukausvarma.

Kuitenkin vuosina 1991-2005 testatuissa koirissa on selvästikin ollut enemmän hyvän toimintakyvyn (+2) omaavia koiria (35%), kuin vuosina 2006-2021 (11%). Yleisin arvio toimintakyvystä on kuitenkin molempina ajanjaksoina ollut +1a kohtuullinen. Vuosina 1991-2005 testatuista koirista 52% on saanut taisteluhalustaan arvion +3 suuri, kun vuosina 2006-2021 arvion +3 suuri, on saanut vain 21% testatuista koirista. Toimintakyky ja taisteluhalu on selvästi heikkenemässä, koska 2006-2018 tarkastelussa vastaavat testitulokset ovat olleet 12% ja 24%.

Molempina tarkastelujaksoina selkeästi suurin osa testatuista koirista on saanut taisteluhalustaan joko arvion +3 suuri tai +2a kohtuullinen. Taisteluhalu helpottaa saalisvietin ohella koiran kouluttamista mm. palveluskoiratehtäviin sekä auttaa koiraa pääsemään yli pelottavista kokemuksista. Amstaffin tulisi olla ”kuuluista rohkeudestaan” sekä koulutettavissa mm. palveluskoiratehtäviin, joten amstaffin tulisi omata riittävästi taistelutahtoa.

Myös hermorakenteesta +2 tasapainoinen saaneita koiria on 2006-2021 aikana testatuista ollut vähemmän (7%) kuin 1991-2005 testatuissa (23%). Yleisin tulos on molempina ajanjaksoina ollut +1a hieman rauhaton. Temperamentin osalta vuosina 2006-2021 testattujen koirien tuloksissa on enemmän hajontaa kuin vuosina 1991-2005 testattujen koirien tuloksissa. Yleisimpänä arvosanan on säilynyt +3 vilkas, mutta se on selvästi tasoittunut arvioiden +2 kohtuullisen vilkas ja +1 erittäin vilkas kanssa.

Luonnetesteissä käytetyt amstaffit ovat molempien tarkastelujaksojen aikana olleet yleisimmin saaneet kovuudesta arvion +1 hieman pehmeä. Vuosina 2006-2018 testatuista koirista on kuitenkin arvion +1 ”hieman pehmeä” saanut 67% ja +3 ”kohtuullisen kovan” 20%, kun aiemmin nämä tulokset ovat olleet suunnilleen samat. Lisääntynyt pehmeys voi tuoda mukanaan myös ongelmia lisääntyneenä arkuutena, mikäli koiran muut luonneominaisuudet eivät tasapainota pehmeyttä. Liiallinen pehmeys ei ole toivottava piirre amstaffille.

Amstaffeille ei ole laadittu ihanneprofiilia luonnetestiin monestakin syystä johtuen. Kasvattajien ja harrastajien näkemykset ihannekoirasta vaihtelevat jonkin verran eikä rodun alkuperämaa (USA) ole rotumääritelmän mainintoja enempää ottanut kantaa ihanneluonteeseen. Subjektiiiset näkemykset vaikuttavat siihen, kuinka koira koetaan eikä luonnetesti kerro kaikkea koiran luonteesta, vaikka se onkin erittäin hyödyllinen ja suositeltava apuväline koiran arvioimiseen.

On kuitenkin turvallista sanoa, että sekä harrastajat että kasvattajat toivovat amstaffin säilyvän hyväntahtoisena ja avoimena, taisteluhaluisena, hyvähermoisena ja toimintakykyisenä koirana. Luonnetestin osa-alueissa ei tulisi olla miinus pisteitä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää niiden osa-alueiden pisteisiin, joiden kerroin on enemmän kuin 1 (toimintakyky, taisteluhalu, hermorakenne, temperamentti, kovuus ja luoksepäästävyys). Koiran luonnetta arvioitaessa tulee kuitenkin aina kiinnittää huomiota kokonaisuuteen eikä seurata vain yksittäisiä osa-alueita.

MH-kuvauksessa käyneitä amstaffeja on huomattavasti vähemmän kuin luonnetestattuja. Kennelliiton jalostustietokannan sekä Kennelliiton sähköisen rotujärjestöaineiston mukaan vuoden 2020 loppuun mennessä 30 amstaffia on osallistunut MH-luonnekuvaukseen. Näistä kahden testi on keskeytetty. Keskeytyksien syyt eivät ole tiedossa. Joukko on liian pieni, jotta siitä voitaisiin tehdä syvempää analyysia amstaffin keskimääräisestä suorituksesta MH-kuvauksessa, tai että näiden suoritusten perusteella määriteltäisiin amstaffin ihannesuoritus.

Tuloksista näkyy, että kuvatut amstaffit suhtautuvat ystävällisesti ihmisiin ja leikkivät innokkaasti, eivätkä osoita uhkauseleitä tai aggressiota erikoisestikaan käyttäytyvää ihmistä kohtaan (käsittely, etäleikki). Kuvatut koirat ovat pääosin ainakin kohtuullisen rohkeita (ei jäljellejääviä pelkoja tai suuria ääniherkkyyksiä, ottavat itsenäisesti kontaktia avustajiin, eivät osoita runsaasti uhkauseleitä). Aktiivisuustaso pysyy tarkkaavaisena ja osalla koirista liukuu vilkkaamman puolelle.

Eroa yksilöiden välillä näkyy enemmän saaliin perään lähtemisessä sekä aaveisiin ja laukaisuihin suhtautumisessa. Tosin näissäkin osioissa koirat säilyvät pääosin uteliaina ja rohkeina, vaikka kuvaus hieman vaihtelee. Saaliin perään lähtemisessä reaktiot vaihtelevat eniten. Pääosin MH-kuvattujen koirien tulokset seuraavat sitä kuvaa, mikä rodusta luonnetestien perusteella on muodostettu.

Kuten aiemmin on todettu, on MH-kuvattujen joukko kuitenkin liian pieni, jotta siitä voitaisiin vetää johtopäätöksiä toivottavista tuloksista.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu amstaffien luonnetesti- ja MH-luonnekuvauskäynnit viimeisen 17 vuoden aikana (MH-luonnekuvauksessa aika on lyhyempi, koska on tullut viralliseksi lajiksi vasta myöhemmin).

TAULUKKO 7. Luonnetestit ja MH-kuvaukset (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 17.4.2022)			
		Osallistumismäärät	Osallistumisprosentti verrattuna syntyneisiin
Luonnetesti	2004	8	10,1% (79 syntynyttä pentua)
	2004-2020	12	8,9% (135 syntynyttä pentua)
	2006	19	13,8% (138 syntynyttä pentua)
	2007	14	17,9% (78 syntynyttä pentua)
	2008	36	17,1% (210 syntynyttä pentua)
	2009	29	17,3% (167 syntynyttä pentua)
	2010	32	19,9% (161 syntynyttä pentua)
	2011	44	31,4% (140 syntynyttä pentua)
	2012	54	25,2% (214 syntynyttä pentua)
	2013	57	31,3% (182 syntynyttä pentua)
	2014	83	37,7% (220 syntynyttä pentua)
	2015	82	75,9% (108 syntynyttä pentua)
	2016	67	37,9% (177 syntynyttä pentua)
	2017	44	27,2% (162 syntynyttä pentua)
	2018	42	27,5% (153 syntynyttä pentua)
	2019	64	33,5% (191 syntynyttä pentua)
	2020	36	22,4% (161 syntynyttä pentua)
	Yhteensä	723	
MH-luonnekuvaus	2010	6	3,7% (161 syntynyttä pentua)
	2010-2020	1	0,7% (140 syntynyttä pentua)
	2011	1	0,7% (140 syntynyttä pentua)
	2012	2	0,9% (214 syntynyttä pentua)
	2013	3	1,6% (182 syntynyttä pentua)
	2014	3	1,4% (220 syntynyttä pentua)
	2015	5	4,6% (108 syntynyttä pentua)
	2016	3	1,7% (177 syntynyttä pentua)
	2017	6	3,7% (162 syntynyttä pentua)
	2018	1	0,7% (153 syntynyttä pentua)
	2019	4	2,1% (191 syntynyttä pentua)
	2020	2	1,2% (161 syntynyttä pentua)
	Yhteensä	36	

Jalostustarkastus

Amstaffille valmistellaan käyttäytymisen jalostustarkastus, mikä pyritään saamaan käyttöön vuonna 2022.

Näyttelyt

Näyttelytuomarien sanalliset arvostelut luonteesta ovat yleensä hyvin lyhytsanaisia, eivätkä juurikaan kerro, onko koiran luonne rodunomainen. Adjektiivit ”iloinen” tai ”reipas” eivät ole tarpeeksi tarkkoja määritelmiä amstaffin oikeanlaisen luonteen kuvaamiseksi. Toisaalta taas negatiiviset arvostelut ”arka” tai ”ujostelee tuomaria” tai jopa ”käyttäytyy aggressiivisesti” kertovat asiasta hieman paremmin.

Näyttelyarvosteluissa tuomareiden on vuoden 2011 alusta ollut mahdollista arvioida myös koiran käyttäytymistä rastittamalla yksi kolmesta vaihtoehdoista (rodunomainen lähestyttäessä; väistää; vihainen). Lisäksi tuomari voi merkitä yleisesti, mikäli koira on joko pelokas tai vihainen koirille. Näyttelyarvostelujen mainintoja luonteesta seurataan myös jatkossa.

Seuraavassa taulukossa yhteenvedona amstaffien näyttelyarvostelut niiltä osin kun koira on saanut laatuarvosanan EVA tai HYL. Luonteen takia laatuarvosanan EVA saaneiden osuus on alle 10 % ja HYL saaneiden osuus on alle 20 %. Suurin osa laatuarvosanoista EVA ja HYL on annettu muista syistä.

TAULUKKO 8. NÄYTTELYTILASTOT 2012-2021 (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 7.4.2022)

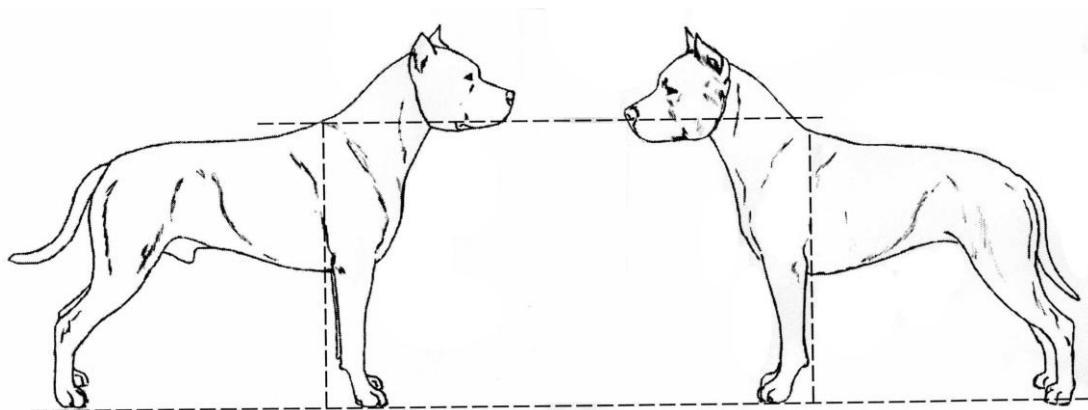
	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	10 tulosta	22 tulosta	32 tulosta
Nuorten luokka	6 tulosta	9 tulosta	15 tulosta
Avoim luokka	12 tulosta	17 tulosta	29 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	2 tulosta	3 tulosta	5 tulosta
Veteraaniluokka	6 tulosta	0 tulosta	6 tulosta
Yhteensä	36 tulosta	51 tulosta	87 tulosta

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Amstaffiyhdistyksellä ei ole tiedossa, että eri maiden populaatioissa olisi eroja käyttäytymisen osalta.

Sukupuolten väliset erot

Rotujärjestön toteuttaman luonne- ja käyttäytymiskyselyn 10-12/2020 perusteella nartut osoittavat arkuutta uroksia enemmän, sukupuolten välillä ei ole suurta eroa koira-aggressiivisuuden osalta.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Amstaffi on ollut kauan kotikoirana maataloilla ja perheissä, ja vaikka sillä on tappelukoiratausta, koira ei saa koskaan olla aggressiivinen ihmistä kohtaan. Rotu ei ole luonnoltaan vartioiva, vaan pitää useimpia ihmisiä ystävinään ja luottaa näihin. Amstaffi kehittää vahvat siteet ihmisiin ja haluaa innokkaasti miellyttää työkoirahistoriansa ansiosta. Se toimi maatilan vahtina, lähinnä ilmoittamalla tunkeilijasta, se auttoi karjan siirrossa, sitä käytettiin apuna metsästyksessä ja ennen kaikkea se toimi jo silloin perheen ja etenkin lasten seurakoirana mistä se sai nimen ”nanny dog”.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Rotu halutaan säilyttää ”farmin monitoimikoirana”. Amstaffia voisi kuvailla sanomalla, että se on kova yrittämään kaikkea, mutta oikein huippu se ei ole missään. Se on siis oiva harrastuskoira moneen lajiin, mutta huipulle pääsy esim. pk-lajeissa vaatii jo taitavaa ohjaajaakin.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaassa tai muissa rotua kasvattavissa maissa ei testata luonteen puolesta amstaffeja samoissa määrin kuin Suomessa. Hollannissa luonteen testaus on pakollinen jalostukseen käytettävälle koirille.

Kokeet

Taulukossa 9. on esitetty, kuinka suuri osuus kunakin vuonna rekisteröidyistä amstaffeista on osallistunut kokeisiin ja kilpailuihin.

TAULUKKO 9. Tulostilastot tapahtumavuoden mukaan (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021 jok.koira vain kertalleen)																
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
Rek. kpl	183	212	173	188	191	129	239	195	237	161	190	178	253	99	143	
Käyttäytymiskoe (BH)	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
PAKK1	5	4	1	3	10	8	5	9	7	3	2	8	1	1	2	
PAKKO			1	1	1	2			1		2	2	2	1		
PAKK-																
Palveluskoirakoe	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
PAEJ - VOI						0*2			0*1	3*1						
PAEJ - AVO								0*1								
PAEK - AVO					2*1											
PAEK - ALO					2*1											
PAHA - VOI		2*1		1*1	1*2	1*1	0*1	1*1	1*1	0*1						
PAHA - AVO						2*1	1*1			1*1	0*1	1*1	0*1			
PAHA - ALO			0*1	2*1	1*1	2*1	3*1	1*1			2*1					
PAJÄ - VOI						2*1	2*1	2*1	2*1	1*1	0*1					
PAJÄ - AVO	2*1						2*2	0*1			2*1					
PAJÄ - ALO			1*1	1*1	2*1	0*1	1*1	2*1	0*1	1*1	1*1					
PASU				0*1		0*1										
PASU - ALO									P*1							
Pelastuskoirakoe	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
PEHA B -				1												
PEHA A HYV				1												
PEHA A HYL				1	1											
PEJÄ A HYV							1									
Vesipelastuskoe	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
AVO3				1		1										
AVO0					1		1									
ALO1		2					1	1								
ALO3		1	1													
ALO0		1	1													
SOVE1		1	2					1	1							
SOVE0				1												

Agility	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Maksi-3	1	1													
Medi-3					1										
Maksi-3 -	1	1		1	1										
Medi-3 -				1	1										
Maksi-2		1	1		1										
Maksi-2 -		1	1												
Maksi-1				3	1										
Maksi-1 -				3											
medi-3 E						2	1								
medi-3 EH						1	1								
mini-3 EH							1								
medi-3 H						1	1	1							
mind-3 -						2	1	1							
maxi-2 E						2				1	1				
medi-2 E								1	1	1					
medi-2 EH									1						
maxi-2 H						2				1					
medi-2 H								1	1						
maxi-2 -						2				1	1				
medi-2 -								1	2	1					
maxi-1 E						1	2	3		2	3	1			
medi-1 E								1	2	2		1			
maxi-1 EH						2	3	1	1	1	3	2	1		
medi-1 EH									2	1					
maxi-1 H						1	1	1	1	1	1	2			
medi-1 H									1	1					
maxi-1 -					1	2	3	2	3	2	4	2	1		
medi-1 -								1	2	2					
II															1
Pikkumaksi-1		2	2												
Pikkumaksi-1 -		1	2												
Pikkumaksi-2	1	1													
Pikkumaksi-2 -	1	1													
Koiratanssi	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ALO EH		1	1												
ALO H		1													
ALO -			1												
Freestyle ALO H	1														
Heelwork to Music AVO EH	1														
Heelwork to Music ALO EH	1														
Vapaaohjelma ALO H		1													
Vapaaohjelma ALO T		1													
Metsästyskoirien jäljestämiskoe	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
AVO1		1		1						1					
AVO2			1	1		1									
AVO3				1						1					
AVO-							1								
Rallytoko	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
MESHVY	2	5	3	1											
MES0	2	6	3	2											
MES-	1	4													
VOIHVY		4	3	2	1										
VOI0			1		2										
AVOHVY	5	3	4	5	5	5									
AVO0	4	1	1	2	3	2									
AVO-	1	1	1	1	3										
ALOHVY	6	9	6	10	10	13	5								
ALO0	2	3	1	1	1	3									
ALO-	2	3	1	1	1										
Tottelevaisuuskoe	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
VOI1					1	1	1								
VOI2				1											
VOI3				1	1	1									1
VOI0					1	2					1			1	2
VOI-					1										1
AVO1		4	2		1	3	4	3		1	1				1
AVO2	1	2	2		2	2	4	1		2	1	1			1
AVO3	1	3	2	2		6	4	5	1			2	1		1
AVO0	1	2	2	2	2	2	1	1				2	1		1
AVO-		1			2		1	1							
ALO1	2	5	3	5	9	6	7	7	5	1	2	2	3	1	2
ALO2		4	1	5	5	3	3	5	5	1		2	5	3	2
ALO3		1	2	3	5	3	5	1	1	4	1	3	3	3	3
ALO0			1			1	2	1	2	2	1	1	1	3	2
ALO-		2			1		1		1			1	2		

Amstaffeja kilpailee tottelevaisuuskokeessa, agilityssa ja rallytokossa, sekä jonkin verran palveluskoirien kansallisissa lajeissa: jälki ja haku, pelastuskoirakokeissa, koiratanssissa, meijässä ja vepessä.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Amstaffeja ei käytetä hyötykoira-, virka- tai muussa työkäytössä.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

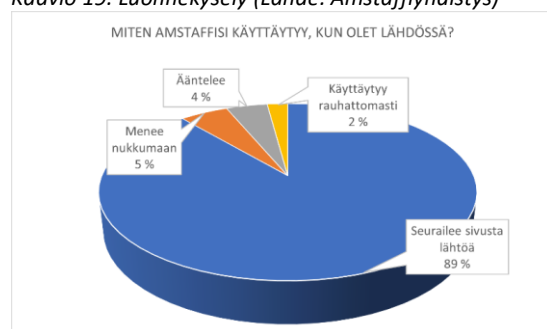
Amstaffin rodunomaiset käyttäytymistarpeet saadaan täytetyksi, kun koirille tarjotaan riittävästi liikuntaa ja muita aktiviteetteja. Amstaffilla on oltava mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, oli se sitten oman perheen kanssa arjessa touhuamista tai jonkun lajin harrastamista.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

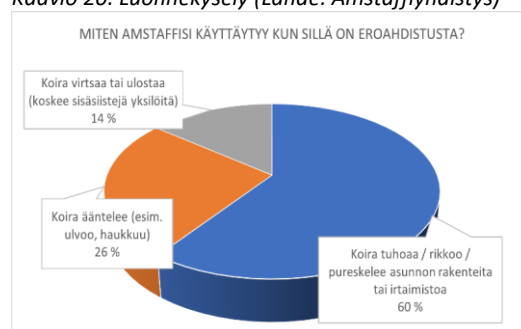
Yksinoloon liittyvät ongelmat

Rotujärjestön toteuttamaan luonne- ja käyttäytymiskyselyyn 10-12/2020 osallistui 143 amstaffia. Vastauksien perusteella suurin osa kyselyyn osallistuneista ei osoita eroahdistuksen oireita.

Kaavio 19. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

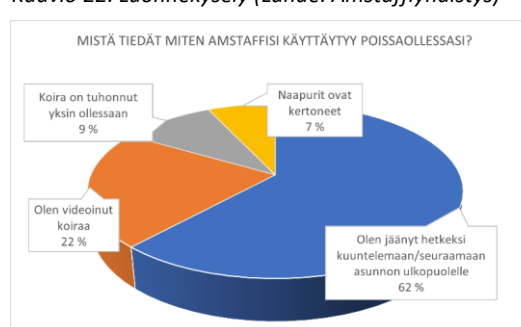
Kaavio 20. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Kaavio 21. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Kaavio 22. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

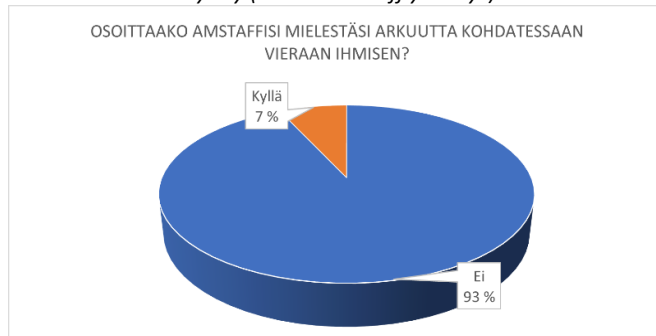
Lisääntymiskäyttäytyminen

Lisääntymiseen liittyvä käyttäytyminen on amstaffeilla normaalia. Urokset ovat hyvin kiinnostuneita nartuista ja astutukset tapahtuvat luonnollisesti. Nartut tiinehtyvät sekä synnyttävät hyvin ja ovat hyviä emoja pennuilleen.

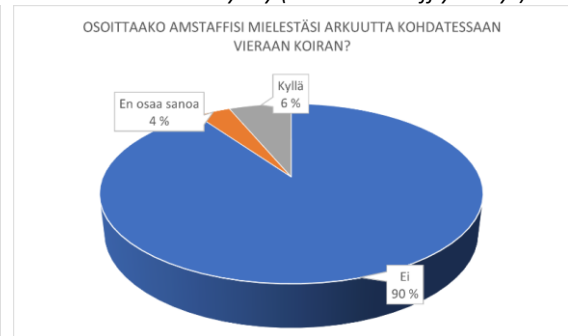
Sosiaalinen käyttäytyminen

Rotujärjestön toteuttaman luonne- ja käyttäytymiskyselyyn 10-12/2020 osallistui 143 amstaffia. Vastauksien perusteella suurin osa kyselyyn osallistuneista amstaffeista on avoimia ja uteliaita.

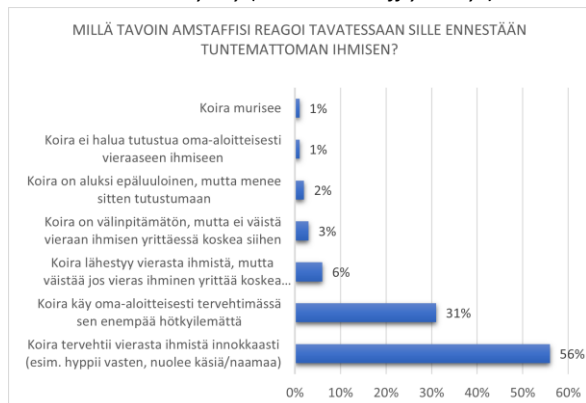
Kaavio 23. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

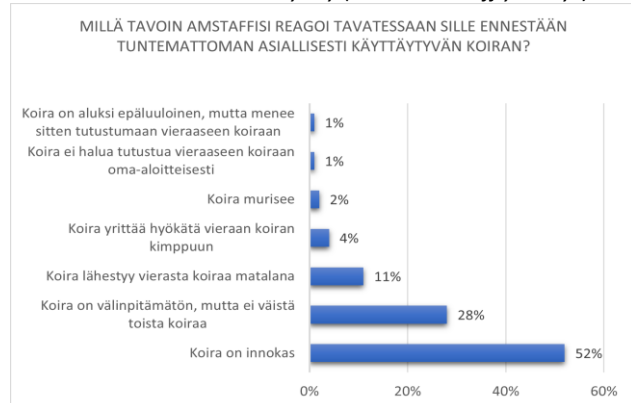
Kaavio 24. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Kaavio 25. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

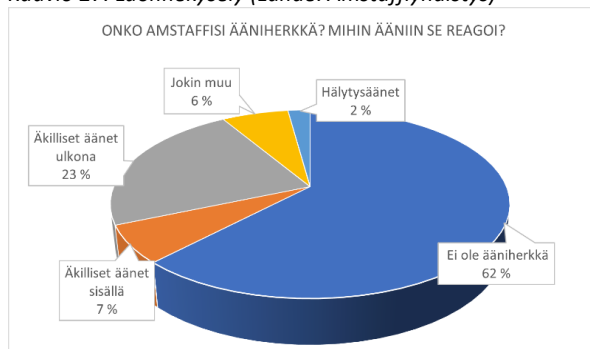
Kaavio 26. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Pelot ja ääniherkkyys

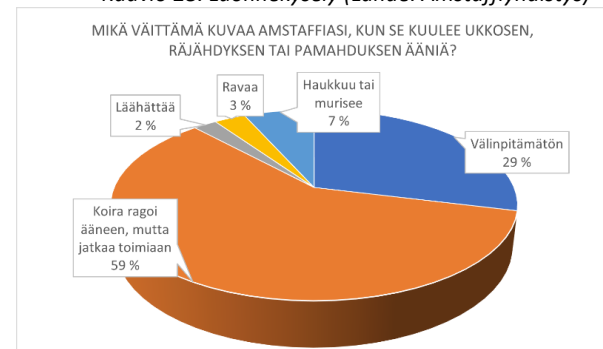
Rotujärjestön toteuttamaan luonne- ja käyttäytymiskyselyyn 10-12/2020 osallistui 143 amstaffia. Vastauksien perusteella suurin osa kyselyyn osallistuneista amstaffeista ei ole ääniarkoja.

Kaavio 27. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Vastausten perusteella 38% amstaffeista on ääniherkkiä, erityisesti äkillisiä ääniä kohtaan. 62%:lla ei ole mainittu olevan ääniherkkyyksiä.

Kaavio 28. Luonnekysely (Lähde: Amstaffiyhdistys)

Suurin osa vastanneista, 59% on sitä mieltä että amstaffi reagoi ääneen, mutta jatkaa toimiaan ja 29% amstaffeista on välinpitämättömiä.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Rodussa ei ole ennen aikaista dementiaa eli ikään liittyvää käytöshäiriötä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Kaikki akuuttia kipua aiheuttavat sairaudet saattavat aiheuttaa epävarmuutta ja vetäytymistä. Pitkittyneet kiputilat ovatkin yleisin syy amstaffien äkillisesti muuttuneeseen käyttäytymiseen.

Luonteen muuttuminen 2001-2013 -> 2020 sosiaalisen käyttäytymisen ja eroahdistuksen osalta

Vertailtaessa ajanjaksoja 2001-2013 vuoden 2020 tuloksiin havaitaan yleisesti arkuuden hieman lisääntyneen (arkuus ihmisiä ja vieraita koiria kohtaan, alusta-arkuus, yleinen säikkyminen). Aiemmin 2,3-4,6%, nyt 7-10%.

Myös eroahdistus näyttäisi jonkin verran lisääntyneen. Aiemmin 2,3% (tuhoaa), nyt 8-13% (virtsa/ulostaa, äänтелеe, tuhoaa). Analysointia muilta osin on vaikeaa, koska kyselyt eivät ole olleet saman sisältöisiä.

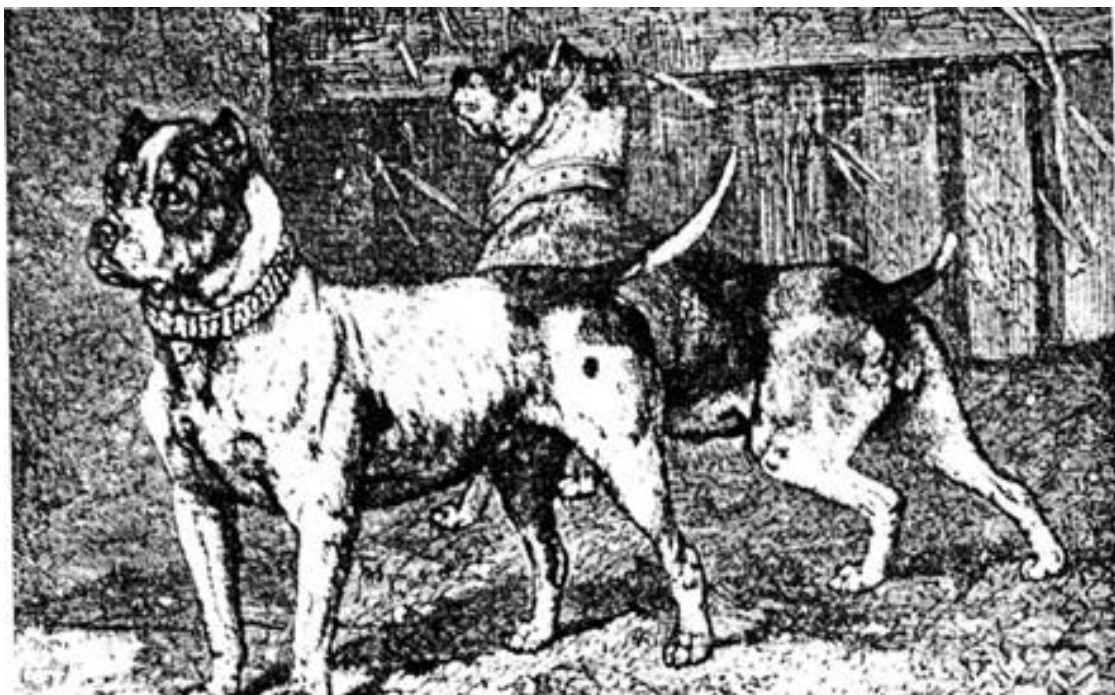
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Amstaffeilla tavataan historiansa vuoksi vieraskoira-aggressiivisuutta. Osa kasvattajista pyrkii eroon tästä piirteestä, mutta yksittäisen luonteenpiirteen poistaminen ei ole yksinkertaista, ilman että se vaikuttaa toiseen osa-alueeseen. Koirien luonteet ovat luonnetestien valossa ajautuneet pehmeämpään suuntaan, mikä voi osaksi johtua koirasosiaalisuuden tavoittelusta. Valtaosa kasvattajista ei koe vieraskoira-aggressiivisuutta rodun ongelmana vaan historian tuomana ominaisuutena, joka on hallittavissa kunhan tiedostetaan että rotu ei ole välttämättä sosiaalinen vieraita koiria kohtaan. Luonnekyselyiden mukaan kyselyyn osallistuneiden vastaajien amstaffeilla ääniarkuutta esiintyy 38%, arkuutta vieraita ihmisiä kohtaan 7%, sekä vihaisuutta muita koiria kohtaan 6%. Kuitenkin luonnetestitulosten perusteella ääniarkoja vain 1% testatuista ja 89% testatuista amstaffeista sai tuloksen hyvän tahtoinen, luoksepäästävä ja avoin (+3), loputkin +2 ja +1. Luonnekyselyyn osallistui pieni osa amstaffin omistajista (143) ja luonnetestattuja amstaffeja 2021 loppuun mennessä 627.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Amstaffi on vahva koira, joka tarvitsee rajat ja hyvän tapakasvatuksen. Tätä eivät kaikki rodusta haaveilevat kykene koirilleen tarjoamaan. Kasvattajien tulisi korostaa tätä rodusta kiinnostuneille. Rodun geneettisesti periytyvien luonneominaisuuksien muuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Jos aletaan tavoitella pehmeyttä, liiallinen pehmeys näkyy arkuutena, yleisesti pelokkuutena ja paineensietokyvyn laskuna. Voimakasluonteisena amstaffi ei sovi kaikille. Amstaffin kuuluu olla rohkea ja ympäristöstään kiinnostunut.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Amstaffeilla on ollut jalostuskoirien lonkka- ja silmätutkimuskäytäntö yli 20 vuoden ajan. Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma on tullut voimaan 1.1.2000 ja silloin jalostukseen käytettäviltä yksilöiltä vaadittiin lonkkakuvaus-, silmätarkastus- ja polvitarkastuslausunto. Vuonna 2005 PEVISA-ohjelmaan lisättiin lonkkien osalta rekisteröinnin raja-arvoksi C, kyynärkuvauslausunto, ja silmätarkastuslausunnon voimassaoloaika määriteltiin 24 kuukaudeksi. Vuonna 2013 PEVISA-ohjelmaan lisättiin lonkkien raja-arvon C:n lisäksi indeksit, pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla 101 tai parempi, kyynärien raja-arvoksi 1 ja kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Vuonna 2020 muutettiin PEVISA-ohjelmaa kesken kauden poistamalla lonkkien ja kyynärien osalta rekisteröintirajoitukset, kuitenkin säilyttäen raja-arvot lonkkien osalta C ja kyynärien osalta 1, sekä otettiin käyttöön ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus. PEVISA-ohjelma astui voimaan 13.10.2020.

TAULUKKO 10. Amerikanstaffordshirenterriereiden PEVISA-ohjelmat ja siihen tehdyt muutokset (lähde: Kennelliitto)

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2000	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, polvinivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	-
2005	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, kyynärnivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	Raja-arvo lonkille C; silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk
2013	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, kyynärnivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	Pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla 101 tai parempi. Lisäksi rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C.; Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Lisäksi rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1; silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk Ulkomaisten koirien käyttö: Mikäli pentueen vanhempi on tuontikoira tai ulkomainen uros, eikä sillä ole Kennelliiton lonkkaindeksiä, huomioidaan sen mahdollinen ulkomainen BLUP-indeksi. Jos tuontikoiralle tai ulkomaiselle urokselle ei ole määritetty BLUP-indeksiä, mutta koira on tutkittu terveeksi (FCI:n asteikolla lonkkakuvaustulos A/B ja kyynärkuvaustulos 0/0 tai OFA-asteikolla vähintään "good"), sitä voidaan käyttää parituskumppanille, jonka lonkkakuvaustulos on vähintään C ja kyynärnivelet 1/1 tai parempi. Tutkimattomalle ulkomaiselle urokselle voi käyttää vain parituskumppania, joka on terve (lonkat A/B ja kyynärkuvaustulos 0/0) ja jonka lonkkaindeksi on 101 tai parempi.
2018	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, kyynärnivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	Pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla 101 tai parempi. Lisäksi rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C.; Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Lisäksi rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1; silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk. Mikäli pentueen vanhempi on tuontikoira tai ulkomainen uros, jolla ei ole Kennelliiton lonkkaindeksiä, huomioidaan sen mahdollinen ulkomainen BLUP-indeksi. Tuontikoiran tai ulkomaisen uroksen kohdalla huomioidaan vain niiden oma lonkkakuvaustulos, kunnes BLUP-indeksin arvosteluvarmuus ylittää 65%. Jos tuontikoiralle tai ulkomaiselle urokselle ei ole määritetty BLUP-indeksiä, mutta koiralla on FCI:n asteikolla lonkkakuvaustulos A, B tai C tai ulkomaisella uroksella OFA-asteikolla vähintään "fair", sitä voidaan käyttää parituskumppanille, jonka oma lonkkaindeksi on vähintään 101 ja lonkkakuvaustulos vähintään C. Tuontinarttu, jonka oma lonkkakuvaustulos on FCI:n asteikolla A, B tai C, mutta jonka BLUP-indeksin arvosteluvarmuus on alle 65%, voidaan parittaa ulkomaisella tai tuontiuroksella, jolla on FCI:n asteikon lonkkakuvaustulos A tai B tai OFA-asteikolla vähintään "fair". Ulkomaisten koirien käyttö: Jos uroksella ei ole kyynärkuvaustulosta, vaaditaan että nartun kyynärkuvaustulos on 0/0.
2021	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, kyynärnivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	Raja-arvo lonkille C; raja-arvo kyynärille 1; silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita PEVISA-tutkimuksia (2 pentuetta)

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

LONKKANIVELEN KASVUHÄIRIÖ

Lähde: [Kennelliitto "Lonkkanivelen kasvuhäiriö" ELT Anu Lappalainen, päivitetty 30.9.2013](#)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, "pupuhypely", ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi [lantion häpyluun lämpöluudutus](#), on myös olemassa. Huomioithan, että kirurgisesti hoidettua koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää EJ-rekisteriin.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien ([BLUP-indeksit](#)) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:	
A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundaarinivelrikko.

TAULUKKO 11. Lonkkaniveltilasto 2006-2020 (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)													
Vuosi	Synt.	Tutkittu	A	A%	B	B%	C	C%	D	D%	E	E%	Yht.
2006	166	54 %	4	4 %	19	21 %	46	52 %	20	22 %	0	0 %	89
2007	135	56 %	14	18 %	17	22 %	29	38 %	15	20 %	1	1 %	76
2008	209	47 %	19	19 %	26	27 %	39	40 %	13	13 %	1	1 %	98
2009	204	51 %	18	17 %	37	36 %	31	30 %	17	16 %	1	1 %	104
2010	184	57 %	11	11 %	39	38 %	44	42 %	10	10 %	0	0 %	104
2011	168	59 %	14	14 %	40	40 %	33	33 %	12	12 %	0	0 %	99
2012	233	56 %	12	9 %	36	27 %	56	43 %	27	21 %	0	0 %	131
2013	230	50 %	18	16 %	46	40 %	40	34 %	11	9 %	1	1 %	116
2014	206	57 %	18	15 %	36	31 %	42	36 %	21	18 %	1	1 %	118
2015	145	62 %	11	12 %	41	45 %	34	37 %	5	5 %	0	0 %	91
2016	217	54 %	22	19 %	32	27 %	52	44 %	12	10 %	0	0 %	118
2017	177	59 %	9	9 %	38	36 %	42	40 %	16	15 %	0	0 %	105
2018	173	54 %	9	9 %	28	29 %	42	44 %	16	17 %	0	0 %	95
2019	189	50 %	5	5 %	36	38 %	42	44 %	12	12 %	1	1 %	96
2020	198	30 %	5	8 %	20	33 %	29	48 %	6	10 %	0	0 %	60
Yhteensä	2834	53 %	189	13,0 %	491	33,0 %	601	40,0 %	213	14,0 %	6	0,0 %	1500

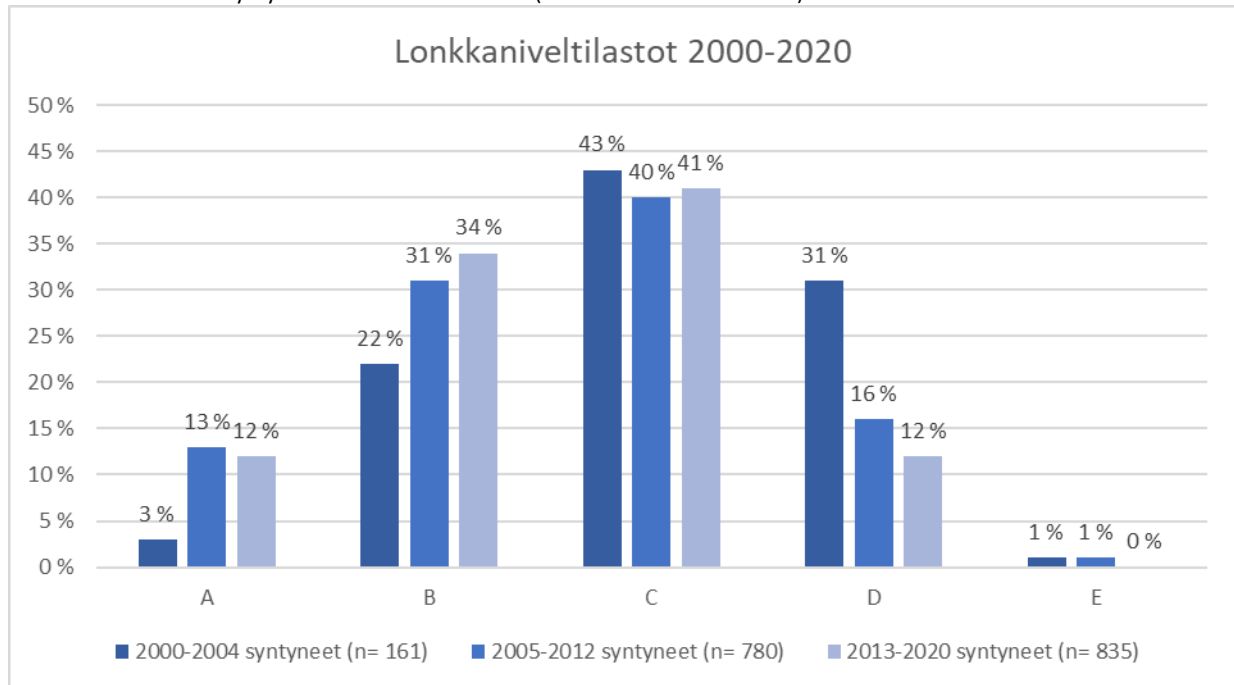
Vuosina 2000-2004 syntyneistä koirista A- tai B- lonkkaisia on 25% tutkituista ja C-, D- tai E-lonkkaisia on 75% tutkituista koirista. Vuosina 2005-2012 syntyneistä koirista A- ja B-lonkkaisia on 44% tutkituista ja C-, D- tai E- lonkkaisia on 56% tutkituista koirista. PEVISA-kaudella (2013-2020) syntyneistä kuvausikäisistä koirista A- tai B-lonkkaisia on ollut 42%. Lukemat osoittavat A- (11%) ja B-lonkkaisten (31%) osuuden hieman laskeneen. C-lonkkaisten määrä tarkastelujaksolla on 41%.

Vaikka C-lonkka on terveyskyselyn mukaan amstaffeilla usein oireeton, ei se kuitenkaan ole terve lonkka ja se voi aiheuttaa varsinkin vanhemmiten kipua koiralle. Sen vuoksi olisikin tärkeää pyrkiä parempiin lonkkatuloksiin ja vähentää vielä edelleenkin myös C-lonkkaisten käyttöä.

PEVISA-säännöissä on huomioitu rodulle laskettava BLUP-lonkkaindeksi-arvo. C-lonkkaisten määrä rodussa on kuitenkin edelleen huomattava.

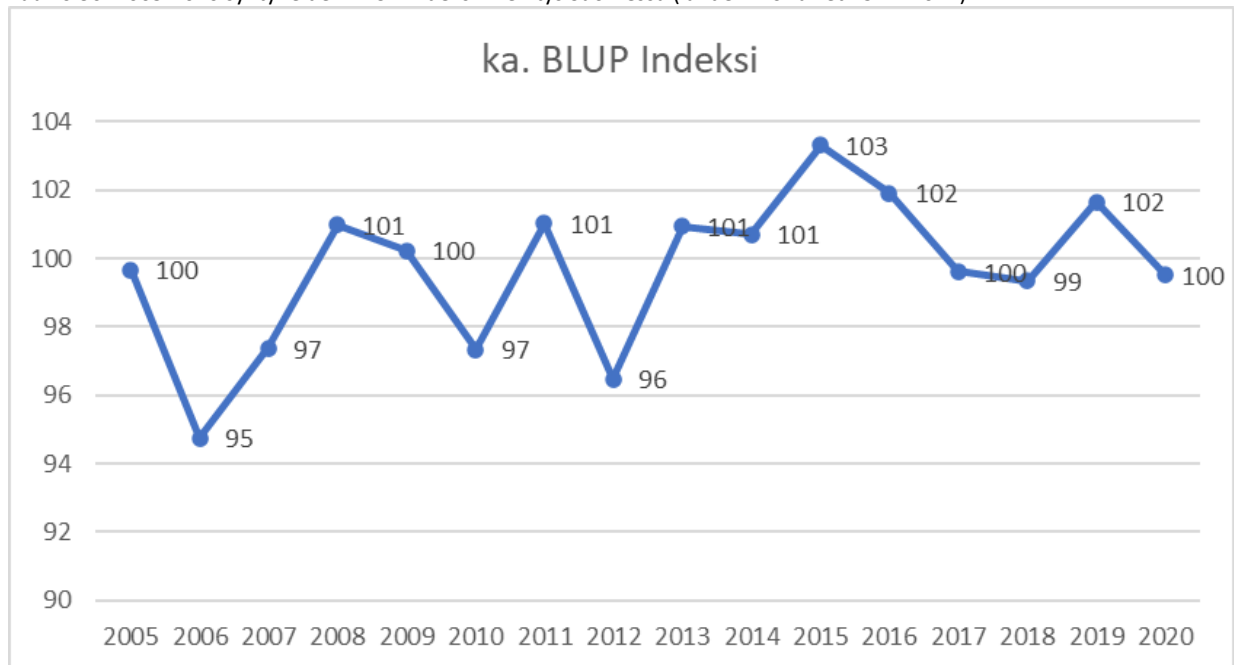
PEVISA-ohjelmaan on lisätty jalostukseen käytettävien yksilöiden lonkille raja-arvoksi C vuodesta 2005 alkaen. Amstaffiyhdistys suosittelee käytettäväksi A- ja B-lonkkaisia koiria jalostukseen. Mikäli jostain syystä päädytään C-lonkkaisen yksilön käyttöön, niin vastapuolen tulisi olla lonkiltaan A tai B.

Kaavio 29. 2000-2020 syntyneiden lonkkaniveltilastot (lähden: KoiraNet 7.4.2022)

Amstaffeilla on vuoden 2010 marraskuusta lähtien laskettu BLUP-lonkkaindeksit. BLUP-indeksit ovat arvokas apu lonkkaniveldysplasian vastustamisessa.

Kaavio 30. 2005-2020 syntyneiden BLUP-indeksin kehitys Suomessa (lähden: KoiraNet 23.12.2021)

BLUP-indeksin käyttöönoton jälkeen A- ja C-lonkkaisten määrä on pysynyt lähes ennallaan, B-lonkkaisten määrä on selkeästi noussut ja D-lonkkaisten on vähentynyt. E-lonkkaisia on ennen ja jälkeen indeksien käyttöönoton ollut vain yksittäisiä per vuosi.

Indeksien vaihtelu on ollut tasaisempaa vuoden 2010 jälkeen.

MIKÄ ON BLUP-INDEKSI?

Lähde: Kennelliitto "Mikä on BLUP-indeksi?" <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/mika-blup-indeksi>

BLUP-indeksi on ennuste koiran jalostusarvosta jossakin tietyssä ominaisuudessa. Koiran indeksiin vaikuttavat paitsi sen oma tulos, myös kaikki sukulaistulokset. Lisäksi indeksien laskennassa otetaan huomioon tuloksiin vaikuttavia ympäristötekijöitä. Koirien lonkkanivelen kasvuhäiriön BLUP-indeksit ovat saatavilla Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä usealle kymmenelle eri rodulle. Kyynärnivelindeksejä lasketaan reilulle kymmenelle eri rodulle.

Mitä enemmän sukulaistuloksia sitä varmempi indeksi

Koiran indeksin ohella Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä näkyy myös indeksin arvosteluvarmuus. Se ilmoitetaan sulkeissa indeksin perässä.

Arvosteluvarmuus voi saada arvoja väliltä 0-100%, ja siihen vaikuttavat koirasta ja sen lähisukulaisista saatujen tulosten lukumäärä sekä ominaisuuden periytymisaste. Mitä suurempi periytymisaste ja mitä enemmän sukulaistuloksia, sitä suuremmat ovat myös koirien arvosteluvarmuudet.

Indeksit ja PEVISA

Muutamien rotujen PEVISA-ohjelmissa lonkkanivelen kasvuhäiriötä vastustetaan indeksien avulla. Jos rodun lonkkaterveyttä halutaan parantaa PEVISAn avulla, tulee pentueiden vanhempien indeksien olla yli 100. Vaihtoehtoisesti voidaan laskea vanhempien indekseistä keskiarvo, jonka senkin tulee olla yli 100, jotta perinnöllistä edistymistä tapahtuu.

Huomaathan, että tuontikoira saa indeksin vasta kun se on rekisteröity Kennelliittoon ja sillä tai sen jälkeläisellä on Kennelliiton lausunto. Indeksien laskennassa tarvitaan koiran sukutaulutietoja, ja nämä tallennetaan Kennelliiton tietokantaan vasta kun koira rekisteröidään.

KYYNÄRNIVELLEN KASVUHÄIRIÖT

Lähde: [Kennelliitto "Kyynärnivelen kasvuhäiriö" ELT Anu Lappalainen, päivitetty 30.11.2020](#)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n (International Elbow Working Group) esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

0 Ei muutoksia.	Normaali kyynärniveli.
1 Lievät muutokset.	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka) ja/tai lievästi lisääntyntä luun tiiviyyttä varislisäkkeen (processus coroneidu) kantaosassa.
2 Kohtalaiset muutokset.	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai selkeästi lisääntyntä luun tiiviyyttä varislisäkkeen kantaosassa ja/tai muita kyynärniveldysplasiaan (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi) viittaavia muutoksia ja/tai lievää nivelen epämuotoisuutta.
3 Voimakkaat muutokset.	Edellisen ylittävät nivelrikkomuutokset/voimakas nivelen epämuotoisuus. Todettavissa oleva kyynärniveldysplasia (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi).

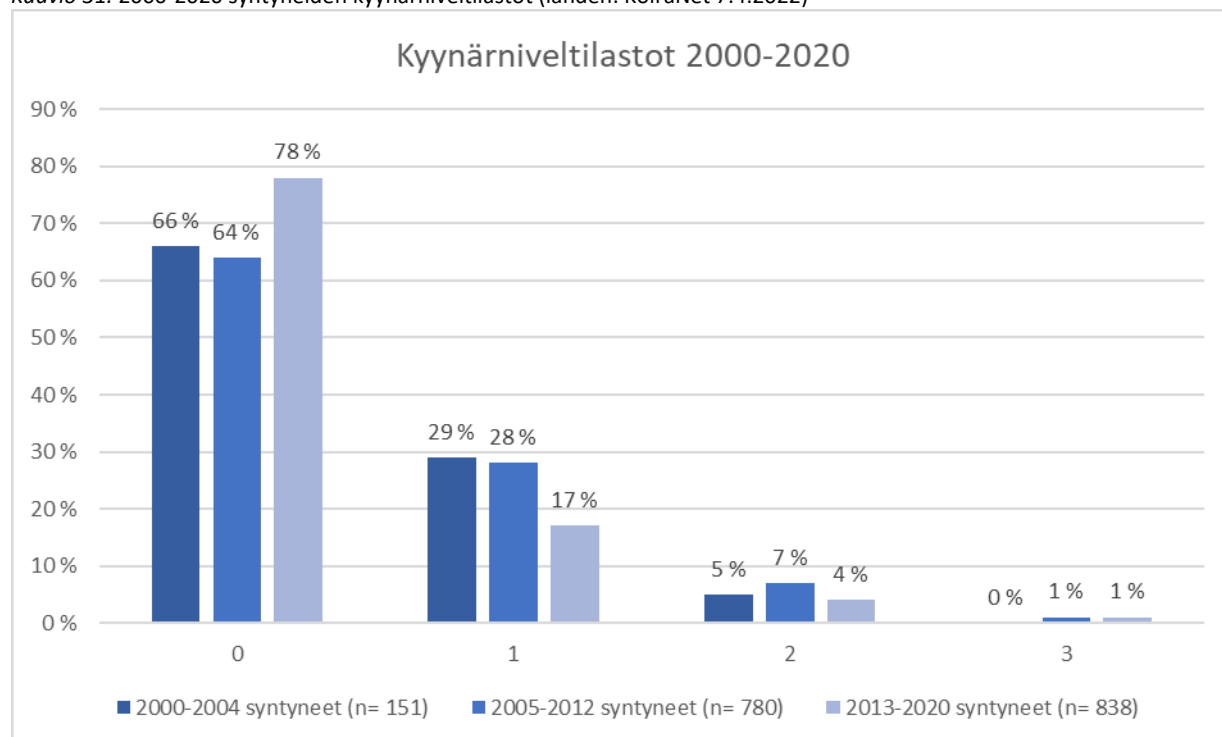
TAULUKKO 12. Kyynärniveltilasto 2006-2020 (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 23.12.2021)

Vuosi	Synt.	Tutkittu	0	0 %	1	1 %	2	2 %	3	3 %	Yht.
2006	166	53 %	58	66 %	25	28 %	4	5 %	1	1 %	88
2007	135	56 %	45	59 %	25	33 %	5	7 %	1	1 %	76
2008	209	47 %	66	6 %	24	24 %	8	8 %	0	0 %	98
2009	204	51 %	54	52 %	33	32 %	16	15 %	1	1 %	104
2010	184	57 %	75	72 %	22	21 %	6	6 %	1	1 %	104
2011	168	59 %	67	68 %	25	25 %	6	6 %	1	1 %	99
2012	233	56 %	79	60 %	42	32 %	7	5 %	3	2 %	131
2013	230	52 %	95	80 %	20	17 %	4	3 %	0	0 %	119
2014	207	57 %	95	81 %	16	14 %	7	6 %	0	0 %	118
2015	146	62 %	61	67 %	22	24 %	5	5 %	3	3 %	91
2016	217	54 %	96	82 %	16	14 %	4	3 %	1	1 %	117
2017	177	60 %	86	80 %	15	14 %	2	2 %	4	4 %	107
2018	175	55 %	81	84 %	12	12 %	3	3 %	0	0 %	96
2019	191	50 %	66	69 %	23	24 %	5	5 %	1	1 %	95
2020	198	30 %	44	73 %	13	22 %	3	5 %	0	0 %	60
Yhteensä	2840	53 %	1068	71 %	333	22 %	85	6 %	17	1 %	1503

Amstaffiharrastajien havaintojen mukaan huonot kyynärnivelet vaivaavat rotua enemmän kuin huonot lonkat. Rotu on etupainoinen, jolloin kyynärnivelet joutuvat kovalle rasitukselle. Kyynärnivelen nivelrikkoa on jouduttu joillakin yksilöillä hoitamaan leikkauksella tai muilla keinoin. Sairaita on varsin pieni osuus virallisesti kuvattujen koirien määrästä, mm. virallisesti todettuja 3- kyynäriä ei ole todettu kuin 18 kertaa (ensimmäinen 1998, joka ei näy alla olevassa tilastossa).

Kuten yllä olevasta taulukosta näkyy, lieviä nivelrikkomuutoksia on löydetty viimeisen viidentoista vuoden aikana kuvatuista 22%:lla, ja vaikka se onkin selvästi vähemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin (kaudella 2006-2015), on tärkeää, että jalostuksessa kiinnitetään huomiota myös kyynärnivelen terveyteen, ettei kyynärniveldysplasia pääse muodostumaan uudeksi ongelmaksi. Amstaffiyhdistys suosittelee jalostukseen käytettäväksi tuloksen 0 kyynärnivelistään saaneita koiria. Mikäli jostain syystä päädytään 1 kyynärnivelen yksilön käyttöön, niin vastapuolen tulisi olla kyynärniveliiltään 0.

Kaavio 31. 2000-2020 syntyneiden kynnärniveltilastot (lähden: Koiranet 7.4.2022)

KOIRIEN PERINNÖLLISET SILMÄSAIRAUDET JA NIIDEN TUTKIMINEN

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

TAULUKKO 13. Silmätutkimustilasto 2006-2020 (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)				
Vuosi	Synt.	Tutkittu	Terveitä	Terveitä %
2006	166	40 %	57	86 %
2007	135	47 %	54	84 %
2008	209	34 %	64	89 %
2009	204	36 %	63	86 %
2010	184	46 %	70	83 %
2011	168	39 %	55	85 %
2012	233	39 %	81	90 %
2013	230	37 %	71	84 %
2014	206	39 %	73	91 %
2015	145	44 %	56	88 %
2016	217	35 %	61	80 %
2017	177	34 %	55	92 %
2018	173	30 %	44	83 %
2019	189	18 %	25	74 %
2020	198	17 %	27	82 %
Yhteensä	2834	35 %	856	86 %

TAULUKKO 14. Silmätutkimustilasto 2006-2020 Diagnoosi	
<i>(Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)</i>	
	Esiintymiä
Ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia	853
Distichiasis, todettu	109
Ektooppinen cilia, todettu	2
Kaihin laajuus, lievä	2
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritetty, epäilyttävä	1
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritetty, todettu	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	8
Kuivasilmäisyys, todettu	1
Lasialaisen rappeuma, todettu	3
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, epäilyttävä	1
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	2
Muu verkkokalvon sairaus, todettu	1
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	4
Nukleaarinen katarakta, epäilyttävä	1
Näköhermon coloboma, todettu	1
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	2
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	7
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	1
PPM, diagnoosi avoin	2
PPM, iris-iris, todettu	7
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	2
RD, diagnoosi avoin	1
RD, geograafinen, diagnoosi avoin	1
RD, geograafinen, todettu	5
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, operoitu	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	1
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	17
Silmämuutosten vakavuus, lievä	70
Silmämuutosten vakavuus, vakava	2

Harmaakaihi eli katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittynyt diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihistä ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. sileäkarvaisen noutajan etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Ylimääräiset ripset

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

YLEISTÄ SILMISTÄ

Amstaffien terveystilanne silmien osalta on hyvä. Rodulla tavataan vakavia perinnöllisiä silmäsairauksia harvoin. Yleisin löydös on ylimääräiset ripset, jotka harvoin vaativat toimenpiteitä. Muita todettuja silmäsairauksia on satunnaisia tapauksia PHTVL/PHPV, RD, PPM ja kaihi.

On suositeltavaa tutkituttaa koirien silmät virallisesti useammin kuin kerran, myös muilta kuin jalostuskoirilta. Mikäli koiralla diagnosoidaan jokin silmäsairaus, on sen jalostuskäyttöä harkittava huolellisesti. Jos tällaista koiraa käytetään jalostukseen, ei vikaa tule kerrata.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

PIKKUAIVOATAKSIA

Amstaffien ataksia on resessiivisesti periytyvä pikkuaivojen rappeutumissairaus. Pikkuaivojen vaikuttaessa tasapainoelimeen on taudin oireina tasapainohäiriöitä. Sairaus on ennenaikaiseen kuolemaan johtava, mutta koiralle ilmeisesti kivuton.

Ensimmäiset oireet nähdään usein 3-5 vuoden iässä. Sairauden eteneminen on yksilöllistä, mutta useimmiten koira kuolee noin 1/2-2 vuoden sisällä oireiden alkamisesta. Ensimmäiset oireet näkyvät usein hoippuvana liikkumisena, keskittymisvaikeuksina ja tasapainon heikkenemisenä pään ravistelun yhteydessä. Loppuvaiheessa koiran on vaikea päästä ylös ja liikkeelle. Oireet voivat vaikuttaa epileptiseltä kohtaukselta.

Ataksia on autosomaalisesti resessiivisesti periytyvä sairaus, eli koira tarvitsee viallisen alleelin molemmilta vanhemmilta sairastuakseen. Sairauden kantaja ei sairastu.

Amstaffiyhdistys suosittelee kaikkien jalostukseen käytettävien koirien ataksiatestaamista. Geenipoolin laajana pitämisen kannalta ei suositella kantajien jalostuksesta poissulkemista, mikäli kantajalle käytetään terveeksi testattua tai vanhempien tuloksien perusteella geneettisesti tervettä vastapuolta. Näin voidaan estää sairaiden koirien synty. Terveiksi testattujen vanhempien jälkeläiset voidaan todeta geneettisesti terveiksi, mikäli jälkeläisten polveutuminen on varmistettu. Ataksian osalta on syytä huomioida, että jalostukseen käytettävät geneettisesti terveet kannattaa testata muutaman sukupolven välein. Geenimutaatiot ja virheelliset testitulokset ovat mahdollisia. Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen eikä kahta kantajaa saa yhdistää.

Kennelliitto tallentaa KoiraNet:n amstaffin NCL-A -geenitestien tulokset 1.1.2022 alkaen. DNA-tutkimustulokset voidaan tallentaa, kun DNA-tutkimus on tehty Kennelliiton yhteistyölaboratoriossa. Aiemmin saatuja tuloksia voi tallentaa vain omistajan takautuvasti tilaaman sähköisen lähetteen avulla.

[Ataksiatestatut amstaffit Suomessa \(2021\)](#)

ALLERGIA JA ATOPIA

Terveyskyselyn mukaan allergia ja/tai atopia ovat merkittävä ongelma rodussa ja niitä tulee pyrkiä vastustamaan. Kyselyyn vastanneista vain yksi on maininnut koirallaan olevan atopia, vaikka puolet vastanneista sanoo koiransa kärsineen jonkinasteisista iho-ongelmista ainakin jossain elämänvaiheessa. Tämän takia yhdistyksen on syytä lisätä tietoutta aiheesta ja esimerkiksi iho-ongelmat ovat vain yksi atopian oireista.

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Ruoka-aineallergiaa on tutkimusten mukaan 2–30%:lla allergisista koirista. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen, vaikka se tukihoidoilla ja ruokavaliolla olisi oireeton.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäryys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina saattaa aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä, vaikka tätä ei ole amstaffien terveyskyselyissä tullut esiin. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koirasta otetaan raape- tai teippinäyte tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koirasta voidaan myös ottaa koepalat iholta. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri- ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. Iho-ongelmista kärsiviä koiria ei saa käyttää jalostukseen, vaikka ne hyvän hoidon, esimerkiksi lääkityksen, ruokavalion ja rasvahappojen ansiosta olisivat oireettomia.

POLVEN RISTISIDEVAURIO

Lähde: [Kennelliitto "Polven ristsidevaurio" ELL Juha Kallio, Eläinystäväsi Lääkäri, Tampere](#)

Suurin osa ristsidevaurioista aluksi osittaisia

Ristisiteet ovat vahva, lyhyt siderakenne polvinivelen keskellä, reisiluun ja sääriluun välillä. Eturistiside on toiminnallisesti takaristisidettä tärkeämpi, koska se tukee reisiluun pään sääriluun nivelpinnalle takajalan työntövaiheen aikana. Eturistiside rajoittaa myös polvinivelen kiertoa. Kun eturistiside pettää, polvinivel löystyy ja reisiluun pääsee liukumaan taaksepäin sääriluun nivelpinnalla. Liike vaurioittaa nivelkierukoita ja rustopintoja. Ristisidevaurion seurauksena polviniveleen kehittyy nopeasti tulehdusreaktion seurauksena rappeuttava nivelrikko. Polven toimintakyvyn palauttamiseksi eturistisidevaurio täytyy viipymättä hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita, ja oikea leikkausmenetelmä valitaan potilaskohtaisesti. Hoitotulos on yleensä hyvä, mutta ei täysin estä nivelrikon kehittymistä polviniveleen.

Ristisidevaurioita pidettiin aiemmin äkillisenä trauman aiheuttamana sairautena. Nykyään tiedetään, että noin 80% ristsidevaurioista on aluksi osittaisia. Polvinivel voi aluksi olla tukeva tai löysä on lievä. Vähitellen vaurio etenee, kun ristiside ei parane vaan pettää asteittain rappeutuessaan. Polveen kehittyy usein nivelrikkomuutoksia jo ristsidevaurion ja nivelen löysyyden edetessä.

Monet takajalan ja polvinivelen rakenteeseen, toimintaan ja aineenvaihduntaan liittyvät tekijät vaikuttavat ristsidevaurion syntyyn ja sairausalttiuteen

Takajalan puutteellinen kulmautuminen, jossa reisiluun ja sääriluun välinen kulma on sivusta katsottuna liian pieni, aiheuttaa lisärasitusta eturistisiteelle, ja sitä pidetään tärkeänä eturistisidevauriolle altistavana tekijänä. Samankaltainen liiallinen kuormitus eturistisiteelle voi syntyä myös silloin, jos sääriluun nivelpinta on taaksepäin kalteva. Lonkkien kipeytyminen lisää polvinivelen kuormitusta ja altistaa ristsidevauriolle. Muut polvinivelen sairaudet, kuten osteokondroosi ja polvilumpion luksaatio johtavat usein ristsidevaurioon: osteokondroosi voi häiritä kasvuaikana eturistisiteen normaalia kehittymistä ja myöhemmin osteokondroosiin liittyvä rustovaurio, nivelen tulehdusreaktio ja nivelrikkomuutokset johtavat eturistisiteen pettämiseen.

Polvilumpion luksaatioon liittyy tulehdusreaktion ja nivelrikkomuutosten lisäksi polvinivelen toiminnallinen asennonmuutos. Etenkin hoitamaton mediaalinen luksaatiotaipumus, johon liittyy sääriluun kiertyminen sisäänpäin, vaurioittaa ristsidettä. Iäkkäillä koirilla yleiskuntoon vaikuttavat sairaudet, erityisesti kilpirauhasen vajaatoiminta ja kortisolin liikaeritys (Cushingin tauti) altistavat eturistisidevaurioille. Myös ylipaino on merkittävä ristsidevauriolle altistava tekijä.

Ristisidevaurio on voimakkaasti perinnöllinen, operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen

Suurin osa eturistisidevauriolle altistavista tekijöistä liittyy koiran rakenteeseen tai muihin sairauksiin ja niiden aiheuttamaan toimintahäiriöön polvinivelessä. Tämän vuoksi myös eturistisidevaurio on voimakkaasti perinnöllinen sairaus. Sairauden esiintyvyys vaihtelee voimakkaasti roduittain ja jopa pentueittain. Sairauden syy voi olla rotukohtaisesti liitettävissä tiettyyn altistavaan tekijään, kuten polvilumpion luksaatioon pienillä roduilla tai osteokondroosiin isommilla roduilla. Koiralla, jolla todetaan ja hoidetaan ristsidevaurio, on noin 50% todennäköisyys kehittää eturistisidevaurio myös toiseen polviniveleen seuraavan vuoden kuluessa. Tämäkin havainto korostaa rakenteen, yksilöllisen alttiuden ja perinnöllisen taipumuksen merkitystä vaurion synnylle yksittäisen trauman sijaan.

Ristisidevaurioita tavataan kaikenikäisillä koirilla, mutta tyypillinen esiintymisikä voi antaa viitteitä sairauden taustasyystä rodussa. Osteokondroosin yhteydessä ristsidevaurio voi oireilla jo ennen kasvun päättymistä. Joillakin pienillä roduilla valtaosa ristsidevaurioista ilmenee vanhuusvuosina, jolloin rappeuttavat yleissairaudet voivat olla merkittävä taustasyy.

Sairauden perinnöllisen luonteen takia ristisidevaurion takia operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Operoidut koirat tulisi siirtää Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti EJ-rekisteriin. Jos koiraa on jo käytetty jalostukseen, sairausriski täytyy ottaa huomioon jälkeläisten jalostuskäyttöä suunniteltaessa.

Huomioitavaa on, että polvilumpion luksaation varalta annettava polvilausunto ei kuvaa sairastumisriskiä eturistisidevaurion suhteen.

YLEISTÄ POLVEN RISTISIDEVAURIOISTA

Amstaffeilla tavataan jonkin verran polven ristisiteen heikentymistä ja katkeamista. Vuonna 2021 tehdyn terveystarkastuksen perusteella 14% niistä amstaffeista, joiden tiedot yhdistykselle on toimitettu, on kärsinyt eri asteisista ristisideongelmista. Ristisideongelmien perimmäisistä syistä ei ole varmuutta, mutta niille voi altistaa koiran rakenne tai mahdollisesti perinnöllinen ristisiteiden heikkous. Polvien riittävään kulmautumiseen tulisi kiinnittää huomiota. Myös onnettomuudet voivat vahingoittaa ristisiteitä.

Nykyään eturistisiteen vauriot pyritään kuitenkin hoitamaan ennen kuin eturistiside katkeaa kokonaan. Tällöin diagnoosi perustuu tyypilliseen sairauskertomukseen ja havaittuun ontumaan. Koira on myös haluton koukistamaan kipeää polveaan ja sen vuoksi istuessaan pitää kipeää jalkaa hieman sivulla. Joskus polvi paksuuntuu erityisesti sisäpinnalta. Röntgentutkimus antaa myös viitteitä ristisidevammasta: nivelnesteen määrä lisääntyy ja havaitaan nivelrikkomuutoksia, luupiikkejä nivelten reuna-alueilla. Tarvittaessa eturistisiteen katkeaminen ja nivelkierukoiden tila voidaan todeta tähystysleikkauksella. Tähystysleikkauksella voidaan myös hoitaa nivelkierukoiden vammat.

(lähde: erikoiseläinlääkäri Esa Eskelinen)

Joka tapauksessa kyseinen vamma vaatii useimmiten leikkaushoitoa ja melko pitkän toipumisajan. Ristisideoperoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

KOIRIEN SYDÄNSAIRAUDET JA NIIDEN DIAGNOSTIIKKA

Lähde: [Kennelliitto "Koirien sydänsairaudet ja niiden diagnostiikka"](#)

Aortan ahtauma eli subaorttastenoosi (SAS)

ELT Maria Wiberg 2016

Aortan ahtaumaa esiintyy monilla eri koiraroduilla. Useimmilla näistä se on todettu tai sitä epäillään perinnölliseksi. Aortan ahtaumaa (SAS) esiintyy eriasteisena. Mitä voimakkaammasta ahtaumasta on kyse, sen vakavammat vaikutukset sillä on koiran elämänlaatuun ja eliniän pituuteen.

Oireena vakavissa tapauksissa saattaa olla rytmihäiriöperäinen äkkikuolema tai sydämen vajaatoimintaoireet jo nuorella iällä.

SAS aiheuttaa systolisen sivuäänen, joka voimistuu ahtauman voimakkuuden mukaisesti. Varsinainen diagnostisointi tehdään ultraäänitutkimuksella. Tutkimuksessa mitataan aortanvirtaus käyttäen doppler-mittauksia. Normaalia virtausnopeutta nopeampi ja pyörteinen virtaus sekä aortan tyvessä todettavat sidekudosmuutokset viittaavat aortanahtaumaan. SAS voidaan luokitella erilaisiin vakavuusasteisiin: mitä ahtaampi aortta, sitä nopeampi virtaus.

SAS on todettavissa yleensä jo pentuna, mutta saattaa kehittyä vuoden ikään asti. Siksi yhden kerran tehty seulontatutkimus vähintään vuoden ikäiselle koiralle riittää, eikä tutkimusta tarvitse uusia.

Keuhkovaltimon ahtauma eli pulmonaalistenoosi (PS)

ELT Maria Wiberg 2016

Keuhkovaltimon ahtaumaa esiintyy monilla eri koiraroduilla. Useimmilla näistä se on todettu tai sitä epäillään perinnölliseksi. Keuhkovaltimon ahtaumaa (PS) esiintyy eriaikaisena. Mitä voimakkaammasta ahtaumasta on kyse, sitä vakavammat vaikutukset sillä on koiran elämänlaatuun ja eliniän pituuteen.

Oireina saattaa esiintyä vakavissa tapauksissa rasituksensietokyvyn alentumista, vatsan turvotusta (nestettä) ja pyörtyilyä. Vakavissa tapauksissa sairaus johtaa koiran menehtymiseen nuorella iällä. PS aiheuttaa systolisen sivuäänen, joka voimistuu ahtauman voimakkuuden mukaisesti. Varsinainen diagnostisointi tehdään ultraäänitutkimuksella. Tutkimuksessa mitataan keuhkovaltimon virtaus doppler-tutkimuksella. Normaalia virtausnopeutta nopeampi ja pyörteinen virtaus sekä keuhkovaltimoläpissä todettavat muutokset viittaavat keuhkovaltimon ahtaumaan. Mitä vakavampi ahtauma, sitä nopeampi virtaus, ja tämän perusteella voidaan määrittää sairauden vakavuusaste.

YLEISTÄ SYDÄNVIOISTA

Amstaffeilla esiintyy jonkin verran sydänsairauksia. Sydäntutkimuksissa toisinaan havaitut sivuäänet oireettomilla koirilla ovat useimmiten kuitenkin fysiologisia, ts. harmittomia. Sydän tulisi kuitenkin aina ultrata, jos sivuääni kuuluu.

Yleisimmät sydänsairaudet rodulla ovat aortanahtauma (SAS), keuhkovaltimonahtauma (PS) ja erilaiset läppäviat/vuodot. Dilatoivaa kardiomyopatiaa (DCM) on todettu muutamia tapauksia mutta se ei ole missään nimessä rodulle tyypillinen sairaus.

Jalostusyksilöille suositellaan aina virallista sydänkuuntelua ennen jalostuskäyttöä.

KOIRAN EPILEPSIA

Lähde: [Kennelliitto "Koiran epilepsia" Eläinlääkäri Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma](#)

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikalliskaltainen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjien yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan, kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 -vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet, kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

YLEISTÄ EPILEPSIASTA

Epilepsiaa tavataan amstaffeilla vähän, mutta on selkeästi perinnöllinen tietyissä linjoissa. Epilepsiadiagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen, ja myös sisarusten jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan.

SYÖVÄT JA KASVAIMET

Amstaffeilla todetaan jonkin verran syöpäsairauksia ja pahanlaatuisia kasvaimia. Mitään tiettyä kasvain- tai syöpätyyppiä ei ole todettu esiintyvän huomattavia määriä, mutta kerättyjen tietojen mukaan yleisimpiä ovat mastsolukasvaimet, lymfooma ja sisäelinten kasvaimet. Usein pahanlaatuiset kasvaimet todetaan vasta iäkkäämmillä koirilla, kun taas hyvänlaatuisia mastsolukasvaimia voidaan todeta myös nuoremmilla koirilla. Yksi tyypillisimmistä nuorten koirien hyvälaatuisista kasvaimista on histiosytooma.

Amstaffeilla on tavattu lisäksi seuraavia kasvaimia tai syöpiä: sarkooma, virtsarakon kasvain, maitorauhasen adenokarsinooma, luun tai nivelen kasvain, eturauhassyöpä, karsinooma, kilpirauhaskasvain, hermotupen kasvain, munasarjakysta ja leukemia.

PERINNÖLLISET SELKÄMUUTOKSET

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Spondyloosi

Lähde: Kennelliitto ”Perinnölliset selkamuutokset” ELT Anu Saikku-Bäckström

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta joskus rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla.

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä, oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärangan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat kun luutuminen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosointi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia (CT) tai magneetti (MRI) tutkimuksen.

Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiön vaikutuksen arvioimiseksi.

On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi.

Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen):

SP0, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3–7 nikamavälissä.
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammalla muutokset

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7 vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa.

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Lähde: Kennelliitto ”Perinnölliset selkäsairaudet” ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismeja ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta (”ylhäältäpäin”). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbarisaatio tarkoittaa, että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteamiseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

YLEISTÄ SELKÄSAIRAUKSISTA

Amstaffien selkiä on alettu tutkimaan vasta viimeisten vuosien aikana. Näin ollen rodussa ei löydy vielä kovinkaan paljon virallista dataa selkien osalta. Amstaffilla tavataan jonkin verran spondyloosia ja LTV-muutoksia.

Vaikka selkätutkimuksia on alettu teettämään vasta viime vuosina, harvakseltaan, on nähtävissä, että LTV1-muutokset ovat rodussa melko yleisiä.

KUUROUDEN TAUSTAA KOIRILLA

Lähde: [Kennelliitto "Kuurouden taustaa koirilla" Dos Kirsi Sainio](#)

Kuulo on yksi koiran tärkeimmistä aisteista. Kuuloaistimus syntyy aivoissa, johon kuuloelimessä syntynyt äänen aiheuttama endolymfanesteen värähtely johtuu sähköisessä muodossa.

Sekä varsinaisen kuuloelimen että kuuloaistimusta aivoihin välittävien hermojen kehitys ja ylläpito on varsin monisyinen prosessi ja erilaiset häiriöt joko itse kuuloelimessä tai välittävissä hermoradoissa tai aivojen kuuloalueella voivat johtaa alentuneeseen kuuloon tai täydelliseen kuuroutumiseen.

Koirilla synnynnäisestä kuuroudesta ei vielä ole olemassa tarkkaa tutkimustietoa. Kuurouden perimmäinen syy jää usein hämärän peittoon. Synnynnäistä kuuroutta tai etenevää kuulon rappeutumista voivat aiheuttaa myös ns. ototoksiset aineet, joita ovat mm. eräät antibiootit ja eräiden infektioiden tuottamat toksiinit. Myös äkillinen kova ääni tai jatkuva korkeatasoinen melu aiheuttaa kuuloaistinsolujen tuhoutumista ja etenevää kuulon alenemista.

Merkittävin kuurouden aiheuttaja useilla roduilla liittyy kuitenkin perimään. Kuurouden geneettinen tausta on usein epäselvä ja sekä autosomaalista resessiivistä, autosomaalista dominoivaa että X-kromosomivälitteisesti periytyviä kuurouden muotoja on kuvattu eri roduilla. Jalostustieteellinen toimikunta on linjannut, että kuuroja tai toispuoleisesti kuulevia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Myös toispuoleinen kuurous voi aiheuttaa koiralle hyvinvointiongelmia, jos koira ei esimerkiksi pysty paikantamaan kuulemaansa ääntä.

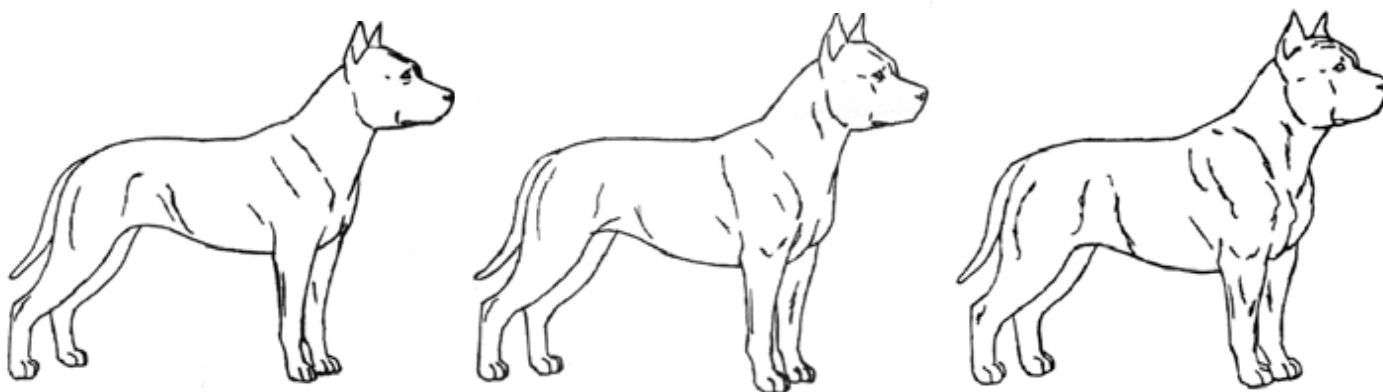
YLEISTÄ KUUROUDESTA

Suomessa on tiedossa muutamia valkoisia amstaffeja, jotka ovat kuuroja. Valkoisia/valkopäisiä pentuja ei rutiininomaisesti BAER-testata, joten on mahdollista, että joitakin puolikuuroja yksilöitä voitaisiin löytää testaamalla. Täysin kuurot pennut usein tunnistetaan jo pentulaatikossa ilman testaustakin. Jalostusvalinnoissa on melko harvinaista yhdistää kaksi paljon valkoista omaavaa koiraa, sillä kokovalkoinen väri on rotumääritelmän mukaan ei-toivottava ja sitä pyritään siksi välttämään. Kuuroa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Muita tietoon tulleita sairauksia ja vikoja:

- DVL2-geenivirhe
- Kitalaki- ja huulihalkiot
- Pitkä pehmytkitalaki
- Häntämutkat
- Spinningsyndrooma (sairaalloinen hännänjahtaus)
- Demodikoosi, paikallinen muoto, nuorilla koirilla.
- Emättimen väliseinä
- Synnynnäinen virtsajohtimen väärinkiinnittyminen
- Vestibulaarisyndrooma
- Cushingintauti
- Maksatulehdus/maksan toimintahäiriö
- Munuaisten kehityshäiriö (synnynnäinen)
- Kivesvika
- Virtsakivet
- Niskan ja/tai selkärangan alueen luustovika
- Autoimmuunisairaus
- Puutteellinen kyynelkanavan aukko
- Nivelrikko
- Kinnernivelen OCD

Lähde: Amstaffiyhdistyksen terveystarkastus

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kennelliiton jalostustietokannassa Koiranetissä aloitettiin keväällä 2009 koirien kuolinsyiden kerääminen. Kyseessä on koiranomistajan tekemä ilmoitus, jossa hän voi paitsi valita valikosta oikean vaihtoehdon koiransa lopetussyiksi, myös antaa lisätietoja koiran sairaudesta tai lopetukseen johtavista muista syistä.

TAULUKKO 15: Vuosina 1993-2020 syntyneiden amstaffien kuolinsyyt (Lähde: Koiranet / Kennelliitto 23.12.2021)		
Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 4 kuukautta	76
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 8 kuukautta	73
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 2 kuukautta	73
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 10 kuukautta	40
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 0 kuukautta	34
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 2 kuukautta	32
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 7 kuukautta	32
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 10 kuukautta	30
Iho- ja korvasairaudet	5 vuotta 8 kuukautta	18
Selkäsairaus	6 vuotta 4 kuukautta	15
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 1 kuukautta	11
Sydänsairaus	4 vuotta 0 kuukautta	10
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 4 kuukautta	9
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	9
Kadonnut	9 vuotta 6 kuukautta	4
Immunologinen sairaus	7 vuotta 0 kuukautta	3
Silmäsairaus	11 vuotta 3 kuukautta	2
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 6 kuukautta	2
Hengitystiesairaus	8 vuotta 5 kuukautta	1
Pennun synnyynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 8 kuukautta	1
Kaikki yhteensä	7 vuotta 9 kuukautta	475

Rodun keskimääräinen elinikä taulukon 15 mukaan on 7 vuotta 9 kuukautta. Neljännekselle kuolemista ei ole ilmoitettu kuolinsyytä. Lisäksi osa koirista on kuollut/lopetettu ilman sairauden diagnosointia. Kaikkein yleisimmät ilmoitetut kuolinsyyt ovat "vanhuus (luonnollinen tai lopetus)" ja "kasvainsairaudet, syöpä".

Kasvattajille ja koiranomistajille tehdyn terveystarkastuksen mukaan n. 3% amstaffeista on kuollut alle 3-vuotiaana, mutta samalla n. 59% on elänyt yli 10-vuotiaiksi. Vuosina 2020 ja 2021 elinikäkartoitukseen ilmoitettiin 71 yli 10-vuotiaan amstaffin tiedot, joiden yhteenlaskettu keski-ikä on noin 11 vuotta ja 9 kuukautta.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Amstaffit ovat keskimäärin hyviä synnyttäjiä. Keskimääräinen pentuekoko on noin 7 pentua.

Astumisvaikeudet

Pääsääntöisesti urokset astuvat luonnollisesti ja astutusongelmista johtuvia siemennyksiä ei ole.

Tiinehtymisvaikeudet

Pääsääntöisesti tiinehtymisen kanssa ei ole ongelmia.

Synnytysongelmat

Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti normaalisti ja harvoin joudutaan turvautumaan keisarileikkaukseen.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Nartut hoitavat yleisesti pentunsa erittäin hyvin ilman ongelmia.

Pentukuolleisuus

Amstaffien pentukuolleisuus on harvinaista.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäiset viat tai epämuodostumat ovat erittäin harvinaisia.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiille

Amstaffi on peruskoiramainen olemukseltaan eikä sen rakenteessa ole sellaisia ongelmia, jotka haittaavat sen lisääntymistä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Yhteenvetona voidaan todeta, että amstaffi on anatomisesti terve, eikä sen rakenne näin ollen itsessään altista varsinaisille sairauksille eikä lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiille.

Perinnöllisiä sairauksia tulee rodussa seurata kannustamalla omistajia tutkimaan koiriaan. Yleisimpiä rodun terveysongelmia ovat allergiat, atopiat ja ristisidevauriot. Yleisimpien kuolinsyiden luettelosta nousevat esille myös kasvaimet. Myös sydänvikoihin tulisi tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota ja olisi toivottavaa, että jalostukseen käytettäville koirille tehtäisiin vähintään sydämen auskultaatiotutkimus.

Ongelmien mahdollisia syitä

Immunologisten sairauksien ja kasvainten tarkkaa periytymistä ei tunneta, mikä vaikeuttaa niiden vastustamista jalostuksessa. Alttius immunologisiin sairauksiin (esim. atopia ja allergia) näyttäisi olevan perinnöllinen, mutta tarkkaa periytymismekanismia ei täysin tunneta. Yleisempiä iho-ongelmia ovat erinäiset hiivatulehdukset ja furunkuloosit, joiden taustalla on geneettinen alttius. On arveltu, että myös ympäristötekijät vaikuttavat siihen, mitkä alttiutta geeneissään kantavat koirat alkavat oireilla.

Rakenteen heikkoudet ja niukat polvikulmat altistavat ristisidevaurioille. Ristisidevaurio usein aiheutuakseen vaatii geneettisen alttiuden. Jalostuksessa käytettävien yksilöiden etu- ja takakulmauksien tasapainoon tulisi kiinnittää huomiota. Ristisideoperoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Myöskään kasvaimien periytymismekanismeja ei täysin tunneta, mikä vaikeuttaa niiden vastustamista jalostuksella. Lisäksi ongelmana on, että kasvaimet ovat tyypillisesti vanhenevien koirien ongelma, jolloin niitä on mahdollisesti jo ehditty käyttää jalostukseen. Vasta vanhuusiässä puhkeavien kasvainten periytyvyydestä ei ole tietoa.

Tänä päivänä amstaffin jalostuksessa korostuu kasvattajan vastuu jalostusmateriaalistaan. Allergisia tai atooppisia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jolla on todettu ristisidevamma, tai jokin muu perinnölliseksi luokiteltava sairaus.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

[amerikanstaffordshirenterrieri-1 \(kennelliitto.fi\)](http://amerikanstaffordshirenterrieri-1.kennelliitto.fi)

hyväksytty: FCI 26.5.1971, käännös SKL-FKK 8.3.1995

YLEISVAIKUTELMA: Kokoonsa nähden hyvin voimakas, tasapainoinen koira. Lihaksikas, samalla ketterä ja tyylikäs sekä ympäristöstään hyvin kiinnostunut. Tanakkarakenteinen, ei korkearaajainen eikä virtaviivainen. Kuuluu rohkeudesta.

PÄÄ: Keskipitkä ja kauttaaltaan syvä.

Kallo: Leveä.

Otsapenger: Selvästi erottuva.

Kirsu: Ehdottomasti musta.

Kuono: Keskipitkä; pyöristynyt kuononselkä loiventuu jyrkästi silmien alla.

Huulet: Tiiviit ja tasaiset, eivät löysät.

Leuat / hampaat: Voimakkaat leuat. Alaleuka voimakas ja puruvoimainen. Tiivis leikkaava purenta.

Posket: Hyvin korostuneet poskilihakset.

Silmät: Tummat ja pyöreät, syvällä sijaitsevat ja kaukana toisistaan. Silmäluomet eivät saa olla vaaleanpunaiset.

Korvat: Korkealle kiinnittyneet, typistetyt tai typistämättömät, jälkimmäiset suositeltavammat. (Huom. Suomessa korvien typistyskielto.) Typistämättömien korvien tulee olla lyhyet, asennoltaan puolipystyt tai ruusukorvat. Tyvestään taittuneet korvat ovat virheelliset.

KAULA: Paksu, hieman kaartunut, keskipitkä ja päätä kohti kapeneva. Ei löysää kaulanahkaa.

RUNKO:

Ylälinja: Laskee loivasti säästä kohti lantiota. Lievä, lyhyt viistous lantiosta hännäntyveen.

Selkä: Melko lyhyt.

Lanne: Hieman ylöspäin vetäytynyt.

Rintakehä: Kylkiluut hyvin kaareutuneet ja lähellä toisiaan, rintakehän takaosa syvä. Eturaajat melko kaukana toisistaan, jotta syvällä ja leveällä rintakehällä on tilaa kehittyä.

HÄNTÄ: Koiran kokoon nähden lyhyt, matalalle kiinnittynyt, kapenee ohutta kärkeä kohti; ei kiertynyt eikä selän päälle kohoava. Häntää ei typistetä.

RAAJAT

ETURAAJAT

Yleisvaikutelma: Suorat, luut vahvat ja pyöreät.

Lavat: Voimakkaat ja lihaksikkaat, lapaluut leveät ja viistot.

Välikämmenet: Pystyt, eivät lainkaan taipuneet.

Käpälät: Keskikokoiset, hyvin kaareutuneet ja tiiviit.

TAKARAAJAT

Yleisvaikutelma: Hyvin lihaksikkaat, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

Kintereet: Matalat.

Käpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Joustavat, eivät rullaavat eivätkä peitsaavat.

KARVAPEITE

KARVA: Lyhyt, tiivis, jäykäntuntuinen ja kiiltävä.

VÄRI: Mikä tahansa yksivärinen, kirjava tai laikukas on sallittu. Täysin valkoinen, yli 80 % valkoinen, musta punaruskein merkein ja maksanruskea väri eivät ole suositeltavia.

KOKO JA PAINO: Korkeuden ja painon on oltava suhteessa toisiinsa.

Säkäkorkeus: Suositeltava säkäkorkeus uroksilla on 45,5 - 48 cm ja nartuilla 43 - 45,5 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin. Lihan- värinen kirsu, ylä- tai alapurenta, vaaleat silmät, vaaleanpunaiset silmäluomet, liian pitkä tai huonosti kannettu häntä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET

Vihaisuus tai liiallinen arkuus. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä koiria, joilla on rodulle tyypillinen rakenne.

Amstaffin rotumääritelmää lukiessa tulisi saada käsitys vankasta, mutta hyvin peruskoiran rakenteella varustetusta terverakenteisesta koirasta. Amstaffin tasapaino syntyy sopivasti yhdistyvästä voimasta ja tyylistä. Rodulla ei tulisi esiintyä sellaisia ulkomuoto-ominaisuuksia, jotka voisivat haitata koiraa tai joissa liioiteltaisiin rotumääritelmän vaatimuksia, ja jotka voisivat altistaa rodun koirat terveydellisille ongelmille.

Rodun jalostuksessa on ulkomuodollisesti toteutunut hyvin rotumääritelmän tavoite; kokonsa nähden hyvin voimakas, lihaksikas ja kuitenkin samalla ketterä ja tyylikäs.

Amstaffin rotumääritelmän sisään mahtuu kuitenkin kolme eri tyyppiä: terrier, bull ja moderate eli keskivahva. Nämä tyypit eroavat toisistaan vahvuuden osalta, mutta myös selkeästi havaittavia eroja löytyy kuonon ja kallon pituudessa sekä kulmauksien osalta. Liian raskasta tyyppiä esiintyy harvemmin, mutta turhan kevyttä tyyppiä esiintyy useammin. Suomessa, kuten monessa muussakin maassa on vaihtelu rodun sisällä melko suurta.

Suurimmat ulkomuodolliset ongelmat liittyvät pään malliin ja kulmauksien epätasapainoon. Kevyet ja silmien alta tyhjät kuono-osat, huonot otsapenkereet ja mantelinmalliset silmät muuttavat ilmettä ja ovat kovin epätoivottavia. Puutteellinen otsapenger ja kapea silmien malli liittyy usein myös verrattain kapeaan päähän mistä puuttuu vahvuus ja syvyys. Väärä silmien malli muuttaa lempeän ilmeen helposti kovaksi, jopa ilkeäksi. Silmien värissä ei niinkään ole ongelmia. Valkopäisillä koirilla on usein puutteellinen silmänympäryspigmentti, tätä ei kuitenkaan tulisi tulkita suureksi virheeksi, jos silmänympäry ei ole häiritsevän punainen tai löysä.

Tuontikoirat ovat edelleen monesti typistettyjen koirien jälkeläisiä ja korvissa nähdään edelleen paljon vaihtelua. Rotumääritelmän mukaan täysi luppakorvaisuus on rangaistava virhe. Luppakorvat ovat usein myös suuria ja raskaita kun taas pienet korvat nousevat helpommin pystyyn. Rotumääritelmän korkealle kiinnittynyt korva ei kuitenkaan tarkoita terrierin korkealle päälle kiinnittyneitä korvia, vaan enemmänkin niin, että ruusukorvan taitos on selkeästi pälaen yläpuolella.

Täydellinen leikkaava purenta ja vahvat hampaat ovat rodussa yleiset. Silti kapeat ja heikot alaleuat ja niiden myötä virheasentoiset alakulmahampaat ovat ongelmina rodussa, ja niihin tulee kiinnittää jalostuksessa huomiota. Hammaspuutokset ovat rodussa harvoin ongelmana. Iän myötä saattaa purenta muuttua tasa- tai jopa käänteiseksi purennaksi, mikä kuitenkin ei aiheuta koiralle terveysongelmia.

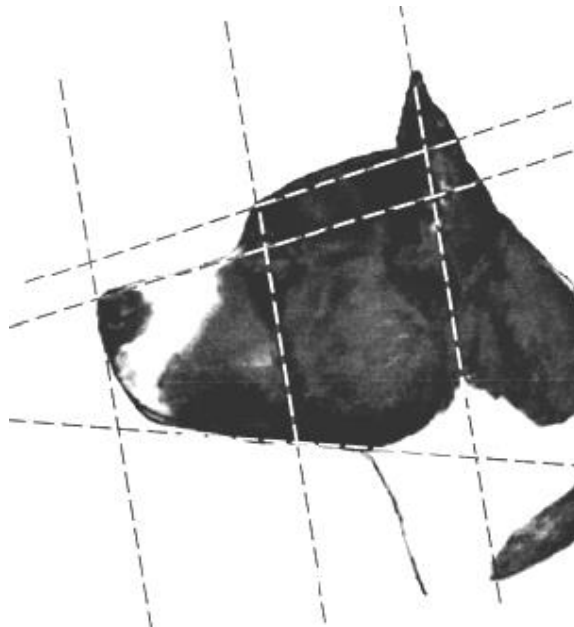
Rintakehän osalta on ongelmana puutteellinen rintakehän kaarevuus. Rodussa ei juurikaan ilmene lyhyitä rintakehiä tai rintalastoja ja tästä tulisi myös pitää kiinni.

Ylälinjojen ongelmat liittyvät lähinnä turhan pyöreään lanneosaan ja tietyissä linjoissa liian suoran lantion sekä lantion asennon ongelmiin. Liian lyhyen ja suoran lantion myötä hännän kiinnitys on liian korkealla, mistä syystä hännän kannot ovat rodun suuri ongelma ympäri maailman. Liian jyrkkä lantio taas vaikuttaa ylälinjan lisäksi takaosan liikkeisiin niin, ettei hyvää maatavoittavaa liikettä saavuteta.

Kulmauksien epätasapaino on hyvin yleinen ongelma. Yleisesti etuosat ovat hyvin niukasti kulmautuneet, kun taas vastaavasti takakulmauksissa haetaan rodulle liikaa kulmauksia. Tyypillisesti olkavarsi on liian lyhyt ja pysty, jolloin myös eturinta jää täysin puutteelliseksi. Toki niukkojakin takakulmauksia löytyy, mutta enemmän ongelmana on etu- ja takapään epätasapaino kulmauksien suhteen. Epätasapaino on suoraan nähtävissä koirien liikkeissä, jolloin voimakas, tasapainoinen ja maatavoittava liike ei toteudu.

Suomessa amstaffeilla on yleisesti hyvät kätälät ja raajaluusto yleisesti vähintäänkin riittävä. Kun haetaan rotumääritelmän kokoisia koiria, tulee olla tarkka, ettei siihen pyritä raajakorkeutta madaltamalla. Harvemmin rodussa näkee korkearaajaisia koiria, mutta liian matalaraajaisia kyllä. Säkäkorkeuden osalta rotumääritelmän mukaisia tasapainoisia koiria löytyy melko vähän. Jalostuksen tavoitteena tulisi kuitenkin olla kaikilta osin tasapainoinen rotunsa edustaja, jonka korkeus ja paino ovat suhteessa toisiinsa.

Karvapeitteessä, pigmentissä ja värissä Suomessa ei tällä hetkellä ole suuria jalostuksellisia ongelmia.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

TAULUKKO 16. Pentuerekisteröityjen näyttelykäynnit syntymävuoden mukaan sekä näyttelyistä saatu paras laatumaininta (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 20.7.2021)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Synt. kpl	188	173	164	148	194	129	182	200	216	145	154	182	195	105	138
Käyneet kpl	6	39	56	58	52	50	69	89	110	79	79	82	86	50	77
	3 %	23 %	34 %	39 %	27 %	39 %	38 %	45 %	51 %	54 %	51 %	45 %	44 %	48 %	56 %
ERI	5	27	37	46	38	42	52	69	81	56	57	60	53	38	34
	83 %	69 %	66 %	79 %	73 %	84 %	75 %	78 %	74 %	71 %	72 %	73 %	62 %	76 %	44 %
EH	1	10	15	10	9	5	16	16	23	18	13	14	20	8	22
	17 %	26 %	27 %	17 %	17 %	10 %	23 %	18 %	21 %	23 %	16 %	17 %	23 %	16 %	29 %
H	-	2	3	1	5	3	1	3	3	2	7	7	9	3	17
	-	5 %	5 %	2 %	10 %	6 %	1 %	3 %	3 %	3 %	9 %	9 %	10 %	6 %	22 %
T	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	3	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	1 %	4 %	1 %	-	3 %	-	4 %
EVA	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
	-	-	2 %	-	-	-	-	1 %	-	-	-	1 %	1 %	2 %	1 %
HYL	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
	-	-	-	2 %	-	-	-	-	2 %	-	1 %	-	-	-	-

Näyttelyissä käynti on pysynyt suunnilleen samana viime vuosina. 2016-2021 n. 30% syntyneistä oli käynyt näyttelyissä. Näyttelyissä käynnit ovat vähenemään päin, jos verrataan esim. ajanjaksoon 2011-2015, jona aikana syntyneistä n. 46 % oli käynyt näyttelyissä, kun taas ajanjaksona 2006-2010 n. 48% syntyneistä oli käynyt näyttelyissä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Amstaffille on valmisteilla ulkomuodon jalostustarkastus, mikä pyritään saamaan käyttöön 2022.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Amstaffi on seurakoira ja rodulla on palveluskoirakoeoikeudet. Näihin käyttötarkoituksiin soveltuu erinomaisesti terve ja liioittelematon rakenne. Rodun nykyinen rakenne mahdollistaa nämä käyttötarkoitukset. Liioiteltuja piirteitä tulee tulevaisuudessakin välttää.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Kapeat ja heikot alaleuat ja niiden myötä virheasentoiset alakulmahampaat ovat ongelmina rodussa, ja niihin tulee kiinnittää jalostuksessa huomioita.

Lyhyt suora olkavarsi aiheuttaa normaalienkin takakulmauksien kanssa sen, että koiran kulmaukset eivät ole tasapainossa.

Ongelmien mahdollisia syitä

Ulkomuodon kehitystä ohjaa hyvin pitkälle näyttelyt. Mikäli näyttelyissä palkitaan korkeasti väärän tyyppisiä koiria, saattaa se lisätä niiden kiinnostavuutta jalostuskäytössä. Jonka seurauksena kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, jotka eivät siihen ole soveltuvia hampaistonsa, leukojen tai epätasapainoisten kulmausten osalta.

Korjaavia toimenpiteitä

Erityisesti kapeisiin ja heikkoihin alaleukoihin sekä tasapainoisiin kulmauksiin tulee kiinnittää jalostuksessa huomiota. Jalostuksessa tulee pyrkiä tasapainoiseen, kestäväan ja terverakenteiseen amstaffiin, jolla on voimakas ja puruvoimainen alaleuka.

Kasvattajien tulisi tarkastella kriittisesti jalostukseen käytettäviä koiria, niin ulkomuodon, luonteen kuin terveyden osalta.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Amstaffien edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi on ollut 2018-2022. Muuttuneen PEVISA-ohjelman myötä päivitettiin JTO:ta loppukaudeksi 13.11.2020-31.12.2022.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäisen amstaffeille laaditun jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi oli 2005-2009.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

TAULUKKO 17: Käytetyimpien urosten v 2010 - 2020 jälkeläistilasto (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 23.12.2021)																		
#	Uros	Synt. vuosi	Pentueet				Lonkat				Kynnärnivelet				Silmät			
			Pentueet	Yht.	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	SINDELAR'S TOUCH OF SANGARA	2010	7	43	5	23	18	15	42 %	83 %	18	6	42 %	33 %	14	8	33 %	57 %
2	REMASTERS ARISE	2012	5	39	0	40	24	10	62 %	42 %	24	2	62 %	8 %	12	3	31 %	25 %
3	ROYALTYBOLT ESPECIALLY FOR ME	2013	5	37	0	23	19	8	51 %	42 %	19	2	51 %	11 %	12	6	32 %	50 %
4	TATONKA HERO OF HULLABALOO	2017	5	36	15	10	6	1	17 %	17 %	6	0	17 %	0 %	3	0	8 %	*
5	GOLDEN FERYA DREAM OF BROKEN TOP	2010	5	32	0	18	27	16	84 %	59 %	27	6	84 %	22 %	18	1	56 %	6 %
6	DE PACO XZ ON A MISSION FROM GOD	2016	5	32	20	0	5	4	16 %	80 %	5	3	16 %	60 %	4	0	12 %	0 %
7	ROYALTYBOLT COMEON WINNINGSTREAK	2011	4	31	0	19	16	8	52 %	50 %	16	8	52 %	50 %	10	0	32 %	0 %
8	KESSELIN SNADI SEIKKAILIJA	2017	4	31	18	0	1	1	3 %	*	1	0	3 %	*	0	0	0 %	*
9	GOLDEN FERYA ARCANINE	2016	4	29	9	0	6	5	21 %	83 %	6	0	21 %	0 %	4	3	14 %	75 %
10	HULLABALOO'S CATCH A MOON CHASE THE STARS	2017	3	29	0	0	12	9	41 %	75 %	12	3	41 %	25 %	9	0	31 %	0 %
11	WONDERWORKER MASTERPIECE	2011	4	27	0	24	8	2	30 %	25 %	8	0	30 %	0 %	4	0	15 %	0 %
12	VILLA VAPPULAN BE-BOP-A-LULA	2013	3	27	0	30	13	8	48 %	62 %	13	6	48 %	46 %	8	1	30 %	12 %
13	VILLA VAPPULAN ARMOTONTA MENOA	2013	3	26	0	42	14	5	54 %	36 %	14	1	54 %	7 %	11	0	42 %	0 %
14	OSCAR OF FIANNA	2010	5	25	0	96	20	9	80 %	45 %	20	1	80 %	5 %	14	3	56 %	21 %
15	KARBALLIDO STAFFS CAST IN BLACK	2010	4	25	0	38	10	6	40 %	60 %	10	7	40 %	70 %	5	1	20 %	20 %
16	GOLDEN FERYA DREAM OF YELLOWSTONE	2010	3	24	0	25	14	11	58 %	79 %	14	6	58 %	43 %	10	2	42 %	20 %
17	BORN-WILD	2013	3	24	0	18	7	5	29 %	71 %	7	2	29 %	29 %	6	0	25 %	0 %
18	MASTERBOLT GOLD RUSH	2014	6	24	0	0	16	11	67 %	69 %	16	7	67 %	44 %	7	2	29 %	29 %
19	POWER BROTHER'S JUNIOR RUFFIAN SKYBLUE	2015	3	23	23	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	7	0	30 %	0 %
20	BAXTAFF MASTER OF STICK ETS	2011	3	22	0	7	9	4	41 %	44 %	9	5	41 %	56 %	3	1	14 %	33 %

TAULUKKO 18: Käytetyimpien narttujen v 2010 - 2020 jälkeläistilasto (Lähde: KoiraNet / Kennelliitto 23.12.2021)

#	Narttu	Synt. vuosi	Pentue et	Pentueet			Tutkit- tu	Lonkat			Kynärnivelet				Silmät			
				Yht.	Vuoden aikana	2. pol- vessa		Sairas	Tutkit- tu %	Sairas	Tutkit- tu	Sairas	Tutkit- tu %	Sairas	Tutkit- tu	Sairas	Tutkit- tu %	Sairas
1	GOLDEN FERYA HAWAII NIGHT	2010	4	36	0	128	28	15	78 %	54 %	28	5	78 %	18 %	22	10	61 %	45 %
2	IMPOSSIBLE IS NOTHING DIAMOND STAFF	2013	3	26	0	7	15	4	58 %	27 %	15	7	58 %	47 %	4	1	15 %	25 %
3	UNIKALNAYA IZ ZVEZDNOGO LEGIONA	2010	3	25	0	18	8	3	32 %	38 %	8	5	32 %	62 %	5	0	20 %	0 %
4	JUST STAR SUPER SPECIAL	2010	3	24	0	13	8	2	33 %	25 %	8	1	33 %	12 %	5	1	21 %	20 %
5	ROYALTYBOLT CALL ME DIAMOND	2011	3	24	0	42	8	3	33 %	38 %	8	0	33 %	0 %	5	0	21 %	0 %
6	MARKOV STAFF J.LO	2013	4	23	0	29	15	7	65 %	47 %	15	2	65 %	13 %	10	0	43 %	0 %
7	SRCY'S RIHANA HASTA LUEGO	2018	2	23	11	0	5	4	22 %	80 %	5	3	22 %	60 %	4	0	17 %	0 %
8	HERA EMPIRE STAFF	2017	2	21	0	0	13	9	62 %	69 %	13	1	62 %	8 %	4	1	19 %	25 %
9	GOLDEN FERYA PINKIE PIE	2013	3	21	0	26	15	11	71 %	73 %	15	1	71 %	7 %	11	6	52 %	55 %
10	GOLDEN FERYA HAPPY VALLEY	2015	3	21	17	0	4	3	19 %	75 %	4	0	19 %	0 %	3	3	14 %	100 %
11	BAXTAFF THIS IS IT	2010	2	21	0	9	12	10	57 %	83 %	12	6	57 %	50 %	6	1	29 %	17 %
12	CELESTE DUETO	2013	3	19	0	21	11	8	58 %	73 %	11	2	58 %	18 %	5	2	26 %	40 %
13	HOT GUY NOMEN EST OMEN	2010	2	19	0	6	5	5	26 %	100 %	5	2	26 %	40 %	1	0	5 %	*
14	RICE CRISP HONEY NUT	2011	2	18	0	0	14	6	78 %	43 %	14	4	78 %	29 %	12	0	67 %	0 %
15	KORPIHILLAN LAPIN LIEKKI	2017	2	18	9	0	1	1	6 %	*	1	0	6 %	*	1	0	6 %	*
16	CHIRPY ANASTASIA	2015	2	18	0	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
17	UNBREAKABLE'S GOLDEN ROSE	2013	2	17	0	6	12	11	71 %	92 %	11	4	65 %	36 %	7	0	41 %	0 %
18	GOLDEN FERYA GOODNEWS BAY	2015	2	17	0	0	9	6	53 %	67 %	9	1	53 %	11 %	3	0	18 %	0 %
19	MASTERBOLT GRETA GARBO	2011	2	16	0	60	11	5	69 %	45 %	11	4	69 %	36 %	9	2	56 %	22 %
20	HIGHLAND-AMSTAFF KLOKKEBLOMST	2010	2	16	0	0	5	5	31 %	100 %	5	1	31 %	20 %	4	0	25 %	0 %

Tilastojen valossa voidaan todeta, että parantamisen varaa löytyy. Käytetyimpien koirien jälkeläisten tutkimusprosentit ovat pieniä, joten jälkeläisten omistajia pitäisi kannustaa suuremmissa määrin terveystutkimuksiin jolloin jälkeläisten terveystutkimuksista saataisiin enemmän tietoa. Osalla käytetyimmistä koirista terveystutkituista pennuista huomattava osuus on sairaita, huomioitavaa on terveystutkittujen pieni osuus. Kuitenkin D- ja E-lonkaisten osuus on kohtuullisen pieni, ja sairaiden osuutta kasvattaa runsas C-lonkaisten määrä.

Normaali edestä

Kynärpäät ulospäin

Raajat liian leveällä

Varpaat sisäänpäin

Raajat liian kapealla

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Amstaffeille on laadittu edellinen jalostuksen tavoiteohjelma vuonna 2017. Ohjelmassa terveydelle asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin (Taulukko 19.). Yli puolet rekisteröidyistä koirista on tutkittu lonkkien ja kyynärniveltten suhteen, ja lonkkien ja kyynärniveltten terveys on pysynyt hyvällä tasolla. Yksittäisten koirien terveydestä ja koko rodun tilanteesta on myös saatu hyvin tietoa.

Silmäsairauksien osalta tilanne on pysynyt suhteellisen vakaana. Ylimääräisten ripsien osalta silmäsairaustilanne vaatii seurantaa.

TAULUKKO 19. Amerikanstaffordshirenterrierin edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset.		
Tavoite	Toimenpide	Tulos
Geenipooli ei saa pienentyä nykyisestä	- suositus, että uroksella ei olisi kuin max 35 jälkeläistä (5% 4 vuoden rekisteröinneistä) - samat koirat eivät saa esiintyä liian monen koiran sukutaulussa - tuodaan eri linjoista olevia tuontikoiria	- 5 koiraa joilla on yli 35 jälkeläistä - 4 urosta ja 2 narttua jotka esiintyvät liian monen koiran sukutaulussa. - erilinjaisia tuontikoiria joita käytetty on 3 urosta ja 7 narttua.
Paukkuarkoja, arkoja tai aggressiivisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen	- kannustetaan luonnetesteihin ja kokeisiin - seurataan mainintoja näyttelyarvosteluista	- Luonnetestien perusteella paukkuarkuus, arkuus tai aggressiivisuus ei ole lisääntynyt. - Suurin osa on käsiteltävissä ja on rodunomainen.
Jalostukseen käytettävät koirat pystyvät lisääntymään normaalisti	- seurataan kyselytutkimuksilla	- Jalostukseen käytettävät koirat pystyvät lisääntymään normaalisti.
Virallisten tutkimusmäärien lisääminen - luustokuvaukset ja silmätutkimukset - luonnetesti - näyttelykäynnit	- kannustaminen mm. koulutuksien ja luentojen avulla - tiedon jakaminen	- Koira hallintaan koulutukset - Amstaffin omistajaluento - Amstaffiyhdistys järjestää eri lajien leirejä vuosittain - Luonnetestejä vuosittain - Open Show ja erikoisnäyttely vuosittain - Kotisivut ja Amstaffi -lehti
Ulkomuoto: - säilytetään kaikki kolme rotutyyppiä - koirien koko ei kasva	- uusien ulkomuototuomareiden koulutuksessa mukana oleminen	- Yhdessä rotujärjestön kanssa

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Vuosina 2016-2020 syntyneistä koirista n. 13% jäi PEVISA:n ulkopuolelle lonkkatulosten perusteella (näillä yksilöillä tulos D ja vain yksi E-lonkkainen) ja 4% kyynärnivelttulosten perusteella (tulos 2 tai 3). Tilanne on pari prosenttiyksikköä parempi, kuin 2011-2015 syntyneillä, mutta lonkkien osalta selvästi parempi kuin 2005-2010 syntyneillä, joista 16% oli D- tai E-lonkkaisia.

Kyynärissä kuvauspakko on tuottanut tulosta. Vuosien 2001-2015 välisenä aikana kyynäriltään tuloksen 2 tai 3 on saanut 7% koirista (tulos on vaihdellut vuosittain, mutta viisivuotiskausilla tarkasteltuna selvästi kyynäriltään sairaiden osuus on ollut 3-6% luokkaa).

2016-2020 syntyneistä koirista on luustokuvattu 48% (tilanne 14.11.2021). Näistä kyynärnivelttutkimustuloksen 0 on saanut 79% kuvatuista, tuloksen 1 16% ja kyynäriltään 2-3 on ainoastaan 4% tutkituista. On ehkä vielä turhan aikaista sanoa, onko 2013 tehty päätös kyynärien osalta tuottanut pysyvää tulosta (tuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa), mutta tässä vaiheessa tilanne näyttää lupaavalta.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISA-säännökset ovat ajan tasalla, sillä D-lonkkaisten koirien jalostuskäyttö on melko harvinaista. Vakaviksi luokiteltuja silmäsairauksia on suhteellisen vähän eikä sellaisia yksilöitä ole käytetty jalostukseen. Kyynärniveldysplasian osalta tilanne on hyvä ja tutkittuja koiria lähes sama määrä, kuin lonkkatutkittujakin. Valtaosalla jalostukseen käytetyistä koirista tutkimustulos löytyy. Matadorijalostusta ei normaalisti ilmene, joten se ei anna vielä aihetta määrittää uroksien jälkeläismäärälle rajoitusta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Amstaffiyhdistyksen yleinen jalostustavoite on yhteiskuntakelpoinen, elinvoimainen ja terve, rotumääritelmän mukainen amstaffi.

Jalostuspohja

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää ja/tai parantaa rodun kannan populaatiokokoa kiinnittämällä huomiota, ettei jalostuskriteerit tulisi liian tiukaksi. Lisäksi tavoitteena on lisätä jalostukseen käytettyjen koirien osuutta kannasta, jotta saataisiin mahdollisimman tehokkaasti säilytettyä rodussa perinnöllistä vaihtelua.

Käyttäytyminen ja luonne

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää amstaffin rodunomainen luonne. Amstaffin kuuluu olla peloton ja rohkea, avoin ja aktiivinen. Amstaffilla kuuluu myös olla hyvä hermorakenne ja kova kivunsietokynnys. Nämä ominaisuudet tekevätkin amstaffista hyvän lapsiperheen koiran, ne eivät pienistä törmäyksistä hätkähä.

Tavoitteena on myös säilyttää luonnetestiin osallistumisessa 30%:n osallistumisaste. Kerätä tietoa yksittäisten amstaffien luonneominaisuuksista ja mahdollisista luonneongelmista, sekä pyrkiä järjestämään käyttäytymisen jalostustarkastuksia, jotta päästään keräämään systemaattisesti tietoa rodun käyttäytymisestä.

Käyttöominaisuudet

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on parantaa rodun mahdollisuuksia menestyä urheilu- ja harrastekoirana. Käyttöominaisuudet kulkevat hyvin pitkälle käsi kädessä edellä mainittujen luonneominaisuuksien kanssa. Jotta käyttöominaisuuksien edistymistä rodussa voidaan seurata, tulee koirien käydä nykyistä enemmän kilpailuissa ja kokeissa.

Terveys ja lisääntyminen

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää amstaffin terveystilanne vähintään nykyisellä tasolla ja pyrkiä estämään rodulle perinnölliseksi todettujen sairauksien leviämistä kannassa. Erityisesti huomioita on kiinnitettävä allergioihin, atopioihin sekä luusto- ja tukielinongelmiin.

Amstaffin rakenne aiheuttaa erittäin harvoin minkäänlaisia ongelmia lisääntymisen osalta. Yksittäisiä synnynnäisiä vikoja ja/tai epämuodostumia on raportoitu. Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on pyrkiä säilyttämään tilanne ennallaan.

Ulkomuoto

Rakenteessa ei ole yleisesti tarkasteltuna havaittavissa vakavia puutteita. Kehityskohteita suhteessa rotumääritelmään löytyy toki jonkin verran. Näistä keskeisimmät tavoitteet ovat: kapeat ja heikot alaleuat sekä takaosan rakenne. Alaleuan tulee olla vahva. Etu- ja takakulmausten tulee olla tasapainossa keskenään, etuosat saisivat olla paremmin kulmautuneet ja takaosat vahvemmat.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on säilyttää amstaffin rakenne ja ulkomuoto vähintään nykyisellä tasolla ja pyrkiä järjestämään ulkomuodon jalostustarkastuksia, jotta päästään keräämään systemaattisesti tietoa rodun ulkomuodosta ja rakenteesta.

Amstaffiyhdistyksen tavoitteena on tulevan viiden vuoden aikana saada rotujärjestön erikoisnäyttelyiden vuotuiset käyntimäärät vakiintumaan 100 koiran tasolle.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Amstaffiyhdistys suosittelee kasvattajia tavoittelemaan jalostusyhdistelmillään seuraavaa:

Lonkat: Suositellaan A- tai B-lonkkaa, jos mahdollista kuitenkin siten, ettei koiran muita jalostusarvoon vaikuttavia ominaisuuksia unohdeta.

Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C tai yhdistelmän yhteenlasketun indeksin keskiarvo vähintään 101.

Kyynärnivelet: Suositellaan 0-kyynärtä, jos mahdollista kuitenkin siten, ettei koiran muita jalostusarvoon vaikuttavia ominaisuuksia unohdeta.

Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1.

Silmät: PEVISA:n mukaan silmätutkimuslausunto ei saa olla 24kk vanhempi. HC- ja PHTVL-asteet 2-6 suljetaan jalostuksesta. Cilia aberranta/distichiasis/ylimääräiset ripset; ei suositella tuplaamista.

Sydän: Jalostuskoirille suositellaan ennen jalostuskäyttöä vähintään sydämen auskultaatiotutkimusta.

Polvet ja ristisiteet: Ristisideoperoituja koiria ei saa käyttää jalostukseen (Kennelliiton Yleinen jalostusstrategia).

Ataksia: Sairaat suljetaan jalostuksesta. Kantajan saa yhdistää vain geneettisesti terveen kanssa. Jalostukseen käytettävät tulee testata. Myös jalostukseen käytettävät geneettisesti terveet suositellaan testattavaksi.

Iho-ongelmat, allergia ja atopia: Ihosairaita, allergisia tai atooppisia yksilöitä ei tulisi käyttää jalostukseen.

Ulkomuoto: Molemmilla vanhemmilla tulisi olla näyttelystä vähintään arvosana erittäin hyvä (EH) yli 18kk iässä.

Luonne: Suositellaan jalostukseen käytettävien koirien luonteen kuvausta. Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Ikä: Suositellaan, että jalostukseen käytetään koiraa ensimmäisen kerran vasta yli 2-vuotiaana.

Geenipooli: Jalostusyksilöitä valittaessa tulee ottaa huomioon rodun geneettisen vaihtelun säilyttäminen, ja välttää samojen koirien esiintyminen liian monen yhdistelmän sukutaulussa. Tulevaisuudessa geenipoolia ei saa päästää kaventumaan ja jotta geenipoolin koko säilyy, tarvitaan

harkittuja tuonteja. Tuonneissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tuodut koirat ovat eri linjoista, ja mikäli mahdollista, tulisi varmistaa, että tuontikoirien taustat ovat terveet. On tärkeää säilyttää myös ns. suomalaiset linjat, jotka ovat pitkällisen kasvatustyön tulosta ja koko rodun kannalta osa tärkeää geenimateriaalia.

ULKOMAISTEN UROSTEN KÄYTTÖ:

Ei vaadita PEVISA-tutkimuksia (2 pentuetta)

Lonkat: Suositaan terveystutkittuja yksilöitä.

Kyynärät: Suositaan terveystutkittuja yksilöitä

Silmät: Silmätutkimustulosta ei vaadita

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Tällä hetkellä ei ole tarvetta rajoittaa.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Amstaffien ulkonäön ja luonteen seuraamiseksi kannustetaan ihmisiä harrastamaan koiriensa kanssa, käymään näyttelyissä, kokeissa ja luonnetesteissä. Innostuksen herättämiseksi ja ylläpitämiseksi järjestetään koulutustilaisuuksia ja -leirejä, kokeita, luonnetestejä sekä erikoisnäyttelyitä niin aloitteleville kuin kokeneemmillekin harrastajille. Yhdistys tulee järjestämään ulkomuodon ja käyttäytymisen jalostustarkastuksia.

Yhdistys seuraa myös edelleen rodun luonteen kehitystä. Vaikka näyttelylomakkeeseen merkittävä käyttäytymisarvio ”rodunomainen luonne” ei ole yksinään riittävä näyte amstaffin luonteesta, yhdistys seuraa, saavatko amstaffit muita mainintoja näyttelyarvosteluihinsa. Yhdistys seuraa myös luonnetestien tuloksia (luonnetesti ja MH-kuvaus). Mikäli luonteen koetaan muuttuvan huolestuttavaan suuntaan, yhdistys ohjeistaa kasvattajia luonteen kehittämisessä.

Terveystilannetta seurataan mm. kasvattajille ja jäsenille suunnattujen kyselyjen avulla. PEVISA:an kuuluvien sairauksien osalta suoritetaan jatkuvaa seurantaa. PEVISA:an kuulumattomien sairauksien osalta informoidaan kasvattajia seikoista, joilla on tai tulisi olla merkitystä jalostusvalinnoissa. Jäsenistöä pyritään informoimaan koirien kuvauttamisen ja tutkimisen tärkeydestä, jotta saataisiin enemmän luotettavaa tietoa rodun lonkka- ja kyynärniveliä sekä silmien ja sydämen tilasta.

Rotujärjestönä Staffordshiren bullterrieriyhdistys SBTY ry on aktiivisesti mukana uusien ulkomuototuomareiden koulutuksessa.

Hyvät takaraajat.

Kinnerahtaat takaraajat.

Länkisääret.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Taulukko 20: Eri osa-alueiden kriittiset menestystekijät, uhat ja mahdollisuudet on esitetty oheisessa SWOT-kaaviossa	
VAHVUUDET Populaatio - Suomessa geenipohjaltaan määrään nähden kohtuullisen hyvä koirakanta - Melko vanha rotu, pitkä historia - Toistaiseksi Suomessa pienet sukusiitosprosentit Luonne ja käyttöominaisuudet - Rodun hyvä luonne, joka vastaa hyvin nyky-yhteiskunnan asettamia vaatimuksia - Rodun yleisyyteen nähden koiria luonnetestataan kohtuullisen paljon Terveys - Rodussa tutkitaan melko aktiivisesti myös koiria, joille ei ole suunniteltu jalostuskäyttöä - Lonkkaniveldysplasian esiintyvyyttä on onnistuneesti vähennetty PEVISA:n avulla Rakenne - Terve, liioittelematon rakenne Muut - Monipuolinen harrastuskoira, joka soveltuu niin käyttöön, näyttöön kuin myös perhekoiraksi - Yhdistys toimii aktiivisesti jäsenistön ja rodun eduksi	HEIKKOUEDET Populaatio - Hyviä yksilöitä jää edelleen jalostuskäytön ulkopuolelle - Jalostukseen käytettävien koirien pieni lukumäärä - Koiria tuodaan ulkomailta, mutta ei riittävästi eri sukulinjoista Luonne ja käyttöominaisuudet - Suuri osa luonnetestatuista koirista on testattu vasta jalostuskäytön jälkeen - Myös luonteeltaan epätyypillisiä yksilöitä käytetään jalostukseen Terveys - Sairaiden koirien käyttö kasvatuksessa - Terveystietojen saatavuus, erityisesti ulkomailta Rakenne - Ominaisuuksiltaan epätasainen koirakanta (esim. pää, runko, tyypin hajanaisuus) Muut - Rotu on väärin ymmärretty historian takia - Kaikkia rodun harrastajia ei koskaan saada saman pöydän ääreen eli jäseneksi samaan yhdistykseen
MAHDOLLISUUDET Populaatio - Nykytekniikan mahdollistama yhteyksien helppo luominen helpottaa koirien tuontia muillekin kuin kasvattajille - Tuonnit mahdollisia myös muista kuin rodun kotimaasta - Keinosiemennys helpottaa ulkomaisten uroksien käyttöä Luonne ja käyttöominaisuudet - Aktiivisten harrastajien kiinnostus rotua kohtaan kasvaa edelleen rodun esilläolon ja pk-oikeuksien myötä - Luonteen säilyminen hyvänä on todennäköistä, jos siihen kiinnitetään jatkossakin huomiota Terveys - Säilyttää rodun hyvä terveys - Karsia ilmenneitä ongelmia - Kasvattajien ja harrastajien valistaminen rodun terveydentilasta Rakenne - Tasapainoinen rakenne on kaunis rakenne Muut - Monien palveluskoirarotujen nykyinen terveystilanne voi saada joidenkin rotujen harrastajat etsimään vaihtoehtoja perinteisten pk-rotujen ulkopuolelta, säilyttää toimintakykynsä vielä seniori-iässäkin - Näkyvyys näyttelyissä, sekä yleistyminen harrastuskoirana saattaa innostaa uusia ihmisiä rodun pariin - Pentujen kysynnän lisääntyminen - Oikeanlainen kiinnostus rotua kohtaan on kasvanut	UHAT Populaatio - Geenipoolin kaventuminen - Rodun kotimaan kaukainen sijainti Luonne ja käyttöominaisuudet - Ulkomuodon korostuminen jalostusvalintoja tehtäessä luonteen ja terveyden kustannuksella - Luonteen huomiotta jättäminen; luonneongelmat lisääntyvät Terveys - Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen geenipoolin pienentyessä - Ulkomaalaiset terveystutkimukset eivät aina ole luotettavia, joten luotettavaa tietoa tuontikoirien terveydentilasta ei ole Rakenne - Näyttävän ulkonäön tavoittelu toimivan rakenteen kustannuksella Muut - Ei rekisteröityjen pentutehtailu ja hetken mielijohteesta tapahtuva koirien lisääminen, koska kauppa käy - Väärät ostajat, rotu kiinnostaa vääristä syistä/rotu voi olla liian haasteellinen monelle - Myytit ja uskomukset rodusta

Varautuminen ongelmiin

Edellä olevassa taulukossa on esitetty yhteenveto rotuun kohdistuvista riskeistä sekä siitä, miten niihin varaudutaan, miten niiden toteutuminen voidaan välttää ja mitä ne toteutuessaan merkitsisivät amstaffeille rotuna.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	2023	2024	2025	2026	2027
Tehtävä tai projekti	• Ulkomuodon jalostustarkastus • Käyttäytymisen jalostustarkastus • Luonnetestit • Luonnetestin ihanneprofiili • Esikoisnäyttely / Open Show • Jalostusaiheisia luentoja ja koulutusta • Terveyskysely kasvattajille ja omistajille • Omistajien aktivointi harrastusten pariin • Koira hallintaa toimintaa • Harrastuspäiviä ja -leirejä • Pentuvälityksen ylläpito • Uroslistan ylläpito • Ataksialistan ylläpito • DVL2 -listan ylläpito • Näytteenotot geenitestejä varten • Vuosikirja • Amstaffi -lehti	• Ulkomuodon jalostustarkastus • Käyttäytymisen jalostustarkastus • Luonnetestit • Esikoisnäyttely / Open Show • Jalostusaiheisia luentoja ja koulutusta • Terveyskysely kasvattajille ja omistajille • Omistajien aktivointi harrastusten pariin • Koira hallintaa toimintaa • Harrastuspäiviä ja -leirejä • Pentuvälityksen ylläpito • Uroslistan ylläpito • Ataksialistan ylläpito • DVL2 -listan ylläpito • Näytteenotot geenitestejä varten • Vuosikirja • Amstaffi -lehti	• Ulkomuodon jalostustarkastus • Käyttäytymisen jalostustarkastus • Luonnetestit • Esikoisnäyttely / Open Show • Jalostusaiheisia luentoja ja koulutusta • Terveyskysely kasvattajille ja omistajille • Omistajien aktivointi harrastusten pariin • Koira hallintaa toimintaa • Harrastuspäiviä ja -leirejä • Pentuvälityksen ylläpito • Uroslistan ylläpito • Ataksialistan ylläpito • DVL2 -listan ylläpito • Näytteenotot geenitestejä varten • Vuosikirja • Amstaffi -lehti	• Ulkomuodon jalostustarkastus • Käyttäytymisen jalostustarkastus • Luonnetestit • Esikoisnäyttely / Open Show • Jalostusaiheisia luentoja ja koulutusta • Terveyskysely kasvattajille ja omistajille • Omistajien aktivointi harrastusten pariin • Koira hallintaa toimintaa • Harrastuspäiviä ja -leirejä • Pentuvälityksen ylläpito • Uroslistan ylläpito • Ataksialistan ylläpito • DVL2 -listan ylläpito • Näytteenotot geenitestejä varten • Vuosikirja • Amstaffi -lehti • JTO:n 2028-2032 päivittäminen • PEVISA 2028-2032 tarkistus	• Ulkomuodon jalostustarkastus • Käyttäytymisen jalostustarkastus • Luonnetestit • Esikoisnäyttely / Open Show • Jalostusaiheisia luentoja ja koulutusta • Terveyskysely kasvattajille ja omistajille • Omistajien aktivointi harrastusten pariin • Koira hallintaa toimintaa • Harrastuspäiviä ja -leirejä • Pentuvälityksen ylläpito • Uroslistan ylläpito • Ataksialistan ylläpito • DVL2 -listan ylläpito • Näytteenotot geenitestejä varten • Vuosikirja • Amstaffi -lehti • Päivitetty JTO 2028-2032 voimaan • PEVISA 2028-2032 voimaan

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jalostuksen tavoiteohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan sitä varten laadituilla taulukoilla. Amstaffiyhdistys päivittää kuvat kerran vuodessa ja seuraa tilanteen kehittymistä.

PEVISAn vaikutusta seurataan vuosittain ja se esitetään myös vuosikokouksessa osana toimintakertomusta. Materiaali julkaistaan mm. Amstaffi-lehdessä sekä Vuosikirjassa.

7. LÄHTEET

Staffordshire Terrier Club Of America <http://www.amstaff.org/home.html>

Staffordshirenbullterrieriyhdistys SBTY ry rotujärjestö <https://staffordshirenbullterrieriyhdistys.fi/>

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry rotuyhdistys <https://amstaffiyhdistys.net/>

Kennelliitto ["Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja"](#) Katariina Mäki (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Sukusiitos"](#) MMT Katariina Mäki (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Tehollinen populaatiokoko"](#) MMT Katariina Mäki (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Staffordshirenbullterrieriyhdistys SBTY ry Luonne ja käyttäytymiskysely 10-12/2020

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry Luonne ja käyttäytymiskysely kasvattajille 3/2021

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry PEVISA-ohjelman kysely 6/2021

Kennelliitto ["Lonkanivelen kasvuhäiriö"](#) ELT Anu Lappalainen (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Mikä on BLUP-indeksi"](#) (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Kyynärnivelen kasvuhäiriö"](#) ELT Anu Lappalainen (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Koirien Perinnölliset silmäsairaudet ja niiden tutkiminen"](#) (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry Terveyskysely 7-8/2021

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry Amstaffin selkä, sydän, risticide ja epilepsia kartoitus 10/2021

Kennelliitto ["Polven risticidevaurio"](#) ELL Juha Kallio (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Koirien sydänsairaudet ja niiden diagnostiikka"](#) ELT Maria Wiberg (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Koiran epilepsia"](#) Eläinlääkäri Nina Mahlanen (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Perinnölliset selkämuutokset"](#) ELT Anu Saikku-Bäckström (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Perinnölliset selkäsairaudet"](#) ELT Anu Lappalainen (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto ["Kuuroudesta taustaa koirilla"](#) Dos Kirsi Sainio (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Kennelliitto KoiraNet jalostustietojärjestelmä [KoiraNet-jalostustietojärjestelmä \(kennelliitto.fi\)](#)

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry Elinikäkysely 5-8/2020 ja 5-8/2021

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry Pentuekysely kasvattajille 12/2021

Kennelliitto [Rotumääritelmä](#) (linkki tarkistettu 7.6.2022)

Suomen Amerikanstaffordshirenterrieriyhdistys ry [Jalostuksen tavoiteohjelma JTO 2018-2022](#)